

Arbejdsmiljøkonsekvenser af elektronisk overvågning af bundtrawlfiskeriet i Kattegat - danske jomfruummerfiskere

Eva Roth, Lektor, cand.polit., Syddansk Universitet, Esbjerg,
Despoina Andrioti Bygvraa, Associate Professor, School of Public Health and Community
Medicine, Sahlgrenska Academy, University of Göteborg,
Brooks Kaiser, Professor, Syddansk Universitet, Esbjerg
Signe Dolberg McKinney, studentermedhjælper, stud.techn.soc., Syddansk Universitet, Esbjerg.

Alle rettigheder forbeholdes instituttet (SEBE). Mekanisk eller fotografisk gengivelse af denne rapport eller dele heraf er uden instituttets skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er uddrag til anmeldelser.

© Syddansk Universitet, Esbjerg og forfatterne, april 2023.

Institut for Sociologi, Miljø- og Erhvervsøkonomi

ISBN 978-87-94345-52-1

Eva Roth, Lektor
Institut for Sociologi, Miljø- og Erhvervsøkonomi
Syddansk Universitet
Degnevej 14
DK-6705 Esbjerg Ø
Tlf.: +45 6550 4186
E-mail: er@sam.sdu.dk

Despoina Andrioti Bygvraa, Ph.d., Lektor
School of Public Health and Community Medicine, Department of Medicine
Sahlgrenska Academy, University of Gothenburg
Box 463, 405 30 Göteborg
Tlf.: +46 76 618 62 32
E-mail: despoina.andrioti.bygvraa@gu.se
www.gu.se

Brooks Kaiser, Professor
Institut for Sociologi, Miljø- og Erhvervsøkonomi
Syddansk Universitet
Degnevej 14
DK-6705 Esbjerg Ø
Tlf.: +45 6550 1590
E-mail: baka@sam.sdu.dk

Signe Dolberg McKinney, studentermedhjælper
Institut for Sociologi, Miljø- og Erhvervsøkonomi
Syddansk Universitet
Degnevej 14
DK-6705 Esbjerg Ø

Forsidefoto: Gilleleje havn marts 2023 – eget foto

Arbejds miljøkonsekvenser af elektronisk overvågning af bundtrawlfiskeriet i Kattegat - danske jomfruhummerfiskere	1
<i>Indledning: .....</i>	<i>5</i>
1. <i>Jomfruhummerfiskeriet i Kattegat og Skagerrak .....</i>	<i>7</i>
2. <i>Torskebestanden i Kattegat .....</i>	<i>9</i>
3. <i>Beslutningsprocessen .....</i>	<i>10</i>
4. <i>Danske erfaringer – herunder evalueringsrapporten for monitoringen december 2021 .....</i>	<i>15</i>
4.1. <i>Evalueringsrapporten for monitoringen december 2021 .....</i>	<i>15</i>
4.1.1. <i>Historik og modstridende forventninger .....</i>	<i>15</i>
4.1.2. <i>Evalueringsrapporten for monitoringen december 2021 .....</i>	<i>16</i>
5. <i>Arbejds miljøet.....</i>	<i>17</i>
5.1. <i>Indledning .....</i>	<i>17</i>
6. <i>Materialer og metoder.....</i>	<i>18</i>
6.2. <i>Studie design.....</i>	<i>18</i>
6.3. <i>Kronologisk oversigt over undersøgelsen .....</i>	<i>18</i>
6.4. <i>Kvantitativ dataindsamling: Spørgeskema .....</i>	<i>19</i>
6.4.1. <i>Udvikling og distribution .....</i>	<i>19</i>
6.4.2. <i>Spørgeskemaets emner .....</i>	<i>21</i>
6.4.3. <i>Datakorrektio n og statistisk analyse .....</i>	<i>21</i>
6.5. <i>Kvalitativ dataindsamling: Fokusgruppeinterview .....</i>	<i>21</i>
6.5.1. <i>Planlægning og udførelse.....</i>	<i>22</i>
6.5.2. <i>Analyse af resultaterne .....</i>	<i>24</i>
7. <i>Resultater.....</i>	<i>24</i>
7.1. <i>Præsentation af kvantitative resultater fra spørgeskemaet .....</i>	<i>24</i>
7.1.1. <i>Demografiske oplysninger og arbejds karakteristika .....</i>	<i>24</i>
7.1.2. <i>Arbejdsbelastning om bord.....</i>	<i>25</i>
7.1.2.1. <i>Arbejdstempo og psykiske krav .....</i>	<i>26</i>
7.1.2.2. <i>Arbejdets organisering og arbejdsindhold .....</i>	<i>26</i>
7.1.3.1. <i>Kommunikation, anerkendelse, udvikling og mening i arbejdet.....</i>	<i>27</i>
7.1.3.2. <i>Udviklingsmuligheder.....</i>	<i>27</i>
7.1.3.3. <i>Interpersonelle relationer og ledelse.....</i>	<i>27</i>
7.1.3.4. <i>De næste to spørgsmål handler om rollekonflikter .....</i>	<i>29</i>
7.1.4. <i>Sociale relationer og ledelse .....</i>	<i>29</i>
7.1.5. <i>Arbejds miljø/atmosfære og social støtte fra kollegaer.....</i>	<i>30</i>
7.1.6. <i>Arbejde - Individuel grænseflade .....</i>	<i>31</i>
7.1.6.1. <i>Usikkerhed omkring beskæftigelse .....</i>	<i>31</i>
7.1.6.2. <i>Jobtilfredshed og privatliv.....</i>	<i>31</i>
7.1.7. <i>Social kapital: Tillid mellem fiskere og myndighederne .....</i>	<i>32</i>
7.1.8. <i>Opfattelse af kameraer om bord på skibene .....</i>	<i>33</i>
7.1.9. <i>Lempelser.....</i>	<i>35</i>
7.1.10. <i>Helbred og trivsel .....</i>	<i>36</i>
7.2. <i>Statistisk analyse .....</i>	<i>37</i>
7.3. <i>Præsentation af kvalitative resultater.....</i>	<i>38</i>
7.3.1 <i>Kvalitative resultater fra spørgeskemaet .....</i>	<i>38</i>
7.3.2. <i>Resultater fra fokusgruppeinterviewene .....</i>	<i>39</i>
7.3.2.1 <i>Kameraovervågningens indflydelse på fiskernes dagligdag .....</i>	<i>40</i>
7.3.2.2. <i>Tillid mellem myndigheder og fiskere.....</i>	<i>40</i>
7.3.2.3. <i>Kommunikation og social opbakning .....</i>	<i>41</i>
7.3.2.4. <i>Om forventningerne til myndighederne fremadrettet .....</i>	<i>41</i>
7.3.2.5. <i>Gruppeøvelse .....</i>	<i>41</i>

8. Konklusion.....	42
9. Perspektivering.....	43
10. References	46
Bilag 1. Spørgeskema.....	48
Bilag 2. Transskribering af fokusgruppemøde fredag den 17. februar 2023, Læsø.....	54
Bilag 3. Resultat af spørgeskema spørgsmål 39, 40 og 35 (andet).....	78
Bilag 4 – Statistics (på engelsk).....	86
Bilag 5. De oprindelige argumenter:.....	90
Bilag 6. Danske forsøg med elektronisk overvågning af danske fiskefartøjer 2008-2015	94
Bilag 7. Samtykkeerklæring	95

Figuroversigt

Figur 1 Jomfruhummers funktionelle enheder i områderne; Nordsøen og Skagerrak/Kattegat (ICES-inddeling).....	7
Figur 2. Lovgivningsprocessen i EU og Danmark.....	11
Figur 3. Fiskernes arbejdsbelastning om bord	26
Figur 4. Indflydelse på arbejdet	27
Figur 5. Kommunikation, anerkendelse, udvikling og mening i arbejdet.....	28
Figur 6. Rollekonflikter ombord på fiskefartøjer.....	29
Figur 7. Arbejdsplanlægning, ledelse og supervision	30
Figur 8. Arbejds miljø/atmosfære og social støtte fra kolleger	30
Figur 9. Usikkerhed omkring beskæftigelse	31
Figur 10. Work-life balance	32
Figur 11. Jobtilfredshed	32
Figur 12. Tillid mellem fiskere og myndigheder	33
Figur 13. Opfattelse af kameraer om bord på skibene	34
Figur 14. Fiskernes holdning til installation af kameraer om bord	34
Figur 15. Yderligere lempelser for at acceptere kameraovervågning ombord, flere flueben kan sættes	36
Figur 16. Fiskernes helbred generelt.....	36

Tabeloversigt

Tabel 1 Jomfruhummerlandinger, levende vægt, landet vægt og værdi, Kattegat og Skagerrak, 2013-2022	8
Tabel 2 Torske rådgivning, ICES	9
Tabel 3. Kronologisk oversigt over projektet	18
Tabel 4. Domæne og henførende spørgsmål tilskrevet den korte version af COPSQ III.	19
Tabel 5. Demografiske og arbejdsmæssige karakteristika i besvarelserne.....	25
Tabel 6. Problemer identificeret ud fra det kvalitative spørgsmål 39 i spørgeskemaet "Nævne de 3 ting der bekymrer dig mest i forbindelse med dit arbejde"	38
Tabel 7. Spørgsmål til fokusgruppe interview og COPSQ sektioner	41

Indledning:

I december 2019 kommer fiskeriminister Mogens Jensen hjem fra Rådsmøde - de årlige kvoteforhandlinger for 2020 i Bruxelles - med den besked, at jomfruhummerfiskeriet i Kattegat i fremtiden vil blive underlagt kameraovervågning for forventeligt at nedbringe bifangst af torsk i dette fiskeri. Torskebestanden i Kattegat er yderst presset og den generelle kvote er sat til nul. En mindre bifangstkvote på torsk blev således betinget af denne overvågning, så man kan monitorere torskefangsterne og sikre mod et udsnid af mindre torsk i fiskeriet, en praksis, som myndighederne forudsatte yderligere ville forværre tilstanden i torskebestanden. Denne sidste kausalsammenhæng er dog tvivlsom.

Torsk er således blevet en "stop-art" for jomfruhummerfiskeriet og myndighedernes argumentation er, at alternativet til kameraovervågning er et stop for jomfruhummerfiskeriet i Kattegat, da det ikke kan opretholdes uden en bifangstkvote af torsk (Bilag 5). Udkommet af forhandlingerne kender vi, men det har ikke været muligt at få yderligere indblik i selve forhandlingsprocessen; Havde de danske forhandlere alternative positioner at falde tilbage på? Havde den danske delegation en forventning til reaktionerne i den danske fiskerisektor? Var forhandlerne indstillet på at lukke jomfruhummerfiskeriet i Kattegat (proportionalitet)? Det får vi muligvis aldrig indsigt i.

Kameraovervågning er ikke et nyt værktøj i national og international fiskerikontrol. Kameraovervågning er ikke umiddelbart et reguleringsværktøj. Kameraovervågning er derimod en kontrolforanstaltning, som har til formål at sikre overholdelsen af landingsforpligtelsen af uønsket bifangst af primært torsk under mindstemål (BMS), dvs. udsnid af fiskearter underlagt landingsforpligtelse. Disse arter må ikke udsmides/genudsættes i havet, men skal bringes i land før de efterfølgende anvendes eller destrueres.

I danske farvande har der været gennemført frivillige kameraovervågningsforsøg tidligere og i udlandet viser litteraturen (Clara Ulrich et al (2015), A.T.M.van Helmond, L.O.Mortensen et al (2019), H.Bengsson et al (2016)), at overvågning kan have indflydelse på fiskernes fiskeriadfærd og påvirke mængden af udsnid/discard af uønsket bifangst.

Oprindeligt blev landingsforpligtelsen gennemført for at hindre "highgrading" af fangsterne – en praksis som bestod i en fiskeriadfærd, hvor de mest værdifulde fisk blev frasorteret (store fisk opnår højere kilopriser) og de mindre blev udsmidt og ikke medregnet i kvoteregnskabet, hvilket medførte højere fiskeridødelighed end ønskeligt.

Fiskerireguleringer er nødvendige for at sikre fiskebestande og fremtidigt fiskeri. Der er mange reguleringsmidler i det danske fiskeri; begrænset tilgang af fartøjer til fiskeriet, begrænsninger i fiskeredskaber, lukkede områder (geografisk og sæsonafhængigt), omsættelige kvoter tildelt på fiskearter, landingsforpligtelser o.m.a. Fiskeriforvaltning er forsknings- og administrativt udfordrende; ikke blot biologisk rådgivning, teknologisk udvikling af fartøjer og fiskeredskaber, men også viden om de økonomiske og sociale konsekvenser af ændringer i fiskernes arbejdsbetingelser er forudsætning for de beslutninger der træffes under den fælles fiskeripolitik (EU), eller af de danske myndigheder og implementeret i dansk fiskeri.

For at sikre overholdelse af fiskerireguleringerne er der opbygget et fiskerikontrolsystem. Senest med kameraovervågning af bundtrawlfiskeriet efter jomfruhummer i Kattegat. Kontrolforanstaltningen er afgrænset til danske fartøjer med jomfruhummerfiskeri i Kattegat mere end 19 dage om året (så vidt oplyst oprindeligt basisår 2017, løbende) og omfatter således hverken udenlandske fartøjer i samme farvand, som fisker på de samme bestande, ej heller fartøjer som begrænser deres fiskeri til 19 dage eller derunder.

Formålet med denne undersøgelse er at udrede de arbejdsmiljørelaterede konsekvenser af den gennemførte kameraovervågning, afsøge fiskernes opfattelse af "trade-off" mellem fysisk og elektronisk fiskerikontrol og klarlægge evt. ændringer i tillidsforholdet mellem kontrolmyndigheder og fiskere, som en konsekvens af de nye kontrolforanstaltninger i netop dette fiskeri.

Elektronisk overvågning på arbejdspladsen er bredt dokumenteret til at opfattes som et udtryk for mistillid hos medarbejdere. Det fører til stress, jobrelateret utilfredshed, nedsat motivation og lavere præstation. Det er dog mindre kendt, hvordan elektronisk overvågning påvirker svært tilgængelige befolkningsgrupper, herunder fiskere og mobile arbejdere. Den danske regerings beslutning om at implementere elektronisk monitoring af bifangsten af torsk i jomfruhummerfiskeriet, vha. installering af videokameraer ombord på fartøjerne, har mødt kraftig modstand fra fiskerne. Denne undersøgelse har til formål at undersøge, hvilken påvirkning overvågningen har haft på fiskernes arbejdsforhold og sundhed. Undersøgelsen kan bidrage til at kvalificere senere politiske beslutninger.

Undersøgelsen er initieret af en henvendelse fra Fiskeriets Arbejdsmiljøråd og efter traditionel projektansøgning finansieret af Fiskeafgiftsfonden (foreløbig bevilling meddelt ved mail af 3.november, 2020), og derefter endeligt bevilget af fiskeridirektoratet (endelig bevilling meddelt ved mail af 25. maj, 2021), hvorefter projektet blev igangsat (med de kendte begrænsninger af Corona-epidemien). Det er et empirisk forskningsprojekt og for at imødekomme eventuelle spørgsmål om interessekonflikter skal det oplyses, at de bevilgede midler tilgår universitetet, og ingen af forskerne, som har bidraget til undersøgelsen, har personlige eller økonomiske interesser i fiskerisektoren. Analysen af dataene er foretaget uafhængigt og uden indflydelse fra interessenter inden for fiskerierhvervet eller andre tredjeparter.

Da arbejdsmiljøundersøgelser per definition omfatter personfølsomme oplysninger, er følgende etiske skridt taget for at beskytte deltagerne i undersøgelsen. Forskningen er godkendt af Syddansk Universitets Ethiske Nævn. SurveyXact, blev brugt til elektronisk at indsamle svar på spørgeskemaet (bilag 1), da Syddansk Universitet har en samarbejdsaftale med virksomheden, der kan sikre at reglerne vedrørende GDPR overholdes.

En samtykkeerklæring blev tilføjet til spørgeskemaet, som informerede respondenterne om formålet med undersøgelsen, indholdet af spørgsmålene, de forventede risici og deres ret til at tilbagetrække deres besvarelse til enhver tid (bilag 2). Før de fortsatte med spørgsmålene, skulle hver respondent læse og acceptere samtykket. Fokusgruppeinterviewet blev optaget. Deltagerne blev informeret om dette, de accepterede og underskrev en samtykkeerklæring, og de blev forsikret om, at de vil forblive anonyme.

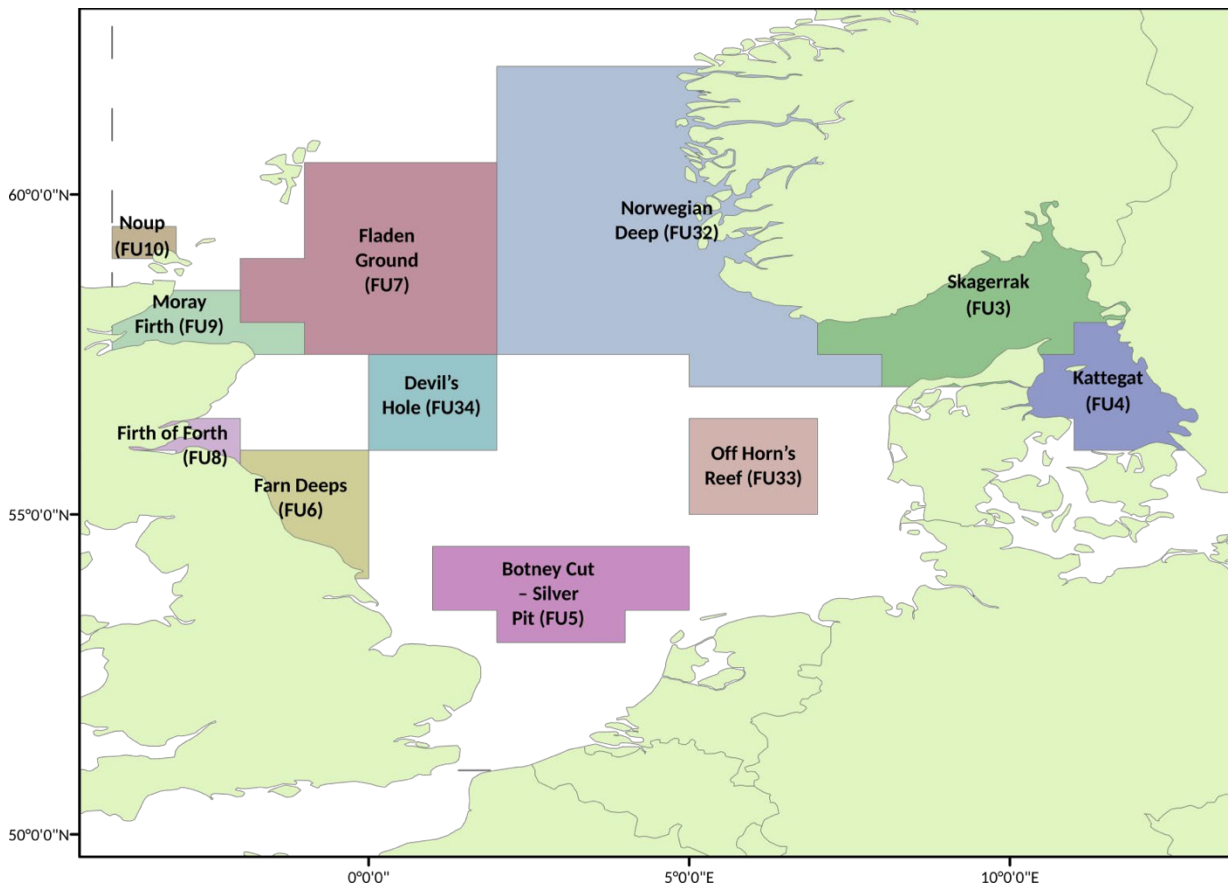
Tak:

Vi vil gerne takke de mange fiskere, kolleger og fiskernes organisationsfolk, Fiskeriets Arbejdsmiljøråd, Fiskeriafgiftsfonden og Danmarks Fiskeriforening Producent Organisation for værdifulde informationer, sparring, evaluering af spørgeskema og deltagelse i fokusgruppemøder. Det har været en glæde at arbejde sammen med jer.

1. Jomfruummerfiskeriet i Kattegat og Skagerrak

Jomfruummerfiskeriet i Division 3.a, Skagerrak (FU 3) and Kattegat (FU 4), bliver af ICES betragtet som én jomfruummerbestand. Følgende figur (Figur 1) viser de fangstområder i Nordsøen og Kattegat/Skagerrak der befiskes:

FIGUR 1 JOMFRUUMMERS FUNKTIONELLE ENHEDER I OMRÅDERNE; NORDSØEN OG SKAGERRAK/KATTEGAT (ICES-INDELING)

Kilde ICES Advice 2022 – nep.fu.3-4 – <https://doi.org/10.17895/ices.advice.19772431>

ICES rådgivning viser et forøget fiskeritryk (2017-2021) dog under F MSY (fangsterne inklusiv udsmid er lavere end fangstkvoteerne (TAC)) og faldende bestand. ICES påpeger dog en række forhold der har betydning for deres rådgivning:

” From 2016 the EU landing obligation was applied to the majority of catches of Norway lobster fisheries in functional units (FUs) 3 and 4, with exemptions for high survival. ICES advice assumes average discard rates as observed over the last three years. This is considered to be the most realistic assumption. In a situation where all catch is landed, there would be no discards and therefore no surviving discards. Thus, the catch advice and MSY harvest rate would be lower than those given in the catch scenario table assuming recent discard rates.

Although catch advice in recent years has been well above ICES catches, stock size shows a declining trend in recent years. This could be related with an over-estimation in the absolute level of the biomass for the stock.

Since 1 January 2016 the EU minimum conservation reference size (MCRS) was lowered from 40 to 32 mm carapace length for EU countries fishing in this area (Figure 3). This reduced the proportion of the catch that was discarded.

A discard ban implemented in the Norwegian zone of the Skagerrak on 1 January 2015 retains a minimum landing size of 40 mm carapace length.

For this stock, Swedish discard survival experiments indicate that the trawl discard survival may be around 50% (Valentinsson and Nilsson, 2015). As a result, an exemption from the landing obligation based on high survivability has been granted by the European Commission. ICES continues to use a survival rate of 25% (ICES, 2016), because the survival rates estimated by Valentinsson and Nilsson (2015) would need to be evaluated in a benchmark process.” (ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort Published 28 October 2022 nep.fu.3-4)

Som det ses nedenfor, tabel 1, er jomfruhummerfiskeriet i Kattegat og Skagerrak værdifuldt. Landingsværdien udgjorde 112 mill.kr. og 136 mill. kr. i 2021, 2022 henholdsvis.

TABEL 1 JOMFRUHUMMERLANDINGER, LEVENDE VÆGT, LANDET VÆGT OG VÆRDI, KATTEGAT OG SKAGERRAK, 2013-2022

Art	Farvand (detaljeret)	Levende vægt (kg)	Landet vægt (kg)	Værdi (kr)
2013	Jomfruhummer Kattegat	656.019	622.341	43.202.841
	Skagerrak	750.556	717.051	46.143.743
2014	Jomfruhummer Kattegat	513.551	489.209	33.407.724
	Skagerrak	616.614	591.407	46.005.896
2015	Jomfruhummer Kattegat	589.460	556.883	41.577.635
	Skagerrak	616.614	591.407	46.005.896
2016	Jomfruhummer Kattegat	768.424	733.163	55.097.638
	Skagerrak	1.191.431	902.549	24.156.803
2017	Jomfruhummer Kattegat	1.025.657	971.162	58.398.355
	Skagerrak	990.212	946.075	60.507.811
2018	Jomfruhummer Kattegat	1.112.450	1.047.894	54.199.089
	Skagerrak	925.747	791.961	22.332.075
2019	Jomfruhummer Kattegat	1.309.695	1.231.121	65.758.755
	Skagerrak	1.475.403	1.385.189	71.402.000
2020	Jomfruhummer Kattegat	848.770	803.188	40.706.218
	Skagerrak	936.408	893.007	41.908.326
2021	Jomfruhummer Kattegat	764.930	719.294	41.419.428
	Skagerrak	1.273.551	1.197.919	70.368.072
2022	Jomfruhummer Kattegat	1.049.690	994.499	67.980.352
	Skagerrak	1.053.554	1.000.031	68.641.525

Kilde: Datatræk fra ”Dynamiske tabeller” – Fiskeristyrelsens 2023

En stor del af jomfruhummerfangsterne landes i Skagen, Strandby, Gilleleje og i Østerby på Læsø. (Dataudtræk fra dynamiske tabeller, Fiskeristyrelsen 2023), hvor landingerne har stor betydning for lokalområderne.

2. Torskebestanden i Kattegat

TABEL 2 TORSKE RÅDGIVNING, ICES

	ICES advice	Landings corresponding to advice	Catch corresponding to advice	Agreed TAC	Landings (ICES estimates)	Catch (ICES estimates)
2017	Precautionary approach (increase recent catch advice by no more than 20%)	≤ 129	≤ 643	525	294	552
2018	Precautionary approach (increase recent catch advice by no more than 20%)	≤ 254	≤ 772	630	212	284
2019	Precautionary approach		≤ 494	567	83	123
2020	Precautionary approach		0	130	36	97
2021	Precautionary approach		0	123	24	50
2022	Precautionary approach		0	97		
2023	Precautionary approach		0			

Kilde: ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort Greater North Sea ecoregion Published 30 June 2022

”Spawning Stock Biomass” er beregnet til at være faldet betragteligt siden 2014. Som for jomfruhummer er en række forhold anført under overskriften ”Quality of the assessment”:

”Reported landings and discard estimates in recent years, based on observer trips, did not represent total removals from the stock. Unreported catches have historically been a concern for this stock and up to year 2010 have been estimated as part of the unaccounted removals from 2011 onwards within the assessment model. ICES concluded the catch data to be of reasonable quality from 2011 onwards (ICES, 2017). The unaccounted removals estimated in the model from 2011 onwards only include North Sea cod that use the Kattegat area as nursery grounds and migrate back to the North Sea for spawning, as well as possible increased natural mortality from seal predation.

The advice is based on an assessment indicative of trends. The current absolute level of fishing mortality is still unknown because the assessment model estimates total removals from the stock. This estimate is a combination of fishing mortality, natural mortality, and migration out from the Kattegat area. It is not possible at present to estimate the relative contribution of these three processes. The level of fishing mortality therefore remains unknown.”

Yderligere forhold er understreget:

”So far, management measures taken such as area closure, effort restriction, and bycatch quota have not been sufficient to ensure the recovery of the stock.

There is no targeted cod fishery in Kattegat at present, and cod is mainly taken as bycatch in the Norway lobster fishery. This implies that the fishing mortality of the stock is linked to effort directed to the Norway lobster fishery (ICES, 2021). Discards are high.

The fishing effort regulation as part of the cod long-term management plan has not been in place since 2016. The Swedish sorting grid has a bycatch of less than 1.5% of cod in the Norway lobster fishery (Valentinsson and Ulmestrand, 2006) and has been extensively used in previous years. The removal of the effort system, however, reduced the incentives to use sorting grids. “ (ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort Greater North Sea ecoregion Published 30 June 2022)”

Der er ingen tvivl om, at torskebestanden i Kattegat er under pres.

Det har siden 2012 ikke været muligt at drive målrettet fiskeri efter torsk i Kattegat. Kun en bifangstkvote er allokeret for at sikre fiskeri efter andre målarter – i dette tilfælde specielt jomfruhummer i Kattegat. Torskelandinger er siden 2017 (dvs. bifangsterne) væsentligt lavere end den allokerede bifangstkvote, og hvis vi fokuserer på ICES estimerede fangstdata er samlede fangster inklusive registrerede og estimerede frasorterede eller discard/udsmidte undermålstorsk siden 2018 ligeledes væsentligt under allokerede bifangstkvoter. Der er således ingen incitamenter for fiskerne til at ”highgrade” torskefangsterne. Endvidere udgør værdien af torsk i disse landinger 0,4% af den omsatte fangst fra fartøjer med kameradokumentation (Tabel 2a, Fiskeristyrelsen, december 2021), hvilket understøtter argumentet om, at jomfruhummerfiskerne ikke har torsk som målart i deres fiskeri.

Kvoten for torsk i Kattegat blev reduceret med 21 pct. for året 2022 og er fortsat en bifangstkvote. Selektive redskaber med høj torskeselektivitet skal anvendes, medmindre man inkluderes i et projekt med elektronisk monitorering med kamera i 2022. Som supplement til kvoten kan en medlemsstat inden for en grænse på 30 pct. af sin kvote tildele fartøjer, som deltager i et projekt med elektronisk monitorering med kamera, ekstra kvote. Det må maksimalt være 300 kg pr. fartøj. Ministeriet påpeger ligeledes i samme meddelelse, at ”*kameramonitorering har vist sig effektivt og får ulovligt udsmid til at styrtdykke*”. En formulering der antyder en direkte sammenhæng mellem discard/udsmid, fiskeritrykket af bifangst i jomfruhummerfiskeriet og torskebestanden. (<https://fvm.dk/nyheder/nyhed/nyhed/aftale-for-naeste-aars-fiskekvoter-paa-plads/> Publiceret 14. december 2021).

3. Beslutningsprocessen

I modsætning til tidligere forsøg med kameraovervågning besluttes i marts 2019 at lovfæste muligheden for elektronisk overvågning af fiskefartøjer med ”Lov om ændring af fiskeriloven”. Den efterfølgende bekendtgørelse om elektronisk monitorering af visse fartøjer i Kattegat trådte i kraft 1.juli 2020. Den følgende figur (Figur 2) viser den forudgående lovproces i EU og Danmark.

Lovhjemmel:

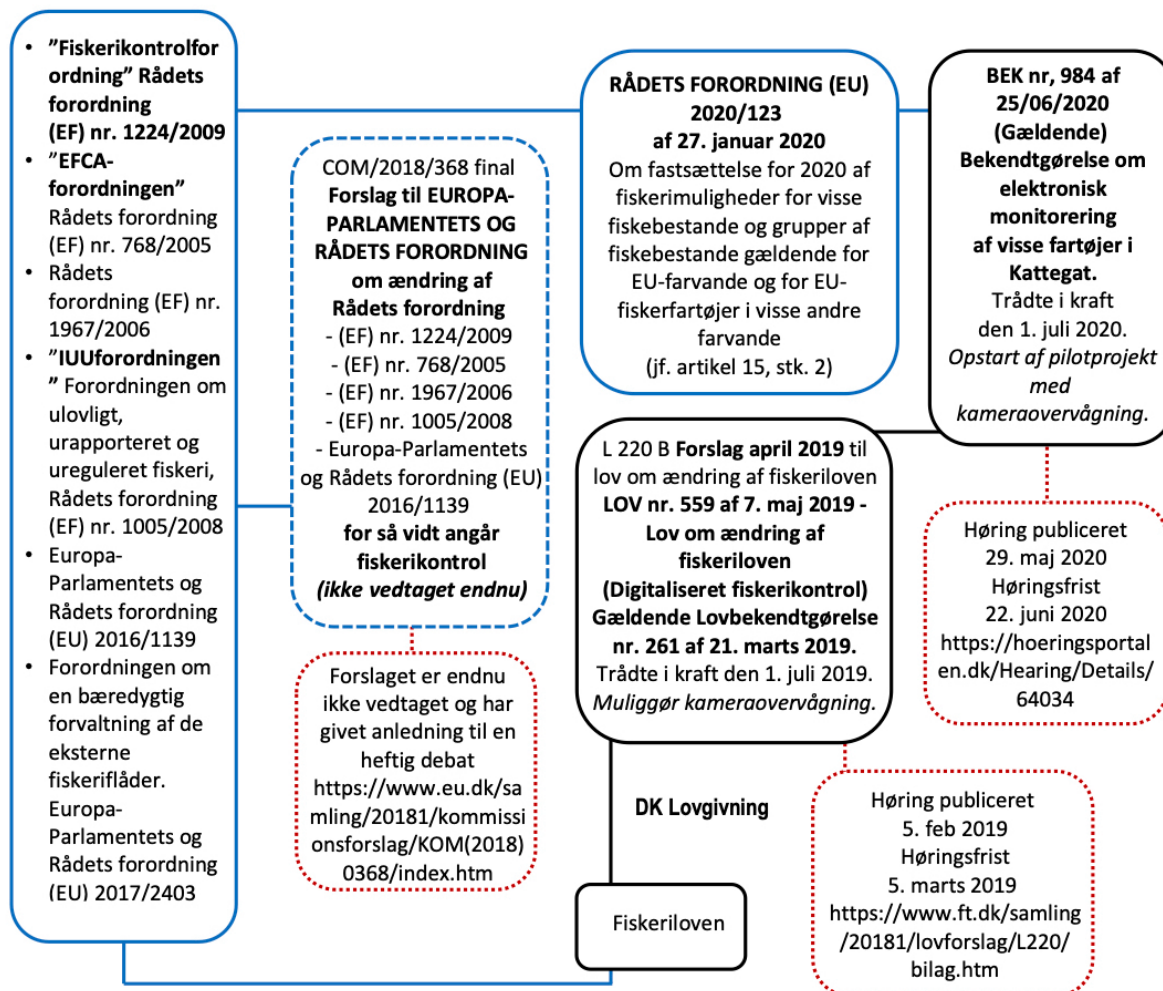
FIGUR 2. LOVGIVNINGSPROCESSEN I EU OG DANMARK

EU Grundforordning

Blå = EU

Sort = DK

Rød = høring

Myndighedernes begrundelser for at gennemføre lovgivningen var forventning om bedre og mere effektiv kontrol med landingspligt for specielt torskefiskearter. Følgende begrundelser kan nævnes:

1. Kontrol af landingspligt
2. Afsætning af kvoter til bifangst i kystfiskeri
3. Billigere / mere effektiv kontrol
4. Fremtidig skånsom fiskeri mærkning
5. Forskning

Eksempler på begrundelser

Ad 1 + ad 3 – Effektiv kontrol af landingspligt

Evidensbaseret:

I perioden 2009-2015 er der gennemført omfattende forsøg i Danmark, England og Skotland og mindre omfang forsøg i Tyskland, Sverige og Holland med kameramonitering på fiskerfartøjer. Den gennemgående konklusion fra forsøgene er, at kameramonitering er et effektivt instrument til at sikre overholdelsen af fiskerilovgivningen, herunder særligt landingsforpligtelsen, og at anvendelsen af systemet sammen med fangstkvoteordningen medfører, at fiskerne bringer alle fangster i land. Allerede det første danske forsøg viste en markant positiv ændring i fiskernes adfærd, en tendens der fortsatte igennem hele forsøgsperioden.

Kilde: Folketingstidende, Tillæg A, Lovforslag nr. L220 fremsat 28 marts 2019, om ændring af fiskeriloven https://www.ft.dk/ripdf/samling/20181/lovforslag/1220/20181_1220_som_fremsat.pdf, s. 7

Ad 2 - Afsætning af kvoter til bifangst i kystfiskeri

Med et mere detaljeret datagrundlag kan den biologiske rådgivning blive styrket og mere præcis. Det vil i mange tilfælde komme fiskerierhvervet til gode, idet fiskeriforvaltningen ikke længere vil være tvunget til at fastlægge en given kvote ud fra forsigtighedsprincippet og dermed fastsætte kvoten på et lavere niveau på grund af manglende data.

Kilde: Folketingstidende, Tillæg A, Lovforslag nr. L220 fremsat 28 marts 2019, om ændring af fiskeriloven https://www.ft.dk/ripdf/samling/20181/lovforslag/1220/20181_1220_som_fremsat.pdf, s. 13

Ad 4 – Fremtidig skånsom fiskerimærknings ordning

Giver mulighed for at håndhæve *dokumentation, kontrol og tilsyn* i forhold til en fremtidig skånsom fiskerimærkning Kilde: Folketingstidende, Tillæg A, Lovforslag nr. L220 fremsat 28 marts 2019, om ændring af fiskeriloven, https://www.ft.dk/ripdf/samling/20181/lovforslag/1220/20181_1220_som_fremsat.pdf, s. 5

Ad 5 – Forskning

Mulighed for at dele fangstdata i forskningsøjemed

Eksempler på

Klare forskelle på fiskernes og myndighedernes syn på kameraovervågning:

Fiskerne og fiskeriorganisationerne

- Lad os vente at Europa-Kommissionen har vedtaget forslaget til revision af kontrolforordningen, fremsat i foråret 2018, KOM (2018) 368 af 30. maj 2018, så vi ikke skaber ulige konkurrencevilkår for de danske fiskere
- Hidtil uset grad af videoovervågning på arbejdspladsen
- Video overvågning er en invasion af privatlivet
- Bifangsterne (og evt. discard) af torsk i jomfruhummerfiskeriet – er de så store, at det godtgør den valgte kameraovervågning? (0,3-0,4% af værdi, Fiskeristyrelsen, dec. 2021)

Myndighederne

- Lad os gå forrest! Europa-Kommissionen har foreslået en obligatorisk anvendelse af elektronisk kontrol i det forslag til revision af kontrolforordningen, som blev fremsat i foråret 2018, KOM (2018) 368 af 30. maj 2018.
- Positive erfaringer med videoovervågning
- Videoovervågning er en mindre forstyrrende form for kontrol
- Der er et problem med opretholdelse af landingspligten. Torskebestanden har det dårligt.

Se i øvrigt Bilag 5. De oprindelige argumenter.

Materialet viser at disse kameraer giver øgede risici for fiskerne:

- Bekendtgørelsen forudsætter at fiskerne selv installerer overvågningsudstyret – øget udgift!

- Bekendtgørelsen påbyder fiskerne at standse fiskeriet, hvis udstyret ikke fungerer – øget risiko for tab!
- Det er endnu ikke fuldstændig klart, hvilket ”snit” fiskerikontrollen lægger ved gennemgangen af optagelserne, og det øger usikkerheden for hvorledes evt. overtrædelser sanktioneres?

Det skal dog understreges, at udstyr og direkte drift er finansieret af projektmidler i denne første fase.

12 fartøjer har gennemført en prøveperiode, som allerede er evalueret, december 2021, og forhandlinger i foråret 2022 har ført til en aftale mellem Fiskeriministeren og fiskernes organisationer, som foruden et 10-punkts program har medført, at der vil blive installeret kameraovervågning på yderligere 60 fartøjer. (ref.: pers.com.)

Fiskernes holdning har og er, at kameraovervågning er unødvendigt i jomfruhummerfiskeriet, da det er et udtryk for

- Mistillid til fiskerne fra myndighedernes side,
- Forudsætter at der er et stort udsmid af undermålstorsk i fangsterne, som påvirker torskebestanden
- Er en unødvendig offentlig (og siden privat) udgift og bidrager til de øvrige risikofaktorer, som presser fiskernes hverdag,
- Øger den daglige stresspåvirkning og fører til et dårligt arbejdsmiljø.

Læsø, juli 2022, eget foto

Både fiskerne og fiskeriets organisationer reagerede kraftigt på kravet om obligatorisk installering af kameraovervågning på fiskefartøjerne, dels gennem udtalelser til pressen, dels gennem de sociale medier (FaceBook – FB). Det førte til følgende ti ændringer i kameraprojektet, som blev offentliggjort i juni 2022:

Ti ændringer til kameraprojektet: Fremkomsten af 10-punkts programmet og implementeringen

Oppositionen til kameraovervågningen førte til stor aktivitet på FB. Reaktionen kom fra fiskeriminister Rasmus Prehn og åbnede op for en forhandling om de nærmere betingelser for administrationen af kameraovervågningen.

Fiskeriminister Rasmus Prehn udtrykte ønske om et kompromis, som ledte til den forhandling, der formulerede 10-punkts programmet nedenfor.

10-punkts programmet

1. For at tilvejebringe grundlaget for en risikobaseret udvælgelse af optagelser udtages der tilfældigt 5 pct. af optagelserne for hvert fartøj til kontrol. Derudover bliver der iværksat en risikobaseret udvælgelse af cirka 5 pct. af optagelserne. Fiskere, der overholder reglerne om udsmid, vil derfor opleve et mindre kontroltryk.
2. Når Fiskeristyrelsen anmoder om optagelser til gennemsyn vil styrelsen oplyse fiskeren om, hvad begrundelsen for gennemsynet er. Således ved fiskeren altid, hvad der er blevet udtaget til kontrol og på hvilket grundlag.
3. Fiskeristyrelsen vil frem til juli 2023 fortsætte den nuværende praksis med vejledning som udgangspunkt frem for sanktionering. Gentagne eller grovere overtrædelser på fartøjsniveau kan dog sanktioneres. Ved tekniske problemer og nedbrud af kameraudstyret kan Fiskeristyrelsen i førstegangstilfælde og ud fra en konkret vurdering tillade, at fiskeriet fortsætter.
4. Fiskeristyrelsen vil operere med en bagatelgrænse for sanktionering af udsmid konstateret på kameraoptagelserne, så mindre uheld mv. ikke sanktioneres. Det indebærer, at i situationer, hvor et mindre antal fisk ryger over bord ved handlinger, der åbenlyst kan tilskrives uheld eller utilsigtede fejlvurderinger, vil der ikke blive sanktioneret.
5. Kamerafartøjerne fritages som udgangspunkt for den tidskrævende last haul kontrol, hvor fiskerens fangst gennemgås og sorteres af fiskerikontrollen.
6. Fiskeristyrelsen vil have fokus på at præcisere, hvilke optagelser der hentes ind til gennemsyn med henblik på at minimere omfanget heraf. I kontrollen indhentes der optagelser fra de seneste fangstrejser i Kattegat.
7. Fiskeristyrelsen undersøger muligheden for på sigt at begrænse omfanget af optagelser gennem bevægelsessensorer. Fiskerierhvervet orienteres løbende om fremdriften.
8. Der er under fiskeriudviklingsprogrammet samlet for 2022 og 2023 afsat 15 mio. kr. til udvikling af selektive redskaber, der kan understøtte fiskerne i at kunne tilpasse deres fiskeri og fortsat have et bæredygtigt fiskeri trods nedgang i vigtige bestande som torsk. Der arbejdes med igangsættelse af forsøgsprojekter med blandt andet mere frit redskabsvalg, hvor flere af kamerafartøjerne vil have mulighed for at deltage.
9. Der arbejdes målrettet på at sikre et mere frit redskabsvalg og andre regellempelser til kamerafartøjerne gennem forsøgsprojekter og dialog med EU-Kommissionen og andre medlemsstater. Der arbejdes ligeledes for at fangstdata fra kameraprojektet i Kattegat løbende kan indarbejdes i den biologiske rådgivning.
10. Der nedsættes en arbejdsgruppe mellem fiskerierhvervet og myndighederne, der skal bidrage til at understøtte fiskernes opgaver som dataansvarlig og dataejer.”

(Danmarks Fiskeritidende, 15. juni, 2022)

For at have kameraer ombord skal fartøjet have fisket 20 dage (2021 nuværende basis år, men løbende). Interviews viser at en stor del af programmet er blevet implementeret – se nedenfor.

Ad.1. Det første punkt er gennemført (kilde: interviews)

Ad.2. Der udtages stikprøver, men information om grundlaget i form af fiskernes adfærd gives endnu ikke, men forventes implementeret senere (kilde: interviews)

Ad.3. En afgrænsning af ”hvad er en grov overtrædelse” er endnu ikke formuleret, men praksis er vejledning i stedet for sanktion (kilde: interviews)

Ad.4. Fiskerne opfatter, at en overtrædelse skal bunde i en bevidst handling. Specielt blindhed for små fisk har betydning (kilde: interviews)

Ad.5. Gennemført (kilde: interviews)

Ad.6. Ses pt som en hensigtserklæring fra fiskeristyrelsen (kilde: interviews)

Ad.7. Udviklingsarbejdet er i gang, men der er mange opgaver på dækket, der udløser bevægelsescensorer, (kilde: interviews)

Ad.8. Hensigtserklæring: Bedre og mere selektive redskaber ses der frem til (kilde: interviews)

Ad.9. Hensigtserklæring, endnu ikke udmøntet, nuværende begrænsninger i redskabsvalg meget omkostningstungt. Det understreges at data, på grund af GDPR begrænsninger ikke kan udleveres til DTU, og derfor ikke er indgået i en hurtigere dynamisk realtid bestandsvurdering. (kilde: interviews).

Ad.10. Der er usikkerhed om arbejdsdelingen mellem fiskerne og myndighederne mht. hvem og hvorledes data fra kameraovervågningen opbevares og behandles – og hvem der skal have adgang til dem. (GDPR endnu uafklaret). Fiskerikommission er nedsat – Lars Barfoed er formand - Fiskerikommissionen afholder første møde i efteråret 2022 og forventes at afslutte deres arbejde i slutningen af 2023. Her vil kommissionen komme med anbefalinger til, hvordan fiskeriet fortsat kan udvikle sig, så det er økonomisk levedygtigt og bidrager til samfundsøkonomien, samtidig med at klima og havmiljø beskyttes. (kilde: interviews)

4. Danske erfaringer – herunder evalueringsrapporten for monitoreringen december 2021

De nationale og internationale erfaringer bygger på forsøg i udvalgte fiskerier i en lang række europæiske lande, herunder Tyskland, Holland England og Danmark. De danske forsøg er vist i A.T.M. van Helmond, Lars O. Mortensen et al, 2019 og gengivet – i dårlig kvalitet – i bilag 6.

Konklusionen på A.T.M. van Helmond, Lars O. Mortensen et al, 2019, var, at Elektronisk Overvågning (EM) kan tilskynde til bedre overholdelse af landingsforpligtelsen og føre til begrænsninger i udsmid. Kilden påpeger dog også en række svagheder i den elektroniske overvågning, som knytter sig både til fiskeindustrien generelt (manglende accept, krænker privatliv) og specifikt medfører det praktiske og økonomiske udfordringer i den daglige drift ombord på fartøjerne. Som tilfældet er i den danske forvaltning er databehandling, data-ejerskab og mulig ”hacking” nævnt som mulige ”trusler” elektronisk monitorering af landingsforpligtelsen.

4.1. Evalueringsrapporten for monitoreringen december 2021

4.1.1. Historik og modstridende forventninger

Forventningerne til kontrolforanstaltningen var et samarbejde med DTU-Aqua, frivillighed og medfølgende goder, som prægede de tidligere erfaringer med kameraforsøg. I stedet mener fiskerne, at det nuværende paradigme er væsensforskelligt og ikke yder deres indsats og arbejdsforhold og muligheder retfærdighed. Før den obligatoriske kameramonitering blev iværksat, udtrykte fiskerne, at de var åbne overfor løsninger. Fiskernes opgave er at lukke omverdenen ind! Forbrugeren skal stole på os! Frivilligt vise omverdenen hvad jeg gør!

Evalueringsrapportens konklusion kunne fiskerne ikke genkende sig selv i. Fiskernes oplevelser og forventninger til den første evalueringsrapport blev ikke indfriet: Usandt synspunkt udstillet - at fiskerne skulle have ændret adfærd. Der skulle være fisket udenom torskene. Men det er ikke muligt, fiskerne har slet ikke den viden. Skuffet over den udmelding. Det kan i sandhed siges, at det ikke fremgår af evalueringen at fiskerne har ændret fiskeriadfærd i forhold til fangst af torsk, men den måde evalueringsrapporten er blevet formidlet, kan give det indtryk. Evalueringsrapporten viser derimod, at fiskerne har ændret adfærd i forhold til at frasortere undermålstorsk og at kontrolforanstaltningen derfor har påvirket overholdelsen af landingsforpligtelsen for torsk, kuller og kulmule – en regulering der har til hensigt at nedbringe ”highgrading” af fangster for derigennem at overskride kvotebegrænsningerne. Som tidligere nævnt er bifangstkvoten ikke opfisket, omsætningen fra torskfangster i jomfruhummerfiskeriet er ubetydelig, indførelsen af ”individuelle omsættelige kvoter” / ”fartøjskvote andele” (”property right” til nuværende og fremtidige fangster) tilskynder til bevarelse af fiskebestande, for at sikre fremtidigt fiskeri og opretholde værdien af den ”individuelle omsættelige kvote” / ”fartøjskvote andele”. Der synes derfor intet incitament for fiskerne til at ”highgrade” i dette fiskeri.

4.1.2. Evalueringsrapporten for monitoringen december 2021

December 2021 blev monitoringsrapporten af de 12 kamerafartøjer i første fase udgivet.

Data i rapporten viser, at der er udsmid af arter, som er omfattet af landingsforpligtelsen for torsk, kuller og kulmule i begyndelsen af projektperioden på hhv. 6%, 7% og 27% - falder mærkbart efter en periode, hvor fartøjerne har fået vejledning i landingsforpligtelsen af fiskeristyrelsen, til hhv. 2%, 1% og 3% (Fiskeristyrelsen, dec. 2021, s.3.). Ved sammenligning af generelle tal for hele det danske fiskeri i Kattegat i det foregående år (2020) ser man et markant mindre udsmid af torsk hos de 12 kamerafartøjer. DTU Aqua estimerede således en udsmidsprocent på ca. 65% i 2020. Det oplyses dog, at I absolutte tal er udsmidsmængderne begrænsede (mindre end 0,1 tons per art) – og at den overvejende del af de fisk, der udsmides, er under mindstemålet. (Fiskeristyrelsen, dec. 2021, s.3-4.).

Semantisk har det været problematisk for fiskerne, at opgørelsen af udsmid af torsk knyttes til udsmidsprocenten 65 og kobles til en torskebestand under pres. Havde det været beregnet i mængde per træk (ca. 2 træk per fangstrejse), ville mængden udgøre ca. 0,5 kg per træk per fartøj – et tal det er nemmere at forholde sig til. Der er også en negativ konnotation – bibetydning, værdiladning – knyttet til begrebet ”udsmid” i daglig tale. Formidlingen kunne have forklaret, at fangst af blandt andet torsk under mindstemål skal frasorteres og bringes i land og ideelt bruges til fiskemel, bio-foder, minkfoder eller lignende, men i de fleste havne er dette ikke muligt, og mængderne er for små til at udvikle alternativ industri, så de bringes med ud igen og udsmides – og indgår i stedet i fødekæden. For en mere fyldestgørende udredning af discard-problemet henvises til: *Dansk fiskeris udnyttelse af discard-forbuddet. En udredning. December 2013*. Denne udredning forudså en række samspilsproblemer i forbindelse med indførelsen af discard-forbud, som følge af de ændringer i forvaltningspraksis, der fulgte.

Læsø, juli 2022, egne foto

5. Arbejds miljøet

5.1. Indledning

Arbejds miljøet udgør en vigtig del af de sociale determinanter, der påvirker sundheden. Organiseringen af arbejdet, følelsesmæssige krav og kvaliteten af ledelsen har indflydelse på medarbejderne. Dette har tiltrukket forskeres interesse globalt. Forskning om arbejdspladsen har påpeget betydningen af psykosociale faktorer for medarbejdernes sundhed og velbefindende, og introduceret relevante modeller og teorier til at forklare, hvordan jobkrav og ubalancer i belønning påvirker jobtilfredshed, arbejdsevne, angst og stress (Siegrist 1996, Mpong og Bygvraa 2021).

Fiskere er en svært tilgængelig befolkningsgruppe, da hver fisketur kan indebære dagevis på åbent hav. Derudover bor og arbejder de samme sted, væk fra hjemmet, og deres erhverv er fysisk krævende.

Fiskere lever af havets ressourcer, og de har derfor en egeninteresse i at beskytte disse ressourcer. Men i de senere år har erhvervet været igennem en transformation. EU's fælles politik for fiskeri og akvakultur (EU 2021, EU 2013) foreslog obligatorisk installation af kameraer om bord på fiskerfartøjer til at overvåge landingsforpligtelsen af bifangster. Denne forordning skulle nedbringe behovet for fysiske inspektioner på fiskerfartøjer.

For bundtrawlere af jomfruummere i Kattegat meldte en gruppe ejere sig frivilligt til at deltage i to års forsøg med kameraer om bord i 2009. I 2019 blev det annonceret som en obligatorisk foranstaltning at overvåge bifangst af torsk i jomfruummerfiskeriet. Det er værd at bemærke, at foranstaltningen kun gælder for de danske fiskerfartøjer, mens fiskefartøjer, der sejler under andre nabolandes flag, kan fiske i de samme områder uden kameraer ombord og dermed skabe en unfair konkurrence for de danske fartøjer.

Elektronisk overvågning er blevet stærkt oppejret af medarbejdere i andre fag som krænkelse af deres privatliv og manglende tillid fra ledelsen (Bernstrøm og Svare 2017, Alder et al 2006).

På fiskeriområdet er der installeret kameraer på fartøjer fra en række lande, herunder Storbritannien og New Zealand (van Helmond et al 2020, Brown et al 2021). Installationen af kameraer fulgte med lempelser på fysisk kontrol og højere kvoter. Effekterne af overvågning på fiskernes sundhed og velvære er dog hidtil ikke veldokumenteret. Formålet med den aktuelle undersøgelse er at undersøge: (a) Hvordan den elektroniske overvågning har påvirket arbejdsmiljøet og sundheden ombord og (b) hvordan tilliden mellem fiskere og kontrolmyndigheder er blevet påvirket. Resultaterne kan bruges af myndighederne til at informere interessenter i politiske beslutningsøjemed.

6. Materialer og metoder

6.2. Studie design

En tværsnitsundersøgelse blev gennemført for at belyse problemstillingen. Metoderne vil blive præsenteres i dette kapitel. Et online spørgeskema blev brugt til at indsamle data om fiskernes arbejdsmiljø og sundhed. Derudover er der gennemført et fokusgruppeinterview med fiskere for at indhente kvalitative data, udvikle et mere holistisk billede af problemstillingen og få indblik i fremtidige forslag.

6.3. Kronologisk oversigt over undersøgelsen

Denne undersøgelse bestod af to faser, planlægningsfasen og hovedperioden. Planlægningsfasen i 2022 med litteraturgennemgang udvalgte og justerede spørgeskemaet og forberedte det til distribution.

Dataindsamlingen foregik i tre trin. Først blev der foretaget en bred gennemgang af eksisterende litteratur og undersøgelser, dernæst indsamles data vha. spørgeskemaet og til sidst igennem fokusgruppeinterviewet. Efter en foreløbig analyse af spørgeskemadataene blev vejledningen til fokusgruppen udviklet. Gennemførelsen af fokusgruppeinterviewet var sidste trin i dataindsamlingsprocessen. Til slut blev den opnåede viden analyseret og diskuteret i forhold til det indledende forskningsspørgsmål og studiemål. Tabel 1 visualiserer de to perioder og de vigtigste opgaver udført i løbet af projektet.

TABEL 3. KRONOLOGISK OVERSIGT OVER PROJEKTET

		2022	2023					
			Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun
Forberedelse	1	Valg af dataindsamlingsværktøj (COPSOQ)	x					
	2	Tilpasse værktøj	x					
	3	Teste værktøj	x					
	4	Implementere værktøj i SurveyXact	x					
	5	Kladde invitation	x					
	6	Færdiggøre værktøj, tilføj samtykke erklæring		x				
Main Period	7	Skrive proces		x	x	x	x	
	8	Sende spørgeskemaer ud		X				
	9	Literatur gennemgang	x		x			

10	Data bearbejdning, indledende analyse				x			
11	Udvikling af guide til fokus gruppe				x			
12	afvikle fokus gruppe interview					x		
13	Dataanalyse og fortolkning				x	x		
14	Færdiggøre				x			
15	Konference Middelfart præsentation					x		
16	Nordic Network Halmstad præsentation							x

6.4. Kvantitativ dataindsamling: Spørgeskema

6.4.1. Udvikling og distribution

COPSOQ KERNE

For at undersøge fiskernes sundhed og velvære blev den korte version af Copenhagen Psychosocial Questionnaire (COPSOQ III) brugt. Det er et valideret instrument til vurdering af psykisk stress på arbejdspladsen for organisatorisk udvikling (Kristensen et al 2005, Burr et al 2018). For at vurdere psykisk stress dækker COPSOQ-instrumentet en række områder, herunder a) følelsesmæssige krav til arbejdet, b) interpersonelle relationer og ledelseskvalitet, e) sundhed og trivsel.

CORE-versionen (den danske originale version) af spørgeskemaet blev tilpasset med hjælp fra Fiskeriets Arbejdsmiljøråd og blev testet på tre fiskere, der ikke deltog i den endelige undersøgelse. Spørgeskemaet blev oprettet elektronisk i SurveyXact-software, og indeholdt spørgsmål om a) demografiske og arbejdsmiljømæssige forhold, b) arbejdstilfredshed og indflydelse på sundhed og privatliv c) tillid til myndighederne d) opfattelse af kameraer om bord på skibene e) afsluttende åbne spørgsmål. Respondenterne kunne vælge at besvare de spørgsmål de ønskede, da ingen af spørgsmålene var obligatoriske. Tabel 4 viser domæner og de relative spørgsmål, der tilskrives den korte version af COPSOQ.

TABEL 4. DOMÆNE OG HENFØRENDE SPØRGSMÅL TILSKREVET DEN KORTE VERSION AF COPSOQ III.

Domæne	Dimension	Spørgsmål
Krav i arbejdsituationen (Kvantitative og psykologiske krav)	1. Kvantitative krav 2. Kvalitative krav 3. Krav om at skjule følelser	-Hvor ofte sker det, at du ikke når alle dine arbejdsopgaver ombord? -Synes du at det er nødvendigt at arbejde meget hurtigt for at nå dine opgaver ombord? -Er arbejdstempoet højt gennem hele fangstrejsen? -Skal du tage stilling til de øvrige besætningsmedlemmers problemer i dit arbejde? -Er dit arbejde ombord psykisk belastende? -Har du medbestemmelse i forhold til dine arbejdsopgaver ombord?
Arbejdstilrettelæggelse og jobindhold	4. Indflydelse på arbejde 5. Mulighed for udvikling 6. Grad af frihed på arbejde 7. Mening i arbejdet 8. Engagement på arbejdspladsen	-Har du mulighed for at udvikle dine kompetencer gennem dit arbejde? -Kan du bruge din kunnen eller dine færdigheder i dit arbejde? -Får du af din arbejdsplads information om f.eks. vigtige beslutninger, ændringer -Får du direkte eller indirekte (f.eks. fra fiskeriforeningen eller pressen) den information f... -Holder du dig løbende opdateret om nye reguleringer i fiskeriet? -Bliver dit arbejde anerkendt af de kontrollerende/regulerende myndighederne? -Er der en klar fordeling af arbejdsopgaverne ombord?

Interpersonelle relationer og lederskab	9. Forudsigelighed 10. Ledelseskvalitet 11. Social støtte 12. Feedback på arbejde 13. Følelse af fællesskab	- Bliver der i gældende regelsæt modstridende krav til dig i dit arbejde ombord? - Må du sommetider ændre procedurer for at udføre dine arbejdsopgaver ombord? -I hvor høj grad synes du, at din skipper/ejer af fartøjet er god til at planlægge arbejdet ombord? -I hvor høj grad synes du at arbejdsopgaverne imellem kollegaer bliver fordelt på? -I hvor høj grad synes du, at din skipper/ejer af fartøjet er god til at løse konflikter ombord? -Hvor ofte får du hjælp og støtte fra de øvrige besætningsmedlemmer ombord? -Er der en god stemning mellem dig og de øvrige besætningsmedlemmer ombord?
Arbejde individuelt grænseflade	14. Usikkerhed på arbejdet 15. Job tilfredshed	-Er du bekymret for at forholdene i fiskeriet medfører at du bliver arbejdsløs? -Er du bekymret for, at det kan blive svært at finde et nyt job, hvis du må forlade fiskeriet? -Føler du, at dit arbejde tager så meget af din energi, at det går ud over privatlivet? -Føler du, at dit arbejde tager så meget af din tid, at det går ud over privatlivet?
Social kapital	16.Vertical tillid 17.Organisatorisk retfærdighed	-Opfatter du, at kontrolmyndighederne stoler på, at du gør dit arbejde godt? -Kan du stole på de udmeldinger, der kommer fra myndighederne? -I hvor høj grad synes du at konflikter imellem kollegaer bliver løst på en retfærdig måde?
Sundhed og trivsel	18. Generelt helbred	- Hvordan synes du, at dit helbred er alt i alt?
Opfattelse af kameraer ombord	19. Organisatorisk udvikling	-Hvordan opfatter du at kameraerne påvirker/vil påvirke dit daglige arbejde? Lempelser for at acceptere elektronisk overvågning

Oplysninger om behandling af personoplysninger (GDPR) blev givet i indledningen til spørgeskemaet, og deltageren blev bedt om at underskrive et informeret samtykke til at deltage i undersøgelsen. Spørgeskemaet blev udsendt elektronisk den 4. november 2022 til 83 skippere via ”Danmarks Fiskeriforening” med det konkrete ønske om, at skipperne videresendte det til deres partsfiskere ombord på deres fartøjer. Besvarelserne afspejlede udviklingen ved udgangen af år 2022. På dette tidspunkt var 5 fartøjer allerede inaktive. Af de aktive fartøjer havde ministeriet indgået aftale om 30+30 fartøjer om installation af kameraer ombord til udgangen af 2022 og i juni 2023 forventes hele den flåde der fisker efter jomfruhummer 20 dage eller mere i Kattegat om året, at være udstyret med et kamera ombord.

Det endelige spørgeskema blev udsendt elektronisk gennem ”SurveyXact” af Danmarks Fiskeriforening. Fiskeribladet bragte en introduktion til undersøgelsen med opfordring til at besvare spørgeskemaet dagen før udsendelsen.

Populationen af bundtrawlere i Kattegat, som er omfattet af krav om kameraovervågning (mere end 19 dages fiskeri i Kattegat i 2020) er 88 fartøjer, hvoraf 5 ikke er aktive i dag. Spørgeskemaet blev derfor udsendt til 83 fartøjsejere, med en opfordring til at videresende til partsfiskerne (ansatte fiskere). Antallet af partsfiskere er anslået til 60-65 mulige, da 20% af fartøjsejerne fisker alene, mens hovedparten af resten har en partsfisker ansat – ganske få har to. Den totale population som forventes at have modtaget spørgeskemaet er derfor mellem 140-160.

Undersøgelsen forblev åben indtil den 5. december 2022. Der blev udsendt to rykkere med en uges interval. Undersøgelsen var tværgående ved brug af blandede metoder (spørgeskema og fokusgruppeinterview). Vi fik 32 spørgeskemaer delvist besvaret og 70 fuldt besvaret.

Litteratursøgningen bestod af tre blokke - kolonner - divideret med den boolske operator 'AND'. Ordene i samme blok blev opdelt med den boolske operator 'OR'. Stjernen (*) angiver, at søgeordet blev afkortet, hvilket

indikerer, at søgningen omfattede ord, der strækker sig ud over stjernen med uspecificerede søgeord, der kun indeholdt det afkortede ord (U.S. National Library of Medicine 2022).

Undersøgelserne blev under abstrakt og titelscreening givet nummer 0, 1 eller 2 for potentielt at indikere inklusion og/eller eksklusion. 0 angav, at det skulle udelukkes. 1 blev givet, hvis titlen eller abstraktet indeholdt et søgeord fra en af kolonnerne/blokkene og indikerede, at posten sandsynligvis ville blive udelukket, og 2 blev givet, hvis posten indeholdt mindst et søgeord fra to kolonner/blokke og angav, at det var sandsynligvis inkluderet. Studier vurderet til 1 eller 2 blev inkluderet til fuldttekstgennemgang.

6.4.2. Spørgeskemaets emner

Det endelige spørgeskema indeholdt 40 emner, nogle med flere underspørgsmål. Disse elementer blev fordelt på følgende syv sektioner:

1. spørgsmål om demografiske og arbejdsmæssige karakteristika
2. spørgsmål om fysiske og psykologiske krav til arbejdet ombord
3. spørgsmål om arbejdstilrettelæggelse og jobindhold
4. spørgsmål om interpersonelle relationer og ledelse
5. spørgsmål om arbejdsindividuel grænseflade
6. spørgsmål om social kapital, tillid mellem fisker og myndigheder
7. spørgsmål om arbejdsglæde, sundhed og trivsel
8. spørgsmål om fiskernes opfattelse af kameraer ombord

Med spørgeskemaet blev der indsamlet kategoriske og numeriske variable. Kategoriske variable er ikke-numeriske variable, der har en fast mængde af mulige værdier. En variabel, der kun har to muligheder (f.eks. køn) kaldes også binær. Numeriske variable tager numeriske værdier (Kirkwood og Sterne 2003).

6.4.3. Datakorrektion og statistisk analyse

SurveyXact-softwaren gør det muligt at importere dataene til Microsoft Excel; en Excel-fil kan derefter importeres til et statistisk værktøj. STATA® 17 statistisk software blev anvendt til yderligere at analysere data. Forud for analysen af data blev der foretaget flere justeringer (Afsnit 7.1.9.). En ny variabel, alder blev oprettet. Analysen til denne undersøgelse blev lavet i begyndelsen af 2023, derfor blev fiskernes alder for år 2022 beregnet ved at trække deres fødselsår fra 2022. For at lette analysen er flere variable blevet transformeret til kategoriske eller binære variable. Demografi blev vist med frekvenstabeller og efter undergrupper. Vi analyserede yderligere svarene for at identificere statistisk signifikante påvirkninger mellem personlige egenskaber, jobtilfredshed, tillid og trivsel med t-tests og multinomielle logistiske regressioner (Streiner et alle 2015). (Bilag 4)

6.5. Kvalitativ dataindsamling: Fokusgruppeinterview

Kvalitative data er anderledes end kvantitative data i den forstand, at der normalt ikke bruges numeriske data, men sprogdataba. I modsætning til at invitere deltagere til et forskningsmiljø eller udsende spørgeskemaer, involverer kvalitativ dataindsamling, at forskeren besøger interviewpersoner og taler direkte med dem. Dette giver mulighed for ikke kun at lytte og tale med deltagerne, men også observere dem inden for deres almindelige rammer og dermed indsamle flere former for kvalitetsdata (Johnson et alle 2007, Creswell 2013)

Til denne undersøgelse blev der gennemført et fokusgruppeinterview for at indsamle kvalitative data ud over de kvantitative data fra spørgeskemaet. I en fokusgruppe samles 6-12 personer for at diskutere et bestemt emne. De ledes af en moderator, som har forberedt bestemte emner og opfordringer til at guide mødet (Green og Thorogood 2009).

6.5.1. Planlægning og udførelse

Et fokusgruppeinterview blev arrangeret i et stille rum i Bødehuset på Østerby Havn, som administreres af Læsø Fiskeriforening. Det er åbent 24/7 og fungerer som fælles rum og samlingslokale for fiskerne.

Forskerholdet ankom til Læsø dagen før for at gøre de respektive forberedelser. Hjemrejse var planlagt så det flugtede med eftermiddagsfærgen tilbage til Frederikshavn. Mødet var fastsat til klokken 9 den følgende dag.

For at arrangere interviewene blev der sendt en invitationsmail ud til de 37 fiskere, der i spørgeskemaet tilkendegivet en interesse i at deltage i opfølgende interviews om den elektroniske overvågning ombord. I forbindelse med indvilgelsen i at de måtte kontaktes igen, havde de givet deres kontaktoplysninger. 7 ud af de 37 inviterede fiskere havde mulighed for at deltage i den planlagte fokusgruppe.

På grund af stormen Otto, blev den planlagte eftermiddagsafgang til og fra øen aflyst på interviewdagen, så fiskerne blev via en opfølgende e-mail og et telefonopkald bedt om at komme ind klokken 7 i stedet, så en tidligere færge kunne nås. Alle deltagere accepterede.

Forskerholdet ankom til mødestedet i god tid for at forberede stedet til fokusgruppemødet. Foto 1

Mødebord, Bødehuset, februar 2023, eget foto

Kaffe og morgenbrød blev tilbudt af forskerholdet, Bødehuset, februar, 2023, Læsø, eget foto

Den første deltager ankom klokken 6.30 og de resterende deltagere ankom kort efter. Alle blev budt velkommen af forskerholdet og blev budt på kaffe og morgenbrød.

De kendte hinanden, følte sig trygge ved hinanden, og der var ikke behov for "at bryde isen"

Vejledningen til fokusgrupperne indeholdt fem afsnit:

1. *Introduktion*: Sessionen begyndte med introduktion af moderator og forskersteam. Som led i undersøgelsen blev de bedt om at underskrive en samtykkeerklæring og kort præsentere sig selv.

2. *Arbejdsglæde og indflydelse på sundhed og privatliv (ca. 15min)*. Deltagerne blev bedt om at udtrykke deres holdning til kameraerne, og hvordan overvågningen har påvirket deres dagligdag. (Hvilken indflydelse har kameraet haft på dit privatliv eller arbejdsliv?)

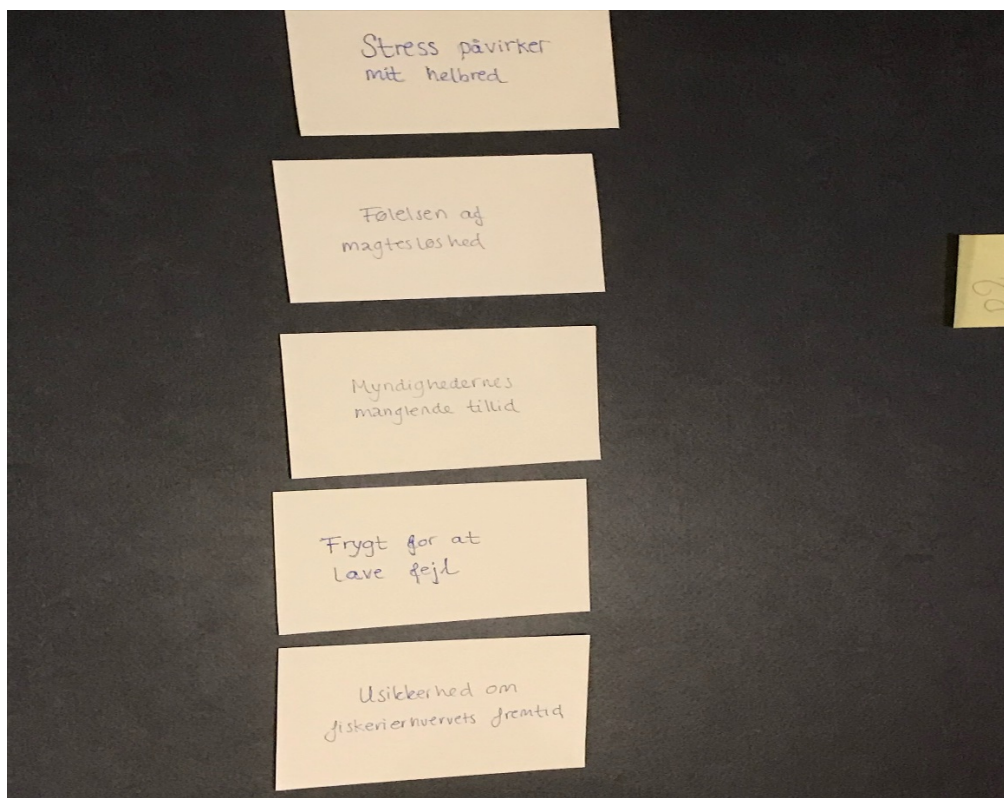
a. Endvidere blev de bedt om at give udtryk for deres holdninger og følelser til den danske kontrolforanstaltning, hvor danske fartøjer fisker med kameraer om bord sammenlignet med udenlandske fartøjer, der fisker i samme område uden forpligtelse til at have kameraovervågning om bord. (Hvordan sammenligner du den danske sag (kamera om bord) med udenlandske fartøjer, der fisker i samme område?)

3. *Kommunikation og social støtte*. Deltagerne blev bedt om at udtrykke deres holdning til at tiltrække social opmærksomhed (Synes du der er nok fokus fra mediernes og andres side på kamerasagen?)

4. *Yderlige fokusemne (tillid)*. Deltagerne blev bedt om at oplyse deres bekymringer og forventninger til myndighederne (Hvad forventer du af den nye fiskeriminister Jacob Jensen?)

5. *Gruppeøvelse*: Moderatoren præsenterede fem kort med udfordringer, som ofte var rapporteret af fiskere i spørgeskemaet (fra de åbne spørgsmål) og bad deltagerne om at rangordne disse fra mest til mindst problematisk.

Interviewguiden er udviklet af forskerholdet og under behørig hensyntagen til resultaterne af spørgeskemaerne (se bilag 3). Øvelsen er brugt i afsnit 7.2.2.1. og er blevet nævnt i lignende form af Green og Thorogood i deres bog om kvalitative metoder til sundhedsforskning. Der var det tænkt som en indledende øvelse til begyndelsen af sessionen. Da de fiskere, der deltog i denne gruppediskussion, er professionelle, blev øvelsen valgt som et afsluttende punkt, der giver mulighed for at vende tilbage til nogle af de aspekter, der tidligere er diskuteret. Foto nedenfor viser de problemstillinger, der blev valgt til opgaven.

Rangordning af problemstillinger, Fokusgruppemøde, februar 2023, eget foto

Fokusgruppemødet blev optaget med en iPhone. Direkte efter diskussionen nedskrev moderator og facilitator noter og første tanker. Hele interviewet blev transskriberet de følgende dage. Udskriften findes i bilag 2 og er opdelt i de fem ovennævnte afsnit.

6.5.2. Analyse af resultaterne

De kvalitative data er blevet brugt til at kvalificere spørgeskemaets svar på kameraernes indvirkning på fiskeres arbejdsforhold og sundhed, til at afsløre deres bekymringer og potentielt give ideer til fremtidige handlinger. Til analysen af fokusgruppedata blev der gennemført en tematisk indholdsanalyse. Med denne teknik kategoriseres dataene ved at identificere fælles temaer (Green og Thorogood 2013). De identificerede temaer blev derefter kategoriseret i de tre sektioner, der udgør forskningsmålet for denne undersøgelse:

- Indvirkning af den elektroniske overvågning på arbejdsforhold og sundhed
- Tilbagevendende bekymringer og problemer
- Forslag og muligheder for fremtidige handlinger

7. Resultater

7.1. Præsentation af kvantitative resultater fra spørgeskemaet

I alt svarede 102 fiskere på spørgeskemaet. I denne del vil de kvantitative resultater af spørgeskemaet blive præsenteret. Strukturen vil følge de respektive afsnit af spørgeskemaet (tabel 2).

Den sidste del af spørgeskemaet indeholdt åbne spørgsmål (39 og 40), hvor fiskerne åbent kunne udtrykke deres holdninger og gav derfor kvalitative data. Resultaterne vil derfor blive præsenteret særskilt i næste del af kapitlet; 7.2. Præsentation af kvalitative resultater.

7.1.1. Demografiske oplysninger og arbejds karakteristika

Spørgsmålene i dette afsnit var:

- Hvornår er du født?
- Er du mand eller kvinde?
- Hvor mange år har du arbejdet som fisker?
- Ejers du fartøjet, eller er du delefisker?
- Er du alene ombord på fartøjet eller er der flere ombord?
- Status for installation af kamera ombord?

Den samlede fiskerpopulation, der deltog i undersøgelsen, var alle mænd. Alderen blev beregnet for alle deltagere ved hjælp af fødselsåret. Det varierede fra 22 til 67 år (gennemsnitsalder 52 år). Flertallet af fiskerne er født i 1965-1969 (20 %) efterfulgt af dem født i 1970-1974 (19 %) og 1960-1965 (15 %). Det er værd at bemærke, at 60 % af deltagerne er over >50 år, hvilket viser, at faget er 'gråt' og har vanskeligt ved at tiltrække unge til faget. Dette kan føre til et naturligt fald i arbejdsstyrken, da der ikke vil være erstatninger for dem, der forlader fiskeriet af forskellige årsager. Størstedelen af fiskerne, 52%, har været engageret i fiskeri mellem 21-40 år (gennemsnitlig års erfaring er 20) efterfulgt af dem, der har beskæftiget sig med fiskeri i mere end 40 år (18%), og dette er i overensstemmelse med deres alder. Størstedelen, 68 %, af de adspurgte var ejere af bundtrawlere, mens 32 % var partsfiskere. Selvom det i denne form for erhverv ikke er usædvanligt, at ejeren opererer fartøjet alene, påpegede 80 %, at fartøjet var bemandede. Når det kommer til installation af kameraer, svarede 45 % af deltagerne, at de havde fået installeret kameraer ombord, 38 %, at der skulle installeres et kamera i den nærmeste fremtid, mens der for de resterende endnu ikke forelå en aftale med myndighederne om nøjagtigt tidspunkt for kamerainstallation.

TABEL 5. DEMOGRAFISKE OG ARBEJDSMÆSSIGE KARAKTERISTIKA I BESVARELSERNE

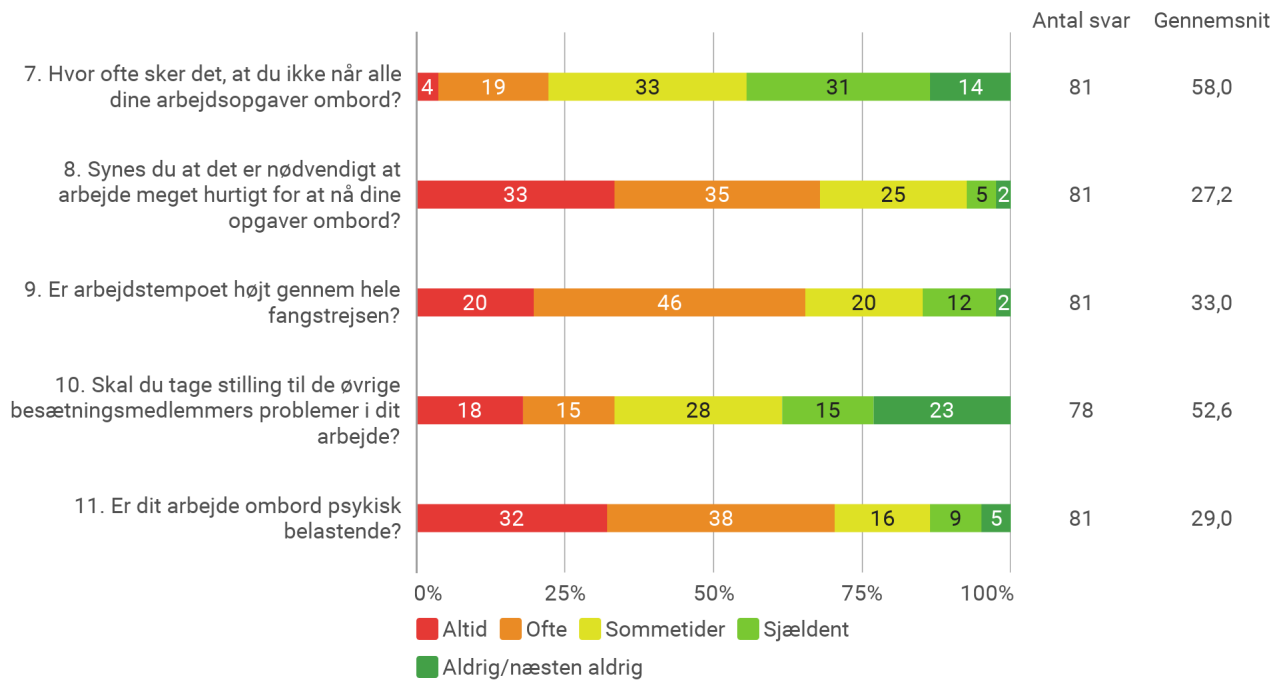
Variable	N	(%)
Køn mand	85	100.00
Alder (Fødselsår)	80	100.00
1965-1969	16	20.00
1979-1974	15	19.00
1960-1964	12	15.00
1990-1994	9	11.00
1975-1979	8	10.00
1955-1959	5	06.00
1980-1984	4	05.00
1985-1989	4	05.00
1995-1999	4	05.00
2000-2004	3	04.00
Antal år som fisker	85	100.00
21-40		
40+	44	52.00
11-15	15	18.00
0-5	8	09.00
6-10	7	08.00
16-20	6	07.00
	5	06.00
Ejer du fartøjet, eller er du partsfisker?	85	100.00
Ejer		
partsfisker	58	68.00
	27	32.00
Er du alene ombord eller er der flere ombord?	86	100.00
Ja, alene	17	20.00
Nej	69	80.00
Har du installeret kameraer ombord	86	100.00
Ja	39	45.00
Nej, ikke endnu	33	38.00
Nej, ingen plan fastsat	14	17.00

7.1.2. Arbejdsbelastning om bord

Spørgsmålene i denne sektion omhandler de fysiske og psykiske belastninger.

- Hvor ofte sker det, at du ikke når alle dine arbejdsopgaver ombord?
- Synes du at det er nødvendigt at arbejde meget hurtigt for at nå dine opgaver ombord?
- Er arbejdstempoet højt gennem hele fangstrejsen?
- Skal du tage stilling til de øvrige besætningsmedlemmers problemer i dit arbejde?
- Er dit arbejde ombord psykisk belastende?

FIGUR 3. FISKERNES ARBEJDSBELASTNING OM BORD

Som svar på spørgsmålet, ”Hvor ofte sker det, at du ikke når alle dine arbejdsopgaver om bord?” pegede 33% af deltagerne på, at de ikke når alle deres arbejdsopgaver ’nogle gange’. Tager vi i betragtning de 19%, der svarede ’ofte’, og de 4% af deltagerne, der svarede, at dette altid sker, bliver det samlet set 56%, der fortæller, at de er overvældet af deres opgaver ombord. Til gengæld svarede 31% at de ’sjældent’ og 14% ’aldrig/næsten aldrig’ havde problemer med at nå deres opgaver ombord.

7.1.2.1. Arbejdstempo og psykiske krav

Med hensyn til arbejdstempo, mente 68% af deltagerne, at det ’altid’ og ’ofte’ er nødvendigt at arbejde meget hurtigt for at nå deres opgaver om bord (henholdsvis 35% og 33%). Deltagerne svarede med samme procentdel 25% ’nogle gange’ og ’sjældent’, og 2% svarede ’aldrig/næsten aldrig’. I forhold til spørgsmålet om arbejdstempo generelt under fangstrejsen, pegede 66 % af deltagerne på, at arbejdstempoet ’altid’ og ’ofte’ er højt (henholdsvis 20% og 46%), 20% svarede nogle gange, 12% ’sjældent’, og 2% ’aldrig/næsten aldrig’. Når det kommer til emotionelle krav, blev fiskerne spurgt, om de skulle forholde sig til de øvrige besætningsmedlemmers problemer i deres arbejde. Her svarede 28% af deltagerne, ’nogle gange’, 23% ’aldrig/næsten aldrig’, og 18% svarede ’altid’, mens samme procentdel, 15%, svarede ’ofte’ og ’sjældent’. Deltagerne blev endvidere spurgt, om deres arbejde ombord var psykisk stressende. Flertallet 72 % svarede, at deres arbejde ’ofte’ og ’altid’ var psykisk stressende (henholdsvis 38 % og 33 %), hvilket viser, at de fleste fiskere oplever at været stressede i udførelsen af deres arbejde, som tillige er fysisk krævende. 16% af deltagerne besvarede dette spørgsmål ’nogle gange’, mens 9% svarede ’sjældent’, og 5% ’aldrig/næsten aldrig’.

7.1.2.2. Arbejdets organisering og arbejdsindhold

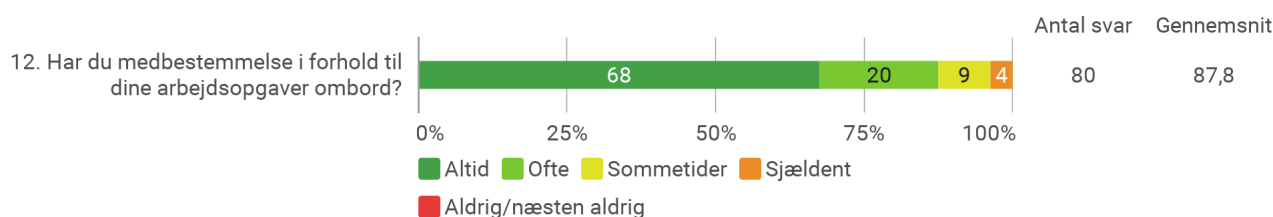
Spørgsmålene i denne sektion var:

- Har du medbestemmelse i forhold til dine arbejdsopgaver ombord?
- Har du mulighed for at udvikle dine kompetencer gennem dit arbejde?

- Kan du bruge din kunnen eller dine færdigheder i dit arbejde?

I forhold til deltageres indflydelse på beslutninger vedrørende deres arbejde ombord, fremhævede langt de fleste, 88 %, at de 'altid' og 'ofte' har indflydelse på beslutningerne om arbejde ombord (henholdsvis 68 % og 20 %). Det kan skyldes, at ejerne har en fremtrædende repræsentation i stikprøven, men også afspejler arbejdsmiljøet i denne type erhverv, hvor medarbejdernes (partsfiskernes) meninger respekteres. I den anden ende svarede 9% 'nogle gange', og 4% 'sjældent'.

FIGUR 4. INDFLYDELSE PÅ ARBEJDET

7.1.3.1. Kommunikation, anerkendelse, udvikling og mening i arbejdet

Spørgsmålene i denne sektion var:

- Får du af din arbejdsplads information om f.eks. vigtige beslutninger, ændringer
- Får du direkte eller indirekte (f.eks. fra fiskeriforeningen eller pressen) den information fra myndighederne...
- Holder du dig løbende opdateret om nye reguleringer i fiskeriet?
- Bliver dit arbejde anerkendt af de kontrollerende/regulerende myndighederne?
- Er der en klar fordeling af arbejdsopgaverne ombord?

7.1.3.2. Udviklingsmuligheder

Medarbejdernes personlige udvikling er et vigtigt emne i forvaltningen af menneskelige ressourcer. Fiskerne svarede for 45%’s vedkommende, at de 'delvist' har mulighed for at lære nyt gennem deres arbejde. 28%, at de 'i høj grad' har mulighed for at lære nyt, og 1 % svarede 'i meget høj grad', mens 9% 'i meget ringe grad' og 7% 'i ringe grad'. I forhold til spørgsmålet om, hvorvidt de kan bruge deres kompetencer i deres arbejde, svarede 47% af deltagerne at det kunne de 'i høj grad', og 40% pegede på, at de kan bruge deres kompetencer 'i meget høj' grad. 9% svarede 'delvist', og 3% svarede 'i meget lille grad'.

7.1.3.3. Interpersonelle relationer og ledelse

Når det kommer til arbejdets forudsigelighed, anerkendelse og klarhed angående roller, blev fiskerne spurgt, om de får information fra deres arbejdsplads om f.eks. vigtige beslutninger, ændringer og fremtidsplaner i god tid.

Fiskerne skal dels forholde sig til traditionelle roller mellem arbejdsgiver – arbejdstager, som afspejles i spørgsmål 13, 14, 15 og 19 i tabel 5, nedenfor, men også deres rolle i forhold til fiskeriets organisationer og pressen; spørgsmål 16 og 17. Mht. behovet for anerkendelse fra myndighederne afspejler spørgsmålet den gensidige forståelse, der burde være mellem myndigheder og fiskere i implementeringen af kontrolforanstaltninger. Svarene skal ideelt set sammenholdes med figur 6, spørgsmål 20, hvor regelsæt skaber modstridende krav til arbejdet ombord.

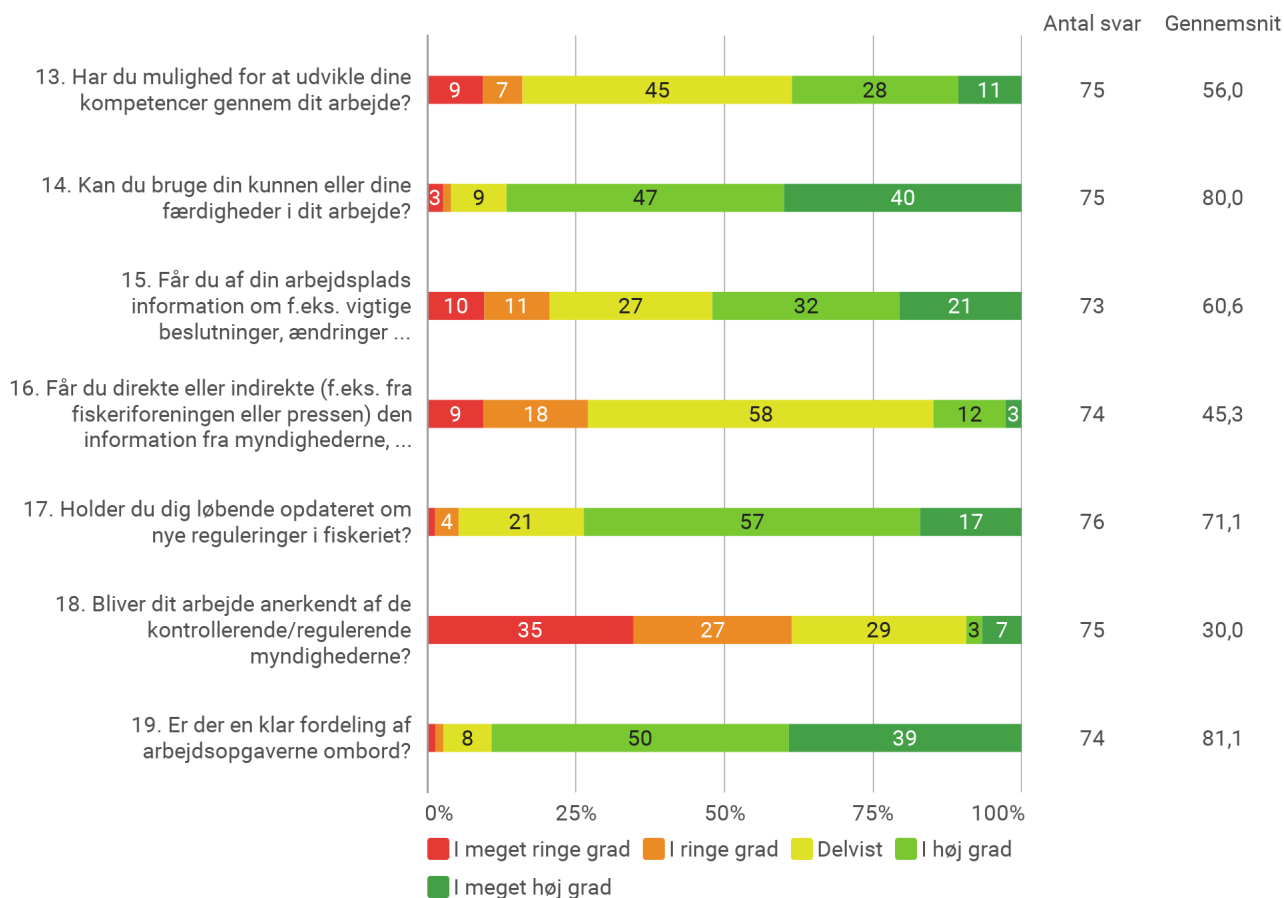
I forhold til forudsigelighed: 32% svarede, at de modtager information i stort omfang, 27% svarede 'delvist', 21% svarede 'i høj grad', mens 10% mente de fik det i meget ringe grad og 11% i ringe grad.

Når det kommer til spørgsmål 16 angående anerkendelse af arbejdet, blev deltagerne spurgt, om de direkte eller indirekte (fx fra fiskeriforeningen eller pressen) fik den information, de skal bruge for at udføre deres arbejde godt. Her svarede 58% af deltagerne, at de kun 'i nogen grad' får de informationer, de har brug for fra myndigheder/fiskeriets organisationer, samt evt. anerkendelse af deres indsats. 18% fik det til en ringe grad, hvor 9% fik det til en høj grad. 9% mente kun de modtog tilstrækkelige information i en meget lille udstrækning og 3% til en meget stor udstrækning, hvilket viser, at de respektive oplysninger ikke er nøjagtige eller ikke kommunikeret til fiskerne i en klar måde.

En stor del af arbejdslivet, særligt målrettet til ejerne, handler om at tilegne sig ny viden om de respektive politikker relateret til erhvervet. Størstedelen af deltagerne, 74 %, pegede på, at de opdaterer deres viden for at holde sig ajour i faget i 'høj grad' og 'meget høj grad' (henholdsvis 57 % og 17 %), mens 21 % i mindre omfang, 4 % i meget lille udstrækning. For at hele branchen (medarbejdere og arbejdsgivere) kan føle sig støttet og motiveret, er arbejdsanerkendelse fra myndighedernes side en vigtig del. Flertallet følte sig dog demotiverede, da de ikke følte deres arbejde blev støttet af myndighederne. 62% af deltagerne svarede 'i meget ringe grad' og 'i ringe grad' (henholdsvis 35% og 27%) og 29% svarede 'delvist'. Kun 10% svarede 'i meget høj grad' og 'i høj grad' (henholdsvis 7% og 3%).

I forhold til spørgsmålet om, hvorvidt der er en klar opgavefordeling om bord, svarede 50% af deltagerne, at der 'i høj grad' er en klar opgavefordeling ombord, 39% 'i meget høj grad', og 3% i ringe grad. 8% svarede 'delvist'. Dette viser, at langt de fleste ansatte (partsfolkere) ved præcis, hvad de skal lave under fisketuren, og at kaptajnen er god til at uddelegere de respektive opgaver ombord.

FIGUR 5. KOMMUNIKATION, ANERKENDELSE, UDVIKLING OG MENING I ARBEJDET

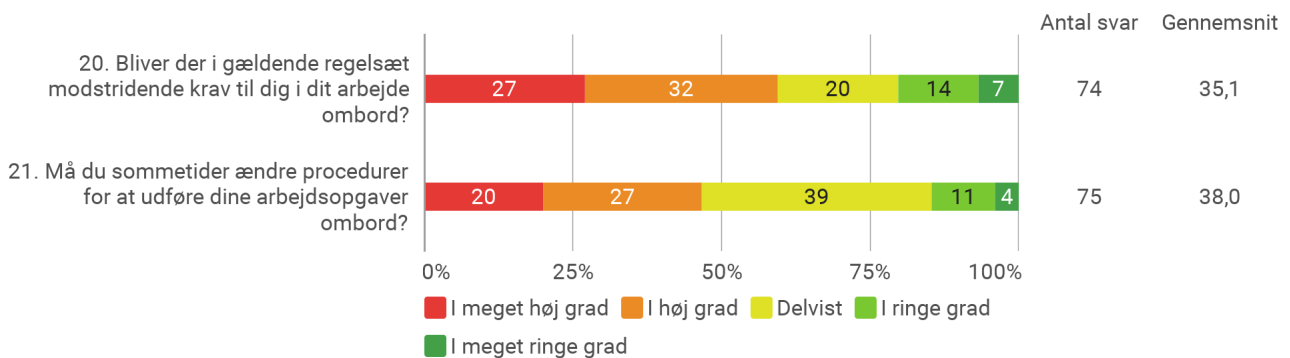
7.1.3.4. De næste to spørgsmål handler om rollekonflikter

- Bliver der i gældende regelsæt modstridende krav til dig i dit arbejde ombord?
- Må du sommetider ændre procedurer for at udføre dine arbejdsopgaver ombord?

Fiskerne blev spurgt, om der var modstridende krav i deres arbejde ombord i de gældende regler. Et flertal på 59% af deltagerne svarede, at der 'i høj grad' og 'i meget høj grad' var modstridende krav fra myndighedernes side (henholdsvis 32% og 27%). Hvis svarene fra dem, der svarede, 'delvist' tilføjes, fremhæver langt de fleste, 79%, at der var modstridende krav om bord. Dette gør deres arbejde endnu mere vanskeligt og forvirrende, og øger deres stressende situation. 20% af fiskerne svarede delvist, 14% i et lille omfang og 7% i et meget lille omfang.

47% kan 'i meget høj' og 'i høj grad' (henholdsvis 20 % og 27 %) nogle gange have brug for at ændre procedurer for at udføre deres arbejde om bord. Derudover svarede 39 % af fiskerne at de 'delvist' kunne nikke genkendende til denne problemstilling, mens 11 % af deltagerne 'i ringe grad' og 4 % 'i meget ringe grad' havde brug for at ændre procedurer.

FIGUR 6. ROLLEKONFLIKTER OMBORD PÅ FISKEFARTØJER

7.1.4. Sociale relationer og ledelse

Dette afsnit omhandler spørgsmål om arbejdsplanlægning, kvalitet af ledelse og social støtte fra vejleder og kolleger. Det indeholdt følgende spørgsmål:

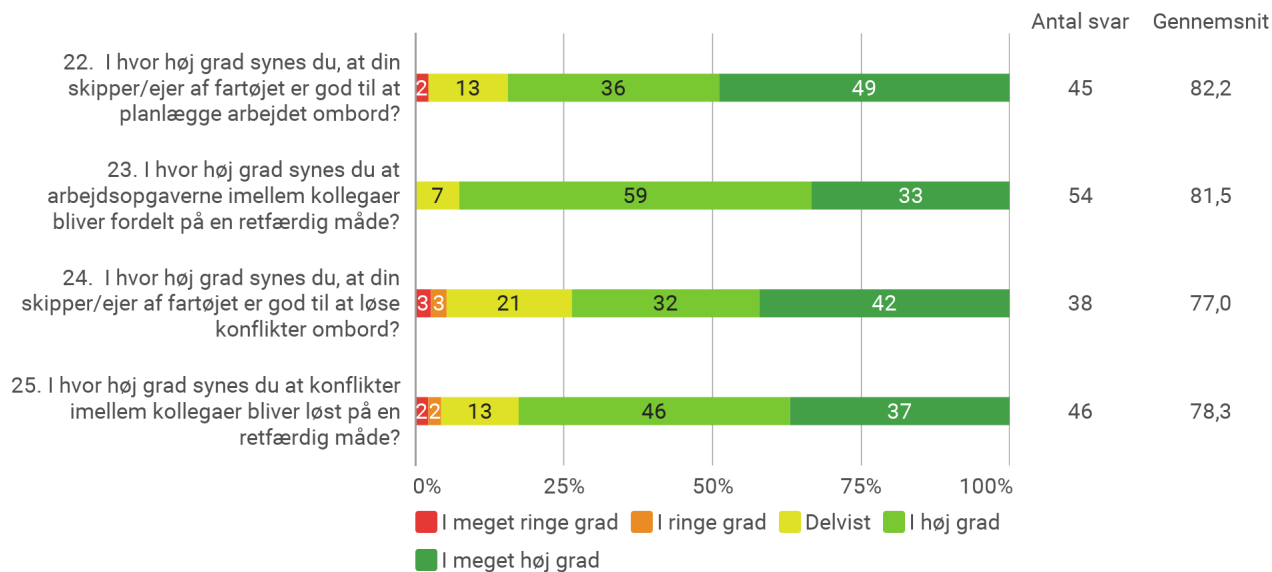
- I hvor høj grad synes du, at din skipper/ejer af fartøjet er god til at planlægge arbejdet ombord?
- I hvor høj grad synes du at arbejdsopgaverne imellem kollegaer bliver fordelt på ...
- I hvor høj grad synes du, at din skipper/ejer af fartøjet er god til at løse konflikter ombord?
- I hvor høj grad synes du at konflikter imellem kollegaer bliver løst på en retfærdig måde?

I spørgsmålet om kvalitet af ledelse og arbejdsplanlægning blev der modtaget 45 svar fra partfiskere. 85 % af deltagerne pegede på, at skipperen/ejeren af fartøjet er god til at planlægge arbejdet ombord 'i meget høj' og 'i høj grad' (henholdsvis 49% og 36%), 13% mente i at skipper formåede dette 'delvist' og 2 % til en 'meget ringe grad'.

93% af deltagerne mente, at opgaverne 'i høj grad' og 'i meget høj grad' (henholdsvis 59% og 33%) er fordelt retfærdigt mellem medarbejderne, mens 7% svarede 'delvist' og 2% slet ikke.

Det næste spørgsmål blev besvaret af 38 deltagere. Flertallet 74% pegede på, at deres skipper/ejer af fartøjet var god til at løse konflikter om bord i høj grad og i meget høj grad (henholdsvis 32% og 42%), mens yderligere 21% svarede 'delvist' og med samme procentdel, 3%, svarede 'i meget ringe grad' og 'i ringe grad'. Derudover fremhævede 83%, at konflikter mellem kollegaer 'i høj grad' og 'i meget høj grad' (henholdsvis 46% og 37%) løses på en retfærdig måde. 13 % svarede 'delvist', mens 2 % svarede 'i meget ringe grad' og 'i ringe grad'.

FIGUR 7. ARBEJDSPLANLÆGNING, LEDELSE OG SUPERVISION

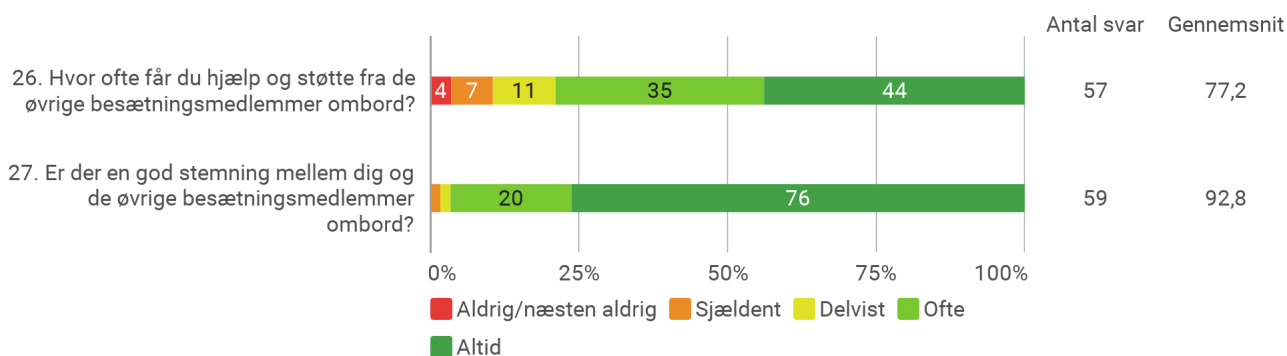
7.1.5. Arbejds miljø/atmosfære og social støtte fra kollegaer

Dette afsnit har til formål at belyse betydningen af fællesskab på arbejdspladsen. Følgende spørgsmål til partsfiskerne var inkluderet:

- Hvor ofte får du hjælp og støtte fra de øvrige besætningsmedlemmer ombord?
- Er der en god stemning mellem dig og de øvrige besætningsmedlemmer ombord?

Spørgsmålet fik 57 besvarelser. Et flertal på 79% af partsfiskerne svarede, at de ofte og altid får hjælp af kolleger (henholdsvis 35% og 44%). 11% svarede delvist, 7% sjældent, 4% aldrig/næsten aldrig. Flertallet i det næste spørgsmål fremhævede, at der ofte og altid er en god stemning mellem dem og de øvrige besætningsmedlemmer om bord (henholdsvis 20% og 76%), mens 4% svarede aldrig/sjældent. Deres svar viser gode relationer mellem dem, og følelsen af at høre til i en familie er fremtrædende.

FIGUR 8. ARBEJDSMILJØ/ATMOSFÆRE OG SOCIAL STØTTE FRA KOLLEGER

7.1.6. Arbejde - Individuel grænseflade

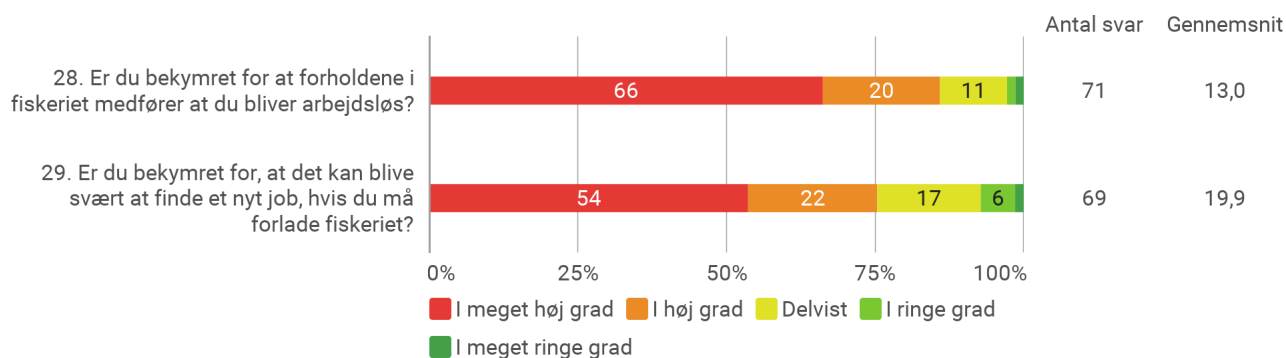
7.1.6.1. Usikkerhed omkring beskæftigelse

Usikkerhed omkring din arbejdssituation øger stress og har en negativ indvirkning på medarbejderes trivsel. Spørgsmålene i denne sektion har som mål, at fiskerne blev bedt om at dele eventuelle bekymringer for deres fremtidige beskæftigelse. Følgende spørgsmål blev stillet:

- Er du bekymret for at forholdene i fiskeriet medfører, at du bliver arbejdsløs?
- Er du bekymret for, at det kan blive svært at finde et nyt job, hvis du må forlade fiskeriet?

Størstedelen af deltagerne 86 % svarede, at de i 'meget høj grad' og i 'høj grad' var bekymrede for at blive arbejdsløse på grund af forhold i fiskeriet (henholdsvis 66 % og 20%), mens 11 svarede delvist og 3 % i 'ringe grad'. Med næsten en tilsvarende procentdel bekymrede 76% af fiskerne sig om fremtiden. De forudsagde, at det kan blive svært at finde et nyt job, hvis de må forlade fiskeriet: Procentuelt fordelte svarene sig således, i meget høj grad (54%) og i høj grad (22%). 17 % svarede at de delvist bekymrede sig og 7% bekymrede sig kun i ringe grad. Det kan tyde på, at der ikke er mange beskæftigelsesmuligheder uden for fiskeriet for fagfolk med deres kompetencer og kvalifikationer. Måske kan bekymringen også være baseret på fiskernes relative høje alder, en faktor der kan være med til at skabe usikkerhed om, hvorvidt man vil blive tilbudt beskæftigelse i en anden sektor.

FIGUR 9. USIKKERHED OMKRING BESKÆFTIGELSE

7.1.6.2. Jobtilfredshed og privatliv

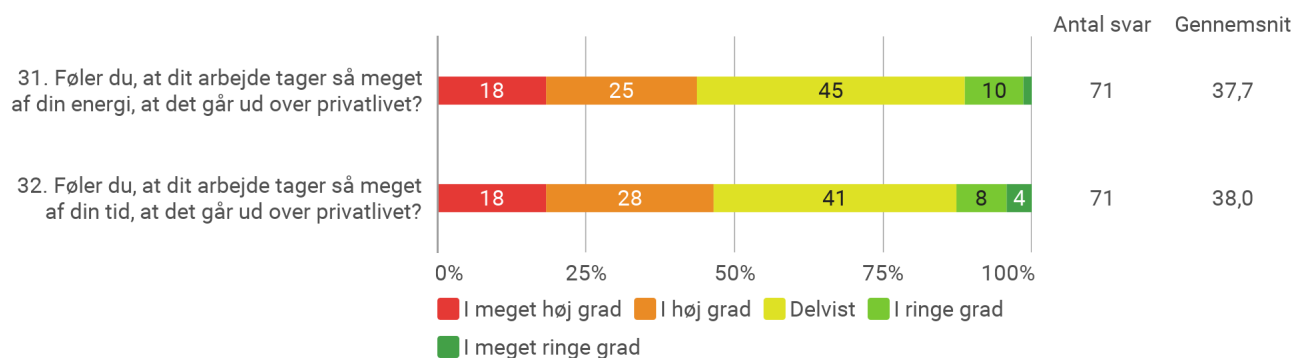
Spørgsmålene i denne sektion lød sådan her

- Føler du, at dit arbejde tager så meget af din energi, at det går ud over privatlivet?
- Føler du, at dit arbejde tager så meget af din tid, at det går ud over privatlivet?

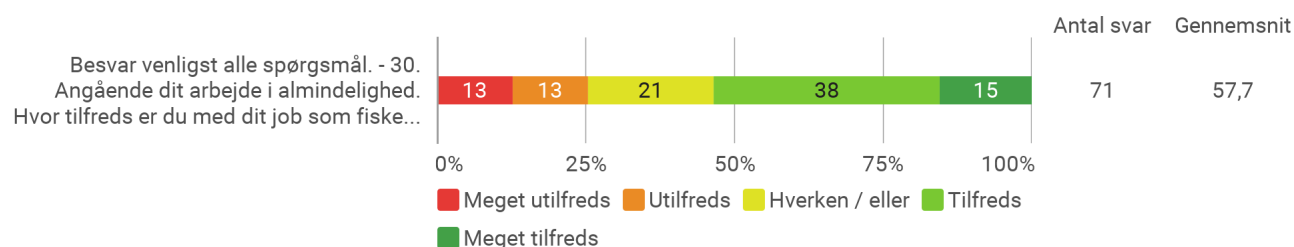
Når det kom til arbejdsglæde generelt, svarede flertallet, 53% af deltagerne, at de er tilfredse og meget tilfredse (henholdsvis 38% og 15%) med deres fag. 21% svarer hverken/eller, mens 26% af deltagerne var utilfredse enten i meget høj eller i høj grad. Dette viser dog også, at en stor del (26%) ikke var tilfredse med deres arbejde, hvilket igen fører til fravær og måske intentioner om at forlade professionen.

Næsten halvdelen af deltagerne (43%) følte 'i høj grad' og 'i meget høj grad', at deres arbejde tager så meget af deres energi, at det påvirker deres privatliv (ubalance med privatlivet). Yderligere 45% af deltagerne svarede 'delvist', hvilket summerede til 88% af stikprøven, mens 10% svarede 'i ringe grad' og 2% 'i meget ringe grad'.

FIGUR 10. WORK-LIFE BALANCE

FIGUR 11. JOBTILFREDSHED

Med lignende procenter besvarede de næste spørgsmål, om indflydelse af deres arbejde på privatlivet. Her svarede igen næsten halvdelen af stikprøven (46 % af deltagerne), at arbejdet fylder så meget af deres tid, at det påvirker deres privatliv 'i meget høj grad' og 'i høj grad' (18% og 28%). Og med 41% der svarer delvist, bliver en opsummering 87%, mens kun 8% og 4% henholdsvis svarede at arbejdet påvirkede deres privatliv i en 'ringe grad' eller en 'meget ringe grad'.

7.1.7. Social kapital: Tillid mellem fiskere og myndighederne

Hvorledes påvirkes tilliden mellem fiskerisektoren og myndighederne ved gennemførelse af disse nye kontrolforanstaltninger. Tillid er en integreret del af den sociale kapital. Det er en væsentlig faktor i økonomiske transaktioner og en forudsætning for økonomisk succes og vækst. James (H.S. James Jr. / J. of Economic Behavior & Org. 47 (2002) 291–307) karakteriserer tillid som en risikabel handling taget af en interessent i en økonomisk transaktion under usikkerhed eller utilstrækkelig information med den forventning, at den anden interessent i transaktionen ikke vil handle som opportunist/til egen fordel (egen oversættelse).

Da dette langsigtet kan få stor betydning for forholdet mellem fiskere og myndigheder, ønsker vi at afdække, hvorledes disse obligatoriske kameraovervågninger kan påvirke tillidsforholdet mellem fiskeriet og myndighederne.

De følgende spørgsmål omhandler tilliden mellem fiskere og myndighederne.

- Opfatter du, at kontrolmyndighederne stoler på, at du gør dit arbejde godt ...
- Kan du stole på de udmeldinger, der kommer fra myndighederne?

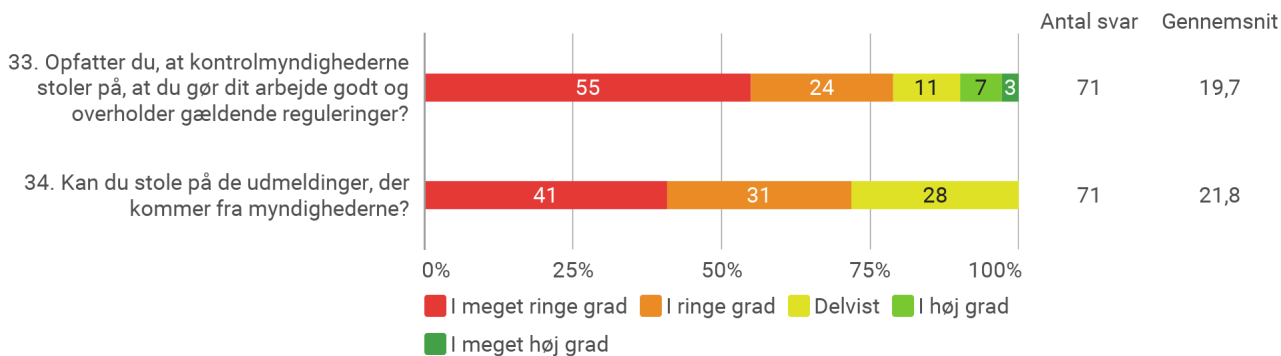
Til spørgsmålet "Opfatter du, at kontrolmyndighederne har tillid til, at du udfører dit arbejde godt og overholder gældende regler?" svarede 79% at de 'i ringe grad' og 'i meget ringe grad' opfatter, at

kontrolmyndighederne har tillid til dem, mens 11 % har svaret 'delvist' og 10% opfatter at myndighederne har en 'høj grad' eller en 'meget høj grad' af tillid.

På den anden side, når det kommer til fiskernes tillid til myndighederne, spørgsmål 34, pegede 72% på, at de kun 'i ringe grad' og 'i meget ringe grad', stoler på de udmeldinger, der kommer fra myndighederne. 28% af deltagerne svarede delvist.

FIGUR 12. TILLID MELLE M FISKERE OG MYNDIGHEDER

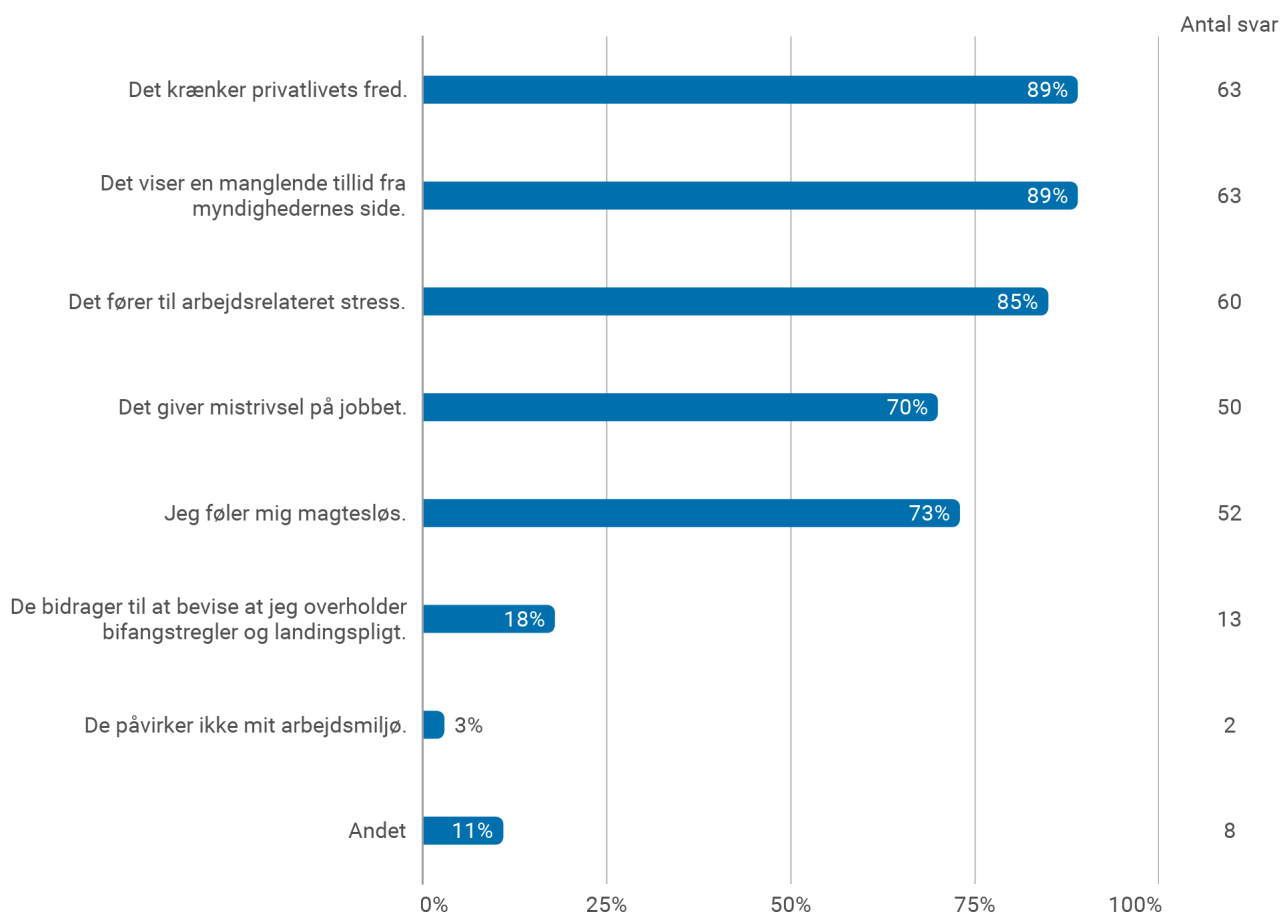
7.1.8. Opfattelse af kameraer om bord på skibene

Det følgende spørgsmål handlede fiskernes opfattelse af kameraer ombord på fartøjerne. Flere kryds kunne sættes.

- Det krænker privatlivets fred
- Det viser en manglende tillid fra myndighedernes side
- Det fører til arbejdsrelateret stress
- Det giver mistrivsel på jobbet
- Jeg føler mig magtesløs
- De bidrager til at bevise at jeg overholder bifangstregler og landingspligt
- De påvirker ikke mit arbejdsmiljø
- Andet

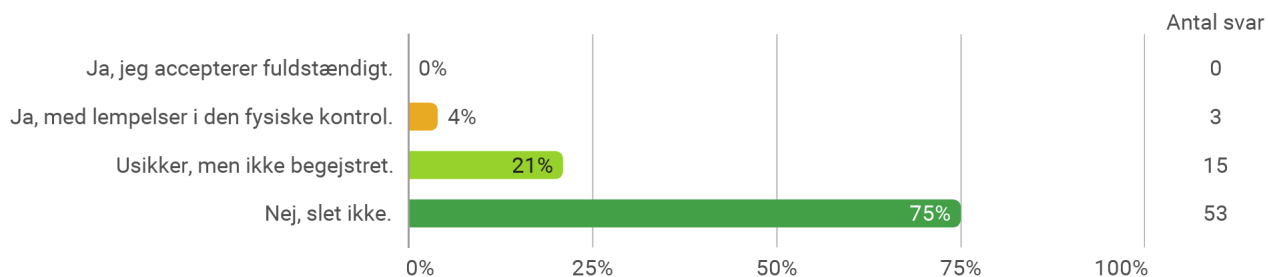
Langt de fleste (89%) svarede at kameraer om bord krænker deres privatliv. Samme procentdel, 89%, svarede at det viser en manglende tillid fra myndighedernes side. 85% af svarene fremhævede også, at kameraer ombord fører til arbejdsrelateret stress og 73% af svarene understregede, at fiskerne føler sig magtesløse. 70%, svarede at kameraerne fører til utilfredshed på arbejdet, og 18%, at kameraer var med til at bevise, at de overholder reglerne for bifangst og landingspligt. Kun 3% af besvarelsenerne handlede om, at kameraer ikke påvirkede fiskernes arbejdsmiljø. 11% af fiskerne valgte at sætte kryds i 'andet', og deres svar analyseres i rapportens kvalitative dataanalyse.

FIGUR 13. OPFATTELSE AF KAMERAER OM BORD PÅ SKIBENE

Et opfølgende spørgsmål 36 afdækkede, hvorvidt fiskerne kunne acceptere installeringen af kameraovervågning på fiskefartøjer, evt. ved introduktion af lempelser i fysisk kontrol. Her svarede langt de fleste, 75%, at de ikke kunne acceptere kameraovervågning, 21% af deltagerne var usikre, men de var ikke begejstrede, 4 % ville kunne acceptere kameraerne, hvis der kom lempelser i den fysiske kontrol. Det er værd at bemærke er, at ingen af deltagerne fuldstændigt accepterede installation af kamera ombord.

FIGUR 14. FISKERNES HOLDNING TIL INSTALLATION AF KAMERAER OM BORD

7.1.9. Lempelser

I det følgende spørgsmål (37) blev fiskerne bedt om at vælge mellem forskellige former for lempelser for at acceptere kameraovervågning ombord. Mere end ét svar var muligt og valgmulighederne var som følgende:

- Implementering af 10 punkts-programmet omtalt i Fiskeritidende 15. juni 2022
- Større bifangstkvote
- Et mere frit redskabsvalg
- Fritagelse fra meldepligt
- Fangstdata fra kameraprojektet skal sikre bedre planlægning og regulering af fiskeri.
- Større fleksibilitet inkorporeret i reglerne, som er bedre tilpasset fiskernes arbejdsgang.
- Hurtigere tilpasning af kvoter ud fra naturlige ændringer i bestanden.
- Mindre fysisk kontrol
- Jeg vil slet ikke have kameraer ombord.

Fiskernes førsteprioritet er ”ingen kameraer” – der er dog enkelte fiskere, vi har talt med, der ikke ser dette udfald som en mulighed, da udviklingen med hensyn til kameraovervågning allerede er sat i gang.

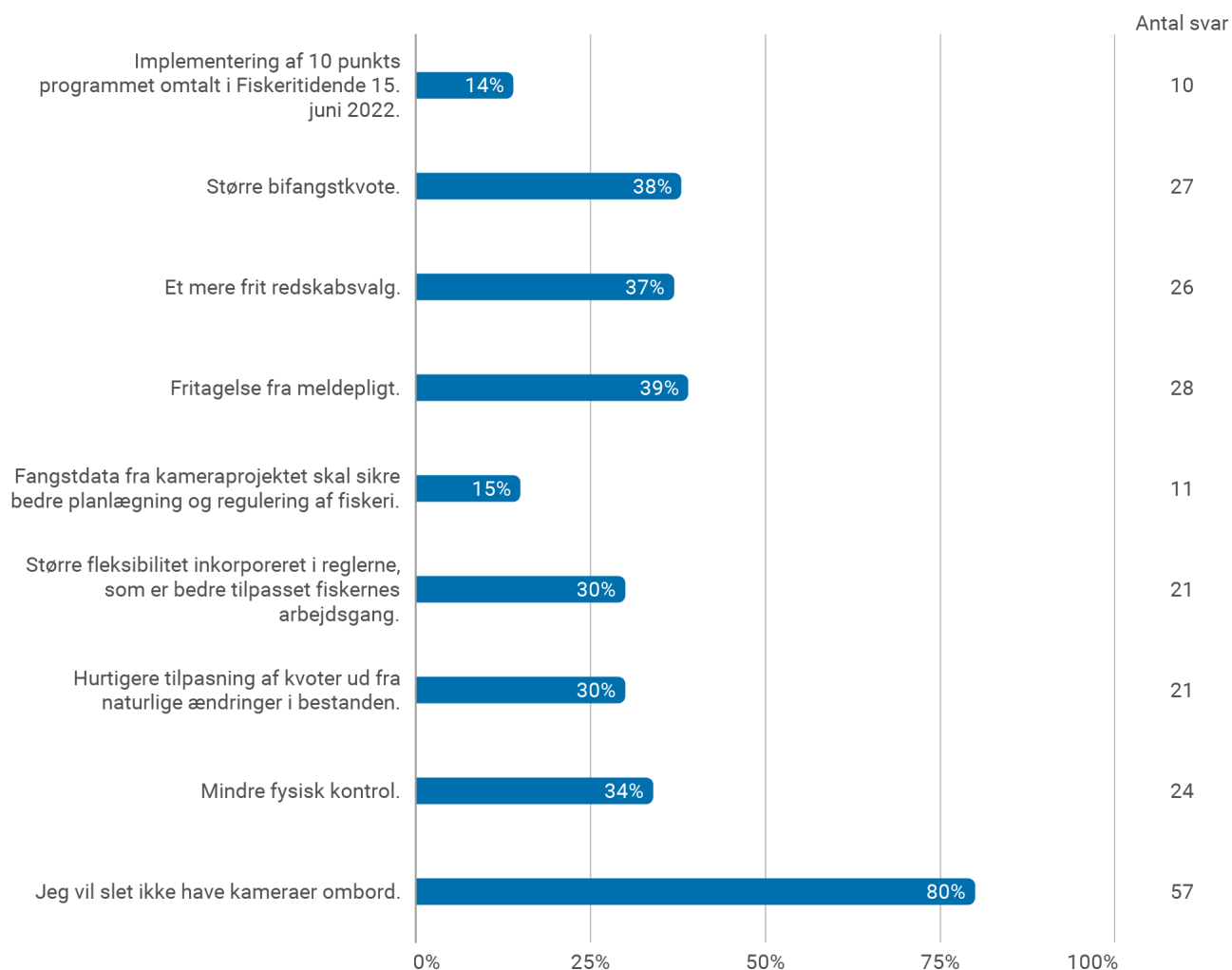
Alternativet er at anskue den elektroniske overvågning som et ægte alternativ til fysisk overvågning. Det giver mulighed for at erstatte dele af den nuværende menneskelige kontrol med elektronisk overvågning. Fiskerne har i forhandlingerne med fiskeriministeren (10 punkts-programmet) fået igangsat denne proces, så der i stedet for lag på lag af nye reguleringer sker en afvejning af behovet for traditionel fysisk fiskerikontrol i forhold til elektronisk kontrol. Spørgsmålet er derfor egentlig ikke kun et for eller imod kameraovervågning, men i stedet om der kan etableres det trade-off mellem menneskelig kontrol og elektronisk kontrol, der kan lette presset på fiskerne, uden at gå på kompromis med beskyttelsen af fiskebestandene.

Spørgsmålet bliver så, hvilke lettelser i den menneskelige kontrol skal der til, for at fiskerne accepterer kameraovervågningen?

Svarene følger nedenfor. De giver et overblik over hvilke reguleringer og kontrolforanstaltninger, der kunne indgå i en tilpasning af kontrolforanstaltningerne set fra fiskernes side. Spørgsmålet er desværre ikke formuleret, så det er muligt at udlede fiskernes holdninger til et ”trade-off” mellem fysiske og elektroniske kontrolforanstaltninger – mest bemærkelsesværdigt er dog, at 80% svarer, at de slet ikke vil have kameraer ombord. Det skal dog nævnes at den enkelte fisker har kunnet sætte flere flueben i dette spørgsmål, så den klare afvisning fra 57 fiskere kan samtidig balanceres med lempelser i fiskerireguleringer og fysiske kontrolforanstaltninger. Det forhandlede 10-punkts program trækker kun 14% ”accepterende” svar. Derudover er flest fiskere fokuseret på bifangstkvoter (38%), redskabsvalg (37%) og meldepligt (39%).

Gennemførelsen af 10-point-programmet fik som nævnt kun 14% af svarene, og understreger måske usikkerheden og den manglende tillid mellem fiskerne og myndighederne.

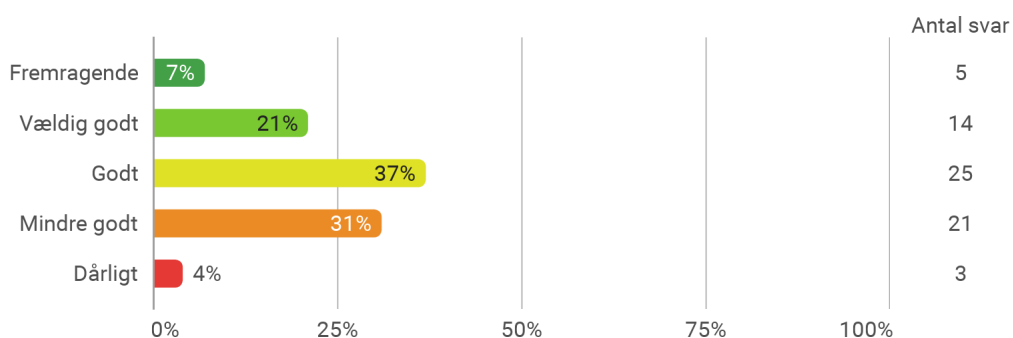
FIGUR 15. YDERLIGERE LEMPelser FOR AT ACCEPTERE KAMERAOVERVÅGNING OMBORD, FLERE FLUEBEN KAN SÆTTES

7.1.10. Helbred og trivsel

Det næste spørgsmål handlede om deres helbred generelt. 60% af fiskerne føler sig ved 'godt' og 'vældig godt' helbred, mens 35% (24 fiskere) svarer, at deres helbred er "dårligt" og "mindre godt". Når man tænker på, at fiskere gennemgår lægeundersøgelser hvert andet år for at være arbejdsdygtige, er det en overraskende konstatering, at så mange af dem ikke føler sig i så god form. Måske som en følge af det pres, de har været igennem.

FIGUR 16. FISKERNES HELBRED GENERELT

7.2. Statistisk analyse

For at få indsigt i hvorvidt demografiske karakteristika påvirker fiskernes svar, analyserede vi resultaterne yderligere ved brug af STATA 17-software. Her har vi anvendt dels t-tests dels logistisk regression.

Med hensyn til t-tests, så anvendte vi et ensidig t-test for to middelværdier under antagelse af identiske varianser (bilag 4). Som fortolkningsgrundlag anvendes p-værdien. Hvis p-værdien er mindre end 0,05 forkastes H_0 . Dette betyder, at alternativhypotesen H_A accepteres. Der er en statistisk signifikant forskel på de to middelværdier, hvor den ene er større end den anden.

Er p-værdien mindre end 0,01 observeres stærk signifikans, mens en p-værdi på 0,1 eller mindre resulterer i svag signifikans. Med udgangspunkt i disse betragtninger, kan vi nu analysere og fortolke resultaterne.

Mange års erhvervs erfaring havde en betydelig indflydelse på stress af kameraer ombord. De mere erfarne fiskere gav udtryk for at have mere stress fra kameraerne, $p=0,0122$ (signifikant). Det samme gælder med hensyn til alder: Yngre fiskere var mindre tilbøjelige til at udtrykke stress $p=0,0174$ (signifikant), mens der ikke er nogen signifikant sammenhæng mellem ejerskab og forventet kamerastress $p=0,7119$; og heller ikke når der tilføjes bekymringer om arbejdsløshed. Logistisk regression afslørede ingen statistisk signifikans, $p>0,05$

Men da vi omkodede svarene i spørgsmål 11: er dit arbejde psykisk krævende? Til 0 = aldrig, sjældent, nogle gange og 1 = ofte, altid; var ejere meget mere tilbøjelige til at finde arbejdet psykisk krævende $p=0,0015$ (stærkt signifikant)

Med relation til arbejdsglæde viste en multinomial regressionsanalyse med de uafhængige variabler alder, års erfaring og ejerskab ikke har statistisk indflydelse på udfaldet, $p>0,05$.

Med hensyn til tillid fra myndighederne er det få fiskere, der tror, at myndighederne har tillid til dem; ejere mindre end partsfiskerne. Forholdet er imidlertid ikke statistisk signifikant. Det samme gælder, når de blev spurgt om de stoler på myndighederne; der var ingen signifikant forskel mellem ejere, partsfiskere, års erfaring og alder, $p>0,05$.

I spørgsmål 35 kunne fiskerne vælge mere end ét svar. Der blev yderligere analyseret efter anciennitet, erfaring, ejerskab og kamerastatus ombord, for at identificere deres indflydelse på det daglige arbejdsliv. Ejerne anså krænkelse af privatlivets fred for at have en større betydning end partsfiskerne, $p=0,0068$ (stærk signifikans). Det samme gælder for de fiskere med mere end 20 års erfaring i forhold til dem med mindre, $p=0,0180$ (signifikant). Endelig afslørede anciennitet ikke noget statistisk signifikant resultat, heller ikke kamerastatus, $p>0,05$.

Manglende tillid blev ligeledes besvaret af 89% af respondenterne. Analysen viste, at ejere og mere erfarne fiskere var mere tilbøjelige til at påpege, at kameraovervågning viser manglende tillid fra myndighedernes side, henholdsvis $p=0,0268$ og $p=0,0108$ (signifikante).

Analysen af arbejdsrelateret stress, som var besvaret af 85% af respondenterne, viste, at mere erfarne fiskere var mere tilbøjelige til at forvente stress i deres daglige arbejde $p=0,0122$ (signifikant), mens yngre fiskere var mindre tilbøjelige til at svare, at de forventer stress $p=0,0174$ (Kamerastatus viste en statistisk signifikans på $p=0,09$ (Svag statistisk signifikans)).

Utilfredshed med arbejdet fik 70 % af svarene. Ejerskab havde her en statistisk signifikant indflydelse på fiskernes valg ($p=0,001$). 73% valgte også at nikke genkendende til følelsen af magtesløshed. Erfaring, anciennitet og status havde en statistisk signifikant indflydelse på fiskernes valg. Erfarne fiskere var mere tilbøjelige til at føle sig mere magtesløse ($p=0,0088$ – stærkt signifikant). Tilsvarende gør sig gældende for de

ældre fiskere, som føler sig mere magtesløse, $p=0,0018$ (stærkt signifikant). De fiskere med kamera allerede installeret ombord var mere tilbøjelige til at vælge dette svar $p=0,0308$ (signifikant).

Afslutningsvis analyserede vi spørgsmål relateret til deres helbred i forhold til ejerskab, erfaring, anciennitet og kamerastatus ombord. Ejere og seniorfiskerne var mere tilbøjelige til at vælge dårligere helbred som svar. Derefter omkodede vi svarene og gjorde sundhed til en kategori 0-1 variabel, hvor 1 er god, rigtig god eller fremragende. Der blev ikke fundet signifikant sammenhæng, $p>0,05$ i nogen af tilfældene.

7.3. Præsentation af kvalitative resultater

Kvalitative data blev indsamlet gennem de sidste to spørgsmål i spørgeskemaet og fokusgruppeinterview med fiskere på Læsø. Derudover har vi tilføjet svarene ”andet” fra spørgsmålet Q15. Disse resultater præsenteres i dette underkapitel.

7.3.1 Kvalitative resultater fra spørgeskemaet

I spørgeskemaet havde respondenterne mulighed for at angive deres største bekymringer og eventuelle yderligere kommentarer til sidst i spørgsmålene 39 og 40. Alle kommentarer kan findes i bilag 3. Under analysen er disse svar blevet aggregeret og kategoriseret. Tabel 3 viser de emner, der er blevet identificeret sammen med den hyppighed, de blev nævnt med i besvarelsen af spørgsmål 39.

TABEL 6. PROBLEMER IDENTIFICERET UD FRA DET KVALITATIVE SPØRGSMÅL 39 I SPØRGESKEMAET ”NÆVNE DE 3 TING DER BEKYMRER DIG MEST I FORBINDELSE MED DIT ARBEJDE”

Emne	#
 Sikkerhed og dårligt arbejdsklima	6
 Negative følelser (arbejdspres, stress, uretfærdig behandling af myndighederne)	43
 Besætningsmedlemmer (mangel på yngre fiskere)	9
 Arbejds- og finansiell sikkerhed (bøder og konkurs)	17
 Manglende forståelse for deres situation fra myndighederne (lukning af erhverv, mistillid)	30

	Ydre forhold (reguleringer, kvoteformindskelser, stigende dieselpriiser og vindmølleparker)	39
---	---	----

Negative følelser, herunder stress og følelsen af, at være uretfærdigt behandlet, var det fremtrædende problem, der tiltrak 43 svar.

Yderligere bekymringer kommer fra eksterne problemer, herunder de mange regler, som fiskerne oftest har svært ved at forstå nytten af. Andre bekymringer i forbindelse med stigningen i brændstofpriserne samt antallet af havvindmølleparker, der er opført i fiskeriområderne og gør fiskeriet umuligt og farligt at udøve. Nedgangen i kvoter sammenlignet med de tidligere år, forventes at få konsekvenser for deres indkomst og levestandard og dermed påvirke deres velbefindende.

Deltagerne mener, at myndighederne ikke har tillid til dem, derfor er de ivrige efter at udstede regler om obligatorisk installation af kameraer om bord. Dette var den tredje problemstilling og gav 30 svar. Tillid mellem befolkningen og myndighederne er en væsentlig komponent relateret til livskvalitet i de nordiske lande.

Fiskerne er bekymrede for deres job og føler sig utrygge i forhold til deres fremtid med tanke på, at ”få point” og bøder kan føre til konkurs. Dette emne blev besvaret 17 gange af deltagerne.

Desuden er de bekymrede, fordi der mangler unge medarbejdere, der kan fortsætte fiskeriet. Da der ikke er stor interesse fra unge for at arbejde på fiskefartøjer, er erhvervets fremtid i fare.

Elektronisk overvågning har påvirket deres arbejdsmiljø og skabt dårlig arbejdsatmosfære. Da de altid tænker og taler om det, er de også bange for, at sikkerheden om bord ville blive kompromitteret (6 svar).

Spørgsmål 40. Hvis du har yderligere kommentarer, så skriv dem venligst

Da fiskerne blev bedt om at give deres kommentarer, indikerede langt de fleste af svarene den stressende følelse af at være overvåget 24/7 og den manglende kommunikation med og forståelse hos myndighederne af den belastning det giver. Men selvom nogle allerede har sat deres fartøjer til salg, håber de stadig på en åben dialog med myndighederne (bilag 3).

Q35 andet

Respondenterne, der valgte ’andet’, pegede på, at elektronisk overvågning andre steder er sat op for at beskytte medarbejderne, imens det i fiskeriet er installeret som overvågning på arbejdspladsen. Som om myndighederne mistænker et helt erhverv for at de snyder. Men dette giver ikke mening, da de lever af havets ressourcer, fremhævede de, og at de derfor har en vital interesse i at beskytte disse ressourcer i de kommende år. Myndighederne har besluttet at se på det anderledes, og denne beslutning får dem til at føle sig krænket og mistænkeliggjort, hvilket gør det meget svært mentalt at udføre deres arbejde.

7.3.2. Resultater fra fokusgruppeinterviewene

I fokusgruppeinterviewet deltog 7 mandlige fiskere, alle fartøjsejere undtagen én, der var partsfisker i et fartøj med kameraer ombord.

- P1 fisker med mangeårig erfaring i fiskeri
- P2 fisker med 30 års erfaring
- P3 fisker med 35 års erfaring, han havde været en del af den indledende frivillige kameraordning, der startede i 2008-2009 med kameraer på 9 både (to år efter forordningen fra EU)
- P4 partsfisker med 24 års erfaring
- P5 fisker med 38 års erfaring, pt ikke aktiv på grund af aversion mod at arbejde med kameraovervågning ombord

- P6 fisker med mere end 30 års erfaring i fiskeri, han havde også været en del af den indledende frivillige kameraordning, der begyndte i 2008-2009 med kameraer på 9 både (to år efter reguleringen)
- P7 erfaren fisker, dog ikke længere aktiv af helbredsmæssige årsager, ankom omkring 7.30

Til fokusgruppeinterviewet er transskriptionen (se bilag 2) blevet analyseret efter de identificerede tre kategorier, kameraets indflydelse på deres dagligdag, tillid, kommunikation og social støtte samt fremtidige handlinger. Resultaterne forklares yderligere i de følgende afsnit ved hjælp af citater fra fokusgruppeinterviewet. Citaterne er citater fra bilag 2.

7.3.2.1 Kameraovervågningens indflydelse på fiskernes dagligdag

Fiskerne har det dårligt med at skulle overvåges konstant. "det er da ikke menneskeligt at skal leve med det, fordi de ved jo godt, [...], at der foregår faktisk ikke nogen ulovlighed" (Bilag 2, P2, s.76). De føler sig nærstuderet i detaljer med en grundighed, der rækker langt ud over problemets størrelse. "Jeg føler, at jeg konstant er under en forstørret linse". Fiskerne har kun kort tid til at sortere de små fisk fra, i forhold til en presset hverdag og indberetningsregler, hvor myndighederne har hele dagen til at studere optagelserne og finde fejl. Dette påvirker fiskere både til søs og herhjemme, hvor det er svært at koble fra " Så jeg tager det virkelig med hjem. Det kører i hovedet 24-7" (Bilag 2, P3, s.59). *Mens en anden deltager sagde:* " ... Hun sagde også til mig på et tidspunkt, at du må stoppe, fordi det her, det går ikke. Det går ud over det herhjemme" (Bilag 2, P5, s.64).

Nogle af fiskerne er så pressede, at de har ondt i maven, når de skal på arbejde og er bange for, at deres mentale helbred kan kompromittere sikkerheden om bord. "... når man kører til havnen, så inden du er dernede, så har jeg ondt i maven." (Bilag 2, P3, s.59). "Og igen som jeg også siger sikkerhed. Vi skal jo også holde lidt øje, når vi står og arbejder. Men jeg tager mig i så mange gange, hov jeg skal jo også lige huske alt det andet..." (Bilag2, P3, s.59) og han fortsatte: "..., jeg er på lykkepiller, det er ingen hemmelighed." (Bilag 2, P3, s.59)

7.3.2.2. Tillid mellem myndigheder og fiskere

Fiskerne føler, at det er urimeligt og ulovligt, den måde det gøres på. De føler, at myndighederne ikke har styr på deres udstyr, og at det kun er fiskerne, der skal idømmes bøder, hvis noget ikke virker. "Det er en følelse af afmagt også i den forstand, fordi alt det vi har postuleret helt fra starten, før vi fik kameraet, at det ikke var nødvendigt" (Bilag 2, P2, s.58). De forstår ikke, hvordan myndighederne kan slippe af sted med det. De føler sig forfulgt og set ned på. "...den daglige snak ude på havet, det er, at det vi gør, det er meningsløst" (Bilag2, P4, s.60)

De føler, at det er udtryk for mistillid, at myndighederne tror, de forsøger at snyde. "... De tror ikke på os." (Bilag 2, P3, s.59). "Det er, at vi skal have kamera, fordi de simpelthen tror, at vi er så fulde af løgn, at vi har et stor flok forbrydere" (Bilag 2, P5, s.75) Dette bakkes op af den samtidige fysiske kontrol.

Samtidig føler de heller ikke, at landingsreglerne giver mening. Myndighederne mangler generelt forståelse for og viden om fiskernes virkelighed og henter deres viden fra fiktive skrivebordstal. "Og det er lige meget, om det er igennem lokale, eller om det er i Danmarks Fiskeriforening eller hvad. De tror ikke på det, fordi det er deres fiktive skrivebordstal, der passer" (Bilag 2, P1, s.64).

Dette er hidtil uset magtudøvelse og statslig overvågning af private virksomheder. "Forskeren sidder og kommer med løsninger, og det får ingen konsekvenser, at deres lort ikke virker. Men fiskeren, dem slår vi sgu oven i hovedet hele tiden." (Bilag 2, P5, s.64).

Ved overvågning af andre forretninger kan staten ikke kræve at se optagelser uden dommerkendelse. At kameraovervågning kun er påkrævet på danske både, lever ikke op til EU's Level Playing Field-regler og skaber derved unfair konkurrence. "Tyskerne ligger derinde og fisker jomfruer, og de er ved at dø af grin. "Den der flok idioter til danskere hihhi" (Bilag 2, P5, s.66)

7.3.2.3. Kommunikation og social opbakning

Der har ikke været nok fokus på sagen i medierne. "Der skal blod på skærmen" (Bilag 2, P4, s.67), før medierne vil dække emnet. Regler og tal laver ikke gode historier. Fiskerne mener, at sagen er for kompliceret til, at medierne kan forstå, hvad den handler om. De mange regler er svære at forstå for den almindelige dansker, såvel som for politikerne; "Jeg vil sige, at det er jo også meget få politikere, der har kunne sætte sig ind i det. Så indviklet er det." (Bilag 2, P7, s.72). Overvågningen sidestilles med overvågning i Netto og de omtales bare som endnu en vred fisker. Fejlagtige historier fra myndighedernes side om høje procenter og gode resultater med reduktion af udsmid på grund af kameraovervågning får i stedet opmærksomhed. "Jeg har tit sagt sådan, at fiskeriet er det erhverv, hvor flest har en mening om, men færrest ved noget om [...] uha, hvorfor fanden smider de fisk ud? Det er også fuldstændig dumt." (Bilag 2, P6, s.67) Fiskerne var dog alle enige om, at de ikke har formået at "sælge" deres side af historien godt nok til medierne, for at opnå mediernes støtte såvel som støtte fra samfundet. "

7.3.2.4. Om forventningerne til myndighederne fremadrettet

Fiskerne er delte i deres forventninger til den nye fødevareminister, Jacob Jensen. Nogle mener, at de ikke kan regne med, at der sker noget positivt og har fuldstændig mistet tilliden til Venstres politik. "Og så fik vi at vide, at vi ville få mindre kontrol. Vi har aldrig haft så meget kontrol, som vi fik" (Bilag 2, P7, s.71). For hvis de ville stoppe forsøget, som de havde lovet, ville de problemer der var med det nu, være grundlag nok. "Jeg stoler ikke på dem" - "Altså, Venstre-folk, dem tror jeg sgu ikke på længere, det gør jeg godt nok ikke." (Bilag 2, P5, s.75)

Andre sætter deres lid til en udtalelse fra den nye minister, hvor han fremhæver forsøgets slutdato værende udgangen af år 2023, De tror på, der kan ske en positiv ændring, hvor kontrollen bliver mere vejledende, end den er nu. "...han nævnt noget om, at kontrollen fremadrettet skulle være mere rådgivende og hjælpende, end den er i dag" (Bilag 2, P6, s.71). De tror dog ikke på, at de slipper af med kameraerne, "... Men vi skal leve med presset, for at de kan realisere deres politiske budskaber (Bilag 2, P2, s.76)". Fiskerne håber, at der i stedet for den nuværende obligatoriske ordning kan blive tale om en frivillig ordning igen, hvor kamerabådenes data bruges som benchmarking for den øvrige flåde.

7.3.2.5. Gruppeøvelse

Moderator præsenterede fem kort med emner, der fremkom ved analyse af spørgeskemaet åbne spørgsmål. De blev tilskrevet de 5 sektioner af COPSOQ III, tabel 5

TABEL 7. SPØRGSMÅL TIL FOKUSGRUPPE INTERVIEW OG COPSOQ SEKTIONER

Spørgsmål	COPSOQ III
Følelsen af magtesløshed	Krav (psykiske krav)
Usikkerhed om fiskerierhvervets fremtid	Job usikkerhed
Myndighedernes manglende tillid	Social kapital, vertikal tillid
Frygt for at lave fejl	Indflydelse på arbejde og mulighed for personlig udvikling
Stress påvirker mit helbred	Sundhed og trivsel

Moderator bad deltagerne rangordne kortene fra det vigtigste emne til det mindst vigtige.

Deltagerne blev hurtigt enige om, at "stress påvirker mit helbred" er den vigtigste faktor, og at de andre emner bidrager betydeligt til dette. " Den der, den kan du jo lægge på toppen [peger på "stress påvirker mit helbred"-kortet]." (Bilag 2, P1, s.74)

Følelsen af magtesløshed kom på andenpladsen, da deltagerne føler, at politikerne ikke lytter til dem og ikke forstår situationen i fiskeriet. De mener, at politikere kun bekymrer sig om tal og deres gode image i medierne og ikke om en flok fiskere i Kattegat og deres familier. Overvågningen har stået på i næsten 15 år. Dette får

dem til at føle sig som "forsøgskaniner", som konstant bliver bedt om at bakke op om regeringen i et uendeligt eksperiment.

Frygt for at lave fejl. Deltagerne hævdede, at det ikke er frygten for at begå fejl i sig selv, der gør dem stressede, for at fejle ligger i den menneskelige natur. De er bange for den kumulative effekt, da de skal forholde sig til alle de andre ting under deres tur og på landingspladsen, holde øje med om deres medarbejdere gør det rigtige og hele tiden være 'under lup', som så kan føre til mange fejl, mange bøder og i værste tilfælde konkurs. "Men jeg frygter, at det bliver så mange ting, at vi ikke kan håndtere det, og så går konkursen ned." (Bilag 2, P5, s.74)

Mangel på tillid fra myndighedernes side. I 2008-2009 efter den respektive EU-forordning om bæredygtig fiskeripolitik, viste en række fiskerifartøjer deres velvilje ved frivilligt at deltage i det pionerprojekt for elektronisk overvågning, som den danske regering har foreslået. Det gjorde de til støtte for bæredygtigt fiskeri, og fordi de ville vise offentligheden, at bifangstproblematikken i bundtrawlerne i Kattegat ikke udgjorde et stort problem. Overvågningen udvides dog til at omfatte hele flåden trods politikernes løfter.

Usikkerhed omkring fiskeri blev rangeret som den mindst vigtige. Fiskerne føler, at fiskeriet er på retur. Derudover er de overbevist om, at der ikke er meget fremtid i faget baseret på, hvad de har oplevet tidligere. "...15 år tidligere [var der] 600 både nu [der er] meget få. Så skal du ikke lave meget matematik, når du ser, hvor lidt der er tilbage, er det utroligt". De mange regler forværrer situationen, fordi de ikke gælder for skibe i nabolandene, herunder Sverige, Norge og Tyskland, som herved har en konkurrencemæssig fordel i forhold til de danske fartøjer.

8. Konklusion

Denne undersøgelse var en tværsnitsundersøgelse med blandingsmetoder, der havde til formål at undersøge effekten af elektronisk overvågning på sundhed og trivsel for fiskere i Kattegat.

Vores målpopulation var de jomfruhummerfiskere, der fisker med bundtrawl, som den obligatoriske elektroniske overvågning gælder for.

Undersøgelsen fandt sted i andet semester af 2022. Et spørgeskema blev udsendt elektronisk til hele den afgrænsede gruppe af fiskere i Kattegat, via "Danmarks Fiskeriforening Producent Organisation".

De modtagne besvarelser bestod udelukkende af mandlige fiskere, som forventet. Gennemsnitsalderen var 52 år og flertallet havde mere end 20 års erfaring med fiskeri. Fiskerne udtrykte deres bekymring over manglen på unge medarbejdere og erhvervets fremtid. Deltagerne påpegede, at de skal arbejde intensivt under deres vagt, og flertallet nævnte, at deres arbejde også var følelsesmæssigt krævende. De har dog indflydelse på de arbejdsrelaterede beslutninger, og deres holdninger blev respekteret skipper og partsfisker imellem. De har muligheder for personlig udvikling, og de værdsatte deres direkte ledere. De positive aspekter af ledelse var opgavedelegering og løsning af konflikter med kolleger og den gode atmosfære, det skabte ombord.

I modsætning til dette fremhævede flertallet, at de informationer, de får fra myndighederne i forbindelse med arbejdet, manglede klarhed og var svære at forstå, hvilket viser, at myndighederne og de relevante interessenter bør gøre en indsats for en bedre kommunikation mellem parterne. På samme måde føler de sig usikre på fremtiden for erhvervet. Da mange af dem har arbejdet indenfor området i længere tid, har de oplevet en kraftig nedgang i erhvervet, og de er bange for, at dette vil eskalere yderligere efter tvangsinstallation af kameraer om bord.

Næsten halvdelen af de adspurgte mente, at deres job tager meget af deres energi og tid og dermed påvirker deres personlige liv. Det var ikke overraskende, at en tredjedel af dem ikke er tilfredse med deres job. Hvad er årsagen til dette? Fiskerne føler sig ikke kun svigtet af myndighederne, men de føler, at de bliver skubbet ud af arbejdsmarkedet. Da de ikke er unge længere, forventer de, at det vil være svært at finde anden beskæftigelse.

De understregede, at kameraer om bord føles som et udtryk for manglende tillid fra myndighedernes side og et brud på deres privatliv. Samtidig kompromitterer øget stress og angst, sikkerheden ombord. Alle disse egenskaber har indflydelse på fiskernes helbred, og det er ikke overraskende, at en tredjedel af deltagerne påpegede, at deres

helbred var dårligt eller mindre end godt. I betragtning af, at de hvert andet år gennemgår obligatoriske helbredsundersøgelser med henblik på arbejdsevne, burde man forvente andet.

De støttede myndighederne ved frivilligt at deltage i overvågningsforsøg for 15 år siden, men trods de politiske løfter er denne overvågning stadig i gang. Myndighederne har ikke holdt deres løfter, derfor stoler fiskerne ikke på dem længere. Flertallet af deltagerne understregede, at kameraforsøget burde stoppe.

De kvalitative resultater af de åbne spørgsmål samt fokusgruppeinterviewene understøttede ovenstående resultater, hvor fiskere forklarede, at de med 24/7 overvågning føler at myndighederne udtrykker, at de ikke er til at stole på; de føler sig kriminaliserede, som at bo i et glasbur. Den måde, de er blevet behandlet på af regeringen, opfattes som chikane. De føler sig magtesløse, og det er svært at forstå, hvorfor regeringen skaber en unfair konkurrence i fiskeriet med naboflåderne, ved ensidigt at indføre denne EU-forordning, som endnu ikke er vedtaget, i Danmark. Fiskerne har svært ved at se nytten af overvågningen i forhold til torskebestanden (små mængder bifangst) og gentager misforholdet mellem den elektroniske og fysiske kontrol. De forventede lempelser i den fysiske kontrol synes udeblevet.

Resultaterne viste, at kameraer har indflydelse på arbejdsforholdene om bord. Fiskere føler sig stressede og magtesløse og bange for deres professionelle fremtid. De har mistet tilliden til regeringen, en tillid som er en vigtig bestanddel af den sociale kapital i Norden.

Kameraerne har påvirket fiskernes sundhed og trivsel. Flere har forladt fiskeriet angiveligt på grund af overvågningen, og de risici det medfører i form af sanktioner. En dialog med myndighederne bør påtænkes for at bidrage til gensidig forståelse, nedbringe dobbeltkontrol og sikre overensstemmelse mellem målrettet fiskeriregulering og de nødvendige kontrolforanstaltninger det indebærer.

9. Perspektivering

EU's Ministerråd vedtog allerede i 2013 en reform, hvor der gradvis indførtes et discardforbud i EU's farvandsområder. Man gik således fra landingskvoter til fangstkvoter, da (stort set) al fangst herefter skal ilandbringes og afskrives på kvoten.

På dette tidspunkt har problemet med "highgrading" været anerkendt, og discardforbuddet gennemføres for at kunne kontrollere de samlede fangster. Kontrollen med overholdelsen af discardforbuddet og dermed landingspligten byggede på de facto omgåelse af kvotereguleringerne. Det hænger snævert sammen med andre metoder til omgåelse, herunder landing af fisk uden om det registrerede system (decideret sorte fisk i alternative distributionssystemer), men også organiseret overvægt i fiskekasserne, som blev afregnet med højere kilopriser i auktion eller direkte til fiskegrossister. Meldepligten, 2 timer forud for landing, skal derfor sikre, at kontrollen kan være til stede ved landing og sikre overensstemmelse mellem dels landet vægt og dels at fiskene ikke var blevet omdøbt til en anden fiskeart med mere luft i kvoten, end den indberetning fartøjet sendte forud for ilandbringning. Ikke alle fiskere og fiskerier har dog et incitament til at fikle med kvoterne. Og specielt indførelsen af "individuelle omsættelige kvoter" / "fartøjskvote andele" giver et incitament til at beskytte sine kvoteværdier og fremtidige fangstmuligheder ved at beskytte de underliggende fiskebestande.

De bundtrawlende jomfruhummerfiskeres daglige drift og økonomiske udkomme er afhængigt af tilstedeværelsen af bifangstkvoter, specielt for torsk. Som det er nu, opfiskes bifangstkvoten ikke, hvilket sandsynligvis først og fremmest skyldes, at torskebestanden er meget presset. Men behovet for fleksibilitet og en hurtigere tilpasning af kvoter ud fra naturlige ændringer i bestanden, kan vise sig. I den nuværende situation er det svært at se, hvordan kameraovervågning de facto bidrager til beskyttelse af torskebestanden?

Kameraerne registrerer fangst, men fiskerne skal stadig frasortere undermålsfisk, som er underlagt landingspligt. Det tager tid, arbejdstid, og synes for fiskerne unyttigt, da kameraerne jo kan give samme oplysninger. Det samme gælder meldepligt før landing; der skal angives en melding om ankomst til havn senest 2 timer før ankomst, og endelig opgørelse af fangst skal indberettes forud for hjemsejls – og i nogle farvande betyder det ventetid udenfor havnen for at overholde tidsbestemmelserne. EU kræver meldepligt, men en ansøgning om dispensation er mulig, hvis Fiskeristyrelsen ønsker at arbejde for det.

De danske fiskere arbejder i øjeblikket på at deltage i et andet kameraprojekt i Holland, hvor man bruger en anden tilgang. Her skal fiskerne, som de plejer sortere efter det, der har værdi, og det resterende registreres af kameraet. Denne tilgang virker umiddelbart til at være mindre kriminaliserende og invasiv på fiskernes arbejdsgange og arbejdsmiljø (pers. com., DFPO).

Den forventede evaluering af kamera-projektet i slutningen af 2023, som refereret til af fiskeriministeren bør derfor fokusere på de bredere implikationer af kameraovervågning på fiskernes arbejdsgange og arbejdsmiljø, end det primære fokus, at sikre kontrol med overholdelse af landingsforpligtelsen.

Gilleleje, april 2023, eget foto

10. References

- Bergsson, H., Schreiber Plet-Hansen, K., Jessen, L. N., Jensen, P., & Bahlke, S. Ø. (2017). *Final Report on Development and usage of REM systems along with electronic data transfer as a measure to monitor compliance with the Landing Obligation – 2016*. Ministry of Food, Agriculture and Fisheries. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.23628.00645>
- Burr, H., Berthelsen, H., Moncada, S., Nübling, M., Dupret, E., Demiral, Y., ... & Pohrt, A. (2019). The third version of the Copenhagen psychosocial questionnaire. *Safety and health at work*, 10(4), 482-503. <https://doi.org/10.1016/j.shaw.2019.10.002>
- Clara Ulrich, Hans Jakob Olesen, Heiðrikur Bergsson, Josefine Egekvist, Kirsten Birch Håkansson, Jørgen Dalskov, Lotte Kindt-Larsen, Marie Storr-Paulsen, Discarding of cod in the Danish Fully Documented Fisheries trials, *ICES Journal of Marine Science*, Volume 72, Issue 6, July/August 2015, Pages 1848–1860, <https://doi.org/10.1093/icesjms/fsv028>
- Creswell JW. *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA (USA): SAGE Publications; 2013. 449 p.
- Dansk fiskeris udnyttelse af discardforbuddet En udredning. Udarbejdet af DTU Aqua og AquaMind. December 2013. Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri 2013-14 FLF Alm.del Bilag 99 Offentligt.
- Elektronisk monitorering af jomfruhummerfiskeriet i Kattegat - Evaluering af projektets fase 1 © Fiskeristyrelsen, december 2021
- Green J, Thorogood N. *Qualitative Methods for Health Research*. 2nd ed. London (UK): SAGE Publications; 2009. 304 p.
- Hornborg, S., Jonsson, P., Sköld, M., Ulmestrand, M., Valentinsson, D., Ritzau Eigaard, O., Feekings, J., Nielsen, J.R., Bastardie, F. and Lövgren, J., 2017. New policies may call for new approaches: the case of the Swedish Norway lobster (*Nephrops norvegicus*) fisheries in the Kattegat and Skagerrak. *ICES Journal of Marine Science*, 74(1), pp.134-145.
- ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort Greater North Sea ecoregion Published 28 October 2022, Norway lobster (Nephrops norvegicus) in Division 3.a, functional units 3 and 4 (Skagerrak and Kattegat)*
- ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort Greater North Sea ecoregion Published 30 June 2022, Cod (Gadus morhua) in Subdivision 21 (Kattegat)*
- James, H.S. Jr. / *J. of Economic Behavior & Org.* 47 (2002) 291–307
- Johnson RB, Onwuegbuzie AJ, Turner LA. Toward a Definition of Mixed Methods Research. *Journal of Mixed Methods Research* 2007; 1(2): (112-33) <https://doi.org/10.1177/1558689806298224>
- Kirkwood B, Sterne J. *Essential Medical Statistics*. 2nd ed. Oxford (UK): Blackwell Publishing Ltd; 2003. 501 p.
- Kristensen et al The Copenhagen Psychosocial Questionnaire—a tool for the assessment and improvement of the psychosocial work environment *Scand J Work Environ Health* 2005, vol 31, no 6

Michelin, M., Elliott, M., Bucher, M., Zimring, M. and Sweeney, M., 2018. Catalyzing the growth of electronic monitoring in fisheries. *California Environmental Associates*. [www. ceaconsult ing. com/wp-content/uploads/CEA-EM-Report-9-10-18-downloa d. pdf](http://www.ceaconsulting.com/wp-content/uploads/CEA-EM-Report-9-10-18-downloadd.pdf).

Moher D, Liberati A, Tetzlaff J, Altman DG, PRISMA Group. Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the PRISMA statement. *Ann Intern Med*. 2009 Aug 18;151(4):264–9, W64.

Mpong S.S **Bygvraa Andrioti D**. Analysis of the implementation of the ISM Code using motivation theory: the seafarers views. *Int Marit Health* 2021; 72, 3: 172–178 <https://doi.org/10.5603/IMH.2021.0033>

Shrestha S, Shrestha B, **Bygvraa Andrioti D**, Jensen O. C (2021). Risk assessment in the artisanal fisheries in developing countries: A review study. *Am J Prev Med* 2021;000(000):1–10 <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2021.08.031>

Siame, S., **Bygvraa Andrioti, D.**, & Jensen, O. C (2021). Facilitators and barriers to implementing occupational safety interventions in the fishing industry: a scoping review. *Safety Science*, 145 (2022) 105512 <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2021.105512>

Siegrist, J. (1996). Adverse health effects of high-effort/low-reward conditions. *Journal of occupational health psychology*, 1(1), 27.

Streiner DL, Norman GR, Cairney J. Health measurement scales: a practical guide to their development and use. 5th ed. Oxford (UK): Oxford University Press; 2015. 399 p.

Stroup DF, Berlin JA, Morton SC, Olkin I, Williamson GD, Rennie D, et al. Meta-analysis of observational studies in epidemiology: a proposal for reporting. Meta-analysis Of Observational Studies in Epidemiology (MOOSE) group. *JAMA*. 2000 Apr 19;283(15):2008–12.

U.S National Library of Medicine. Introduction to Boolean Logic [Internet]. 2022, Available from: https://www.nlm.nih.gov/bsd/disted/pubmedtutorial/020_350.html

van Helmond, A.T., Mortensen, L.O., Plet-Hansen, K.S., Ulrich, C., Needle, C.L., Oesterwind, D., Kindt-Larsen, L., Catchpole, T., Mangi, S., Zimmermann, C. and Olesen, H.J., 2020. Electronic monitoring in fisheries: lessons from global experiences and future opportunities. *Fish and Fisheries*, 21(1), pp.162-189.

Zapf, D., Vogt, C., Seifert, C., Mertini, H., & Isic, A. (1999). Emotion work as a source of stress: The concept and development of an instrument. *European Journal of work and organizational psychology*, 8(3), 371-400.

Ziegler, F. and Valentinsson, D., 2008. Environmental life cycle assessment of Norway lobster (*Nephrops norvegicus*) caught along the Swedish west coast by creels and conventional trawls—LCA methodology with case study. *The International Journal of Life Cycle Assessment*, 13, pp.487-497.

Bilag 1. Spørgeskema

Spørgeskema vedr. elektronisk overvågning af fartøjer, trivsel og arbejdsglæde for fiskere

Forskere ved Syddansk Universitet er af Fiskeriets Arbejdsmiljøråd blevet bedt om at se på konsekvenserne af indførelsen af kameraovervågning på specielt arbejdsmiljøet for jomfruhummerfiskefartøjer i Kattegat. Undersøgelsen er finansieret af Fiskernes Afgiftsfond.

Det følgende spørgeskema skal først og fremmest afdække jeres personlige opfattelse af jeres arbejdsmiljø. Spørgsmålene er derfor generelle og egentlig uafhængige af den faktiske eller forventede installering af kameraer.

De efterfølgende spørgsmål omhandler i større detalje, hvordan I personligt ser på kameraovervågning, og hvorledes det påvirker jeres forhold til myndighederne. Yderligere spørger vi ind til muligheden for en accept af kameraovervågningen til gengæld for, at myndighederne gennemfører lempelser i den traditionelle fysiske kontrol.

Vi håber derfor, at du vil være behjælpelig med at svare på nedenstående spørgeskema. Det tager ca. 5-10 minutter at besvare.

Oplysning om behandling af personoplysninger (GDPR)

I forbindelse med projektet "Konsekvenser af elektronisk overvågning af bundtrawlfiskeriet i Kattegat for danske fiskere", ønsker SDU at indsamle oplysninger om dig. SDU er ansvarlig for beskyttelsen af dine personoplysninger til brug for forskningsprojekter. Det er frivilligt at deltage i projektet. Indsamlingen sker online via SurveyXact, samt ved interviews.

Formål med behandlingen af personoplysninger

Formålet med undersøgelsen er at afdække hvorledes den samlede overvågningspolitik i fiskeriet opfattes af fiskerne og de relevante interessenter, for derigennem at kunne udrede fordele og ulemper af det eksisterende overvågningssystem i dansk fiskeri.

De personoplysninger, der behandles er:

Af personoplysninger vil der blive spurgt til din alder, køn, antal år du har arbejdet som fisker og ét spørgsmål om din opfattelse af din generelle helbredstilstand.

Sådan bruger vi personoplysningerne

SDU behandler personoplysningerne fortroligt - i overensstemmelse med gældende ret. Oplysningerne vil kun blive brugt til forskning mens formidling af forskningsresultater vil ske i anonymiseret form. Vi sørger for at opbevare dem sikkert, så det kun er de relevante forskere på SDU og øvrige forskere med tilknytning til projektet, der har adgang til dem. Oplysningerne blive slettet eller anonymiseret, og dette vil ske senest fem år efter afslutning af projektet. Det er d. 31.12.2027.

Ønske om at deltage

Når der skal bruges personoplysninger til forskningsprojektet, er der nogle særlige bestemmelser i lovgivningen, som giver mulighed for at indsamle og bruge personoplysninger uden samtykke fra deltageren. De findes i databeskyttelseslovens § 10 og databeskyttelsesforordningens art. 6, stk. 1, litra e.

Bestemmelsen giver os lov til at bruge dine personoplysninger til forskning uden dit samtykke, men forbyder også, at bruge oplysningerne til andre formål end forskning og statistik. Du risikerer derfor ikke, at dine oplysninger vil blive brugt til andre formål.

Databeskyttelseslovens § 10 og databeskyttelsesforordningens art. 6, stk. 1, litra e giver også mulighed for, at vi kan videregive oplysningerne til andre forskningsprojekter, men der vil fortsat være tale om forskning. I dette projekt forventes der ikke at oplysninger skal videregives til andre forskningsprojekter.

Du skal derfor beslutte dig for, om du vil deltage i projektet, så vi kan anvende dine personoplysninger til dette forskningsprojekt. Ved at indvillige i deltage, vil vi indsamle de oplysninger, som er nævnt ovenfor, og anvende dem i projektet. Skulle du, på et tidspunkt i forløbet, ikke længere have lyst til at deltage, kan du trække dig fra projektet. Det medfører at vi ikke længere vil indsamle nye oplysninger om dig, men vi har fortsat lov til at bruge de oplysninger, vi allerede har fået.

Yderligere information

Hvis du har spørgsmål til undersøgelsen, kan du til enhver tid kontakte Eva Roth på tlf. 60114186 eller er@sam.sdu.dk.

Hvis du har spørgsmål omkring databeskyttelse og dine rettigheder kan du kontakte vores Databeskyttelsesrådgiver, Simon Kamber på e-mail: dpo@sdu.dk.

Ønsker du at klage over behandlingen af personoplysninger, kan du rette henvendelse til Datatilsynet via www.datatilsynet.dk

For at fortsætte bedes du bekræfte at du har læst ovenstående og ønsker at deltage.

Jeg er indforstået med ovenstående og ønsker at deltage.

Indledende demografiske spørgsmål

1. Hvornår er du født? 8a
2. Er du mand eller kvinde? 8b
3. Hvor mange år har du arbejdet som fisker? 8c
4. Ejer du fartøjet, eller er du partsfisker? 8d
5. Er du alene ombord på fartøjet eller er der flere ombord? 8Me
6. Status for installering af kamera ombord? 8f

**Den følgende sektion indeholder spørgsmål omkring dit arbejde.
Venligst vælg det svar der passer bedst og besvar alle spørgsmål.**

7. Hvor ofte sker det, at du ikke når alle dine arbejdsopgaver ombord? 1R
8. Synes du at det er nødvendigt at arbejde meget hurtigt for at nå dine opgaver ombord? 1R
9. Er arbejdstempoet højt gennem hele fangstrejsen? 1R
10. Skal du tage stilling til de øvrige besætningsmedlemmers problemer i dit arbejde? 1R
11. Er dit arbejde ombord psykisk belastende? 1R
12. Har du medbestemmelse i forhold til dine arbejdsopgaver ombord? 1

**De følgende spørgsmål handler om kommunikation, anerkendelse og mening i arbejdet.
Besvar venligst alle spørgsmål.**

13. Har du mulighed for at udvikle dine kompetencer gennem dit arbejde? 2
14. Kan du bruge din kunnen eller dine færdigheder i dit arbejde? 2
15. Får du af din arbejdsplads information om f.eks. vigtige beslutninger, ændringer og fremtidsplaner i god tid? 2
16. Får du direkte eller indirekte (f.eks. fra fiskeriforeningen eller pressen) den information fra myndighederne, du behøver for at klare dit arbejde godt? 2
17. Holder du dig løbende opdateret om nye reguleringer i fiskeriet? 2
18. Bliver dit arbejde anerkendt af de kontrollerende/regulerende myndighederne? 2
19. Er der en klar fordeling af arbejdsopgaverne ombord? 2
20. Bliver der i gældende regelsæt modstridende krav til dig i dit arbejde ombord? 2R
21. Må du sommetider ændre procedurer for at udføre dine arbejdsopgaver ombord? 2R

**Venligst vælg de svar, der bedst beskriver arbejdskulturen på dit arbejde.
Besvar venligst alle spørgsmål.**

22. I hvor høj grad synes du, at din skipper/ejer af fartøjet er god til at planlægge arbejdet ombord? 1+
23. I hvor høj grad synes du at arbejdsopgaverne imellem kollegaer bliver fordelt på en retfærdig måde? 1+
24. I hvor høj grad synes du, at din skipper/ejer af fartøjet er god til at løse konflikter ombord? 1+
25. I hvor høj grad synes du at konflikter imellem kollegaer bliver løst på en retfærdig måde? 1+
26. Hvor ofte får du hjælp og støtte fra de øvrige besætningsmedlemmer ombord? 1+
27. Er der en god stemning mellem dig og de øvrige besætningsmedlemmer ombord? 1+

Nedenstående spørgsmål omhandler din generelle jobtilfredshed og hvordan dit arbejde påvirker dit privatliv. Besvar venligst alle spørgsmål.

28. Er du bekymret for at forholdene i fiskeriet medfører at du bliver arbejdsløs? 2R†
29. Er du bekymret for, at det kan blive svært at finde et nyt job, hvis du må forlade fiskeriet? 2R†
30. Angående dit arbejde i almindelighed. Hvor tilfreds er du med dit job som fisker, alt taget i betragtning? 6
31. Føler du, at dit arbejde tager så meget af *din energi*, at det går ud over privatlivet? 2R
32. Føler du, at dit arbejde tager så meget af *din tid*, at det går ud over privatlivet? 2R

De følgende spørgsmål omhandler tilliden mellem dig og myndighederne. Venligst vælg det svar der passer bedst til din situation og besvar venligst alle spørgsmål.

33. Opfatter du, at kontrolmyndighederne stoler på, at du gør dit arbejde godt og overholder gældende reguleringer? 2
34. Kan du stole på de udmeldinger, der kommer fra myndighederne? 2

De følgende spørgsmål omhandler din opfattelse af kameraer ombord på fartøjerne. Venligst besvar uanset status for installation af kameraer på dit fartøj. Flere kryds kan sættes.

35. Hvordan opfatter du at kameraerne påvirker/vil påvirke dit daglige arbejde?

- Det krænker privatlivets fred.
- Det viser en manglende tillid fra myndighedernes side.
- Det fører til arbejdsrelateret stress.
- Det giver mistriksel på jobbet.
- Jeg føler mig magtesløs.
- De bidrager til at bevise at jeg overholder bifangstregler og landingspligt.
- De påvirker ikke mit arbejdsmiljø.
- Andet _____

Kun ét kryds kan sættes

36. Accepterer du at der installeres kameraovervågning på fiskerifartøjer?
- Ja, jeg accepterer fuldstændigt.
- Ja, med lempelser i den fysiske kontrol.
- Usikker, men ikke begejstret.
- Nej, slet ikke.

Flere kryds kan sættes

37. Hvilke lempelser skal der yderligere gennemføres for at du som fisker vil acceptere kameraovervågning om bord på dit fartøj?

- Implementering af 10 punkts programmet omtalt i Fiskeritidende 15. juni 2022¹.
- Større bifangstkvote.
- Et mere frit redskabsvalg.
- Fritagelse fra meldepligt.
- Fangstdata fra kameraprojektet skal sikre bedre planlægning og regulering af fiskeri.
- Større fleksibilitet inkorporeret i reglerne, som er bedre tilpasset fiskernes arbejdsgang.
- Hurtigere tilpasning af kvoter ud fra naturlige ændringer i bestanden.
- Mindre fysisk kontrol.
- Jeg vil slet ikke have kameraer ombord.

38. Hvordan synes du, at dit helbred er alt i alt? 7

39. Som det sidste vil vi gerne bede dig om at nævne de 3 ting der bekymrer dig mest i forbindelse med dit arbejde:

---

40. Hvis du har yderligere kommentarer, venligst skriv dem her:

---

41. Hvis vi må henvende os til dig for et uddybende interview om dine holdninger til kameraovervågning, vil det glæde os meget. Venligst skriv dine kontaktoplysninger i feltet under:

Email:

Tlf. nummer:

Så er der ikke flere spørgsmål. Mange tak fordi du deltog i undersøgelsen. Tryk på "Afslut" og luk denne fane.

---

¹ Spørgeskemaet havde indsat et link med 10 punktsprogrammet omtalt i Fiskeritidende 15. juni 2022

SVARKODER

1: Altid (100), Ofte (75), Sommetider (50), Sjældent (25), Aldrig/næsten aldrig (0)

1R: Altid (0), Ofte (25), Sommetider (50), Sjældent (75), Aldrig/næsten aldrig (100)

2: I meget høj grad (100), I høj grad (75), I ringe grad (50), Delvist (25), I meget ringe grad (0)

2R: I meget høj grad (0), I høj grad (25), I ringe grad (50), Delvist (75), I meget ringe grad (100)

6: Meget utilfreds (0), Utilfreds (25), Hverken/eller (50), Tilfreds (75), Meget tilfreds (100)

7: Fremragende (100), Vældig godt (75), Godt (50), Mindre godt (25), Dårligt (0)

8a: Før 1950, 1950-1954, 1955-1959, 1960-1964, 1965-1969, 1970-1974, 1975-1979, 1980-1984, 1985-1989, 1990-1994, 1995-1999, 2000-2004, 2005-2006 (Multiple response options)

8b: Mand, Kvinde

8c: 0-5, 6-10, 11-15, 16-20, 21-40, 40+

8d: Ejer af fartøj, Partsfisker

8e: Jeg er normalt alene ombord, Der er typisk flere ombord

8f: Kamera er installeret ombord., Kamera er ikke installeret ombord, men der foreligger en aftale om installering i den nærmeste fremtid., Kamera er ikke installeret ombord, og der foreligger endnu ikke en aftale om installering.

† Inkluderer muligheden for at svare 'Ikke relevant' (kodes som manglende svar)

Bilag 2. Transskribering af fokusgruppemøde fredag den 17. februar 2023, Læsø

Transskribering af Fokusgruppe interview

Dato/tid: Fredag 17. februar 2023 kl. 07.00 - 8.00

Sted: Bødehuset, Østerby Havn, Læsø

Deltagere: **P1, P2, P3, P4, P5, P6** (stødte til efter introduktionsrunden), **P7** (stødte til ca. 7.30),

Facilitatorer: Lektor og projektansvarlig Eva Roth (F1), SDU og Lektor Despoina Andrioti Bygvraa (F2), GU

Moderator: Studentermedarbejder Signe Dolberg Mckinney, SDU

Før interviewet har alle fået udleveret samtykke erklæringer, som de har underskrevet. Med underskrift af samtykke erklæringen har de givet os tilladelse til, at vi må behandle deres personoplysninger, samt optage interviewet.

TIMESTAMPS

Question	start	finish	duration
Intro	00:00	05:36	05:36
SP 1	05:37	22:20	16:43
SP 1a	22:20	24:30	02:10
SP 2	24:30	31:50	07:20
SP 3	31:50	39:00	07:10
5 cards	39:00	49:20	10:20
END	49:20		

M: Moderator

P1-P7: syv deltagende fiskere

Total varighed: 49:20

Vokal betoning: ord med **fed**

Anonymisering: Slettet for at opretholde anonymitet = [...]

Transskribering af fokusgruppemøde, anonymiseret

M: Velkommen til, jeg kunne godt tænke mig, at vi starter med en kort introduktionsrunde. I kender hinanden, men bare så vi har styr på, hvem der hedder hvad. Det er navn, hvor længe I har fisket og om I stadigvæk fisker, og om I har kamera installeret ombord?

P1: [...], og hvor længe jeg har fisket, den er ederma'me svær. Fordi så fiskede jeg, og så fiskede jeg ikke, og så fiskede jeg igen, og nu har jeg så skib med kamera på.

M: Det er fint.

P1: Så, sådan er det.

M: Så aktiv fisker med kamera.

P1: Ja

P2: [...], også aktiv fisker med kamera og har fisket, hvad, 30 år tror jeg.

P3: [...], fisker siden 88, har været med i den frivillige ordning med kamera, så jeg har sejlet rundt med dem længe.

M: Ja

P3: Og jeg ved ikke om jeg er aktiv, men jeg fisker stadig.

M: Ja

P4: Ja, jeg hedder [...] og jeg har fisket siden 99. Og ikke i min egen båd, men jeg sejler med en båd

M: Ja

P4: så..

F1: Partsfisker?

P4: Ja, med kamera, ja

F1: Så du er den eneste partsfisker her i dag?

P4: Ja jeg sejler med ... båd ja.

P5: Han sejler med min båd, jeg er gået ned med stress, så det.. [sagt med sarkasme]

Alle: [sympati griner]

P4 / P5: Så tager vi den næste

P5: Nå, [...], jeg er ikke aktiv fisker, jeg arbejder i redningstjenesten, men jeg har en båd som [...] sejler med.

M: Ja

P5: Og har fisket i 38 år, og 30 år som selvstændig

M: Ja

P5: Og kamera [suk]

M: Og du er for nylig stoppet?

P5: Ja, for 2 år siden.

P1: Han fik mit job

M: Ja

P5: Da kameraerne de kom, der stoppede jeg

M: Da stoppede du.

P5: Ja

M: Godt

F1: På grund af kameraerne?

P5: Ja

F1: Nå, ok

P5: Det kan jeg ikke leve med, simpelthen, det kan jeg bare ikke.

P1: Han er svær at arbejde sammen med i forvejen, så blev det værre, og så kan du nok se, hvor vi endte henne

P5: Og så er det i øvrigt mig, der har været talsmand for de 14 skibe, der startede op med kameraer

M: Ja

F1: 14 skibe? Mine tal siger 12

P5: Nej, vi var 14 til at starte med

P5: Der blev udpeget den gang

P3: 14 der blev udpeget og vi var 12 frivillige, ik os [...]

M: [Stole skramlen (Rejser sig for at byde P6, velkommen, som nu ankommer. Han havde meddelt han kunne deltage på det oprindelige tidspunkt kl. 9, men vi havde ikke kunne få kontakt med ham, for at fortælle tidspunktet var blevet fremrykket. Det var så lykkedes en af de andre fiskere til stede i dag)]

M: Hej [...], velkommen, og beklager vi har måttet rykke det, og jeg har forsøgt at få fat i dig, men det er så ikke lykkedes mig. Velkommen til.

P6: Tak

M: Vil du have en kop kaffe?

P6: Meget gerne [tiltrængt, vækket tidligt]

Alle: [Griner]

M: Skal du have noget i?

P6: Nej tak

M: Altså vi er lige kort gået i gang med en introduktionsrunde

P6: ja

F1: Har du også kamera ombord?

P6: Ja

M: Og , før vi hurtigt springer dig ud i det, før vi kommer for langt, må vi få lov til at optage hvad I laver i dag?

F1: Samtalen

P2: Vi er i gang med at optage [griner]

P3: Vi er helt chokerede over det, [...], vi vidste ikke, hvordan vi skulle reagere, for nu bliver vi spurgt. Flere på en gang: [griner] Det er vi ikke vandt til

P1: Hvis du siger nej, bliver de nødt til at slukke igen.

F1: Så det dur ikke

[fumlen med papirer, men nyligt ankommet, P6 skriver under]

M: Og så ellers har vi lige haft en kort introducerende runde, hvor vi lige alle sammen fortalte, hvad vi hedder, hvor lang tid vi havde fisket, og ja hvad vores rolle er i dag generelt set. Jeg ved ikke om du også hurtigt vil fortælle.

P6: Jeg er fisker og kommer her fra byen og har fisket i over 30 år, så ja.

M: Og du er aktiv fisker stadigvæk?

P6: Ja

M: Og har du kamera installeret?

P6: Ja

P5: [...] har faktisk været med i det projekt der var i, ja fortsæt

P6: for mange år siden. I det frivillige projekt der var den gang

M: Ja, ok

P6: Vi er helt tilbage i [200]8-[200]9 stykker, i 9 tror jeg i hvert fald. Det var et par år efter, vi fik den ny regulering.

P1: Ja det var det i hvert fald. Jeg havde i hvert fald fået fisk [?] Jeg kan ikke helt huske de årstal der, men jeg var med et par år der i hvert fald.

M: Dejligt – godt, men jeg tror jeg starter med det første spørgsmål, så. Det er sådan generelt overordnet øh, og jeg vil gerne lige som jeg nævnte tidligere, før du kom [...] [før optagelserne begyndte] at vi hver især svarer og så vi efterfølgende kan diskutere det. Og så bryder jeg ind, når vi bliver nødt til at gå videre til det næste, for at vi kan nå dem alle sammen. Ja vi har jo en færgeafgang 9.40 så det, det er derfor.

P1: Og du hedder [...], vi andre hedder bare P1, 2 ,3 og 4 [henviser til post-it sedlerne]

Alle: [griner]

M: Første spørgsmål, skal vi starte herovre ved dig, [...]? Det hedder

-----

SPØRGSMÅL 1

M: Hvilken indflydelse har kameraet på dit privatliv og dit arbejdsliv?

P1: Det er skidt da, hvem vil ikke have det **skidt med at skulle overvåges konstant**. Altså sådan er det. Der er ikke ret meget andet at sige til det.

M: Ja der er ikke noget, er det noget der påvirker dig på hjemmefronten også.

P1: Nej, der bliver jeg jo ikke filmet.

M: Nej

P1: Hun har godt nok spurgt, men jeg sagde nej

Alle: [griner]

P1: Men det er jo noget skidt, altså generelt, du står der og aner ikke, om du er købt eller solgt

M: Nej

P1: og alt det der bliver optaget, det ved man det bliver studeret, **nærstuderet i petitesser** så man tror det er løgn, det det, **de har jo oceaner af tid til at stå og se det, vi andre ser på ganske kort øjeblik**.

M: Så det er den følelse af overvågethed, der fylder

P1: Helt vildt overvåget

M: Og hvad med dig, [...] er det det samme [henviser til P2]

P2: Nej det er ikke helt det samme. Jeg synes også godt, det kan have en afsmittende effekt derhjemme, altså. Alt det [...] siger omkring at arbejde, det bakker jeg helt op om. Men jeg synes også, det kan have en afsmittende effekt på det hjemme. **Fordi når du har en stresset hverdag, varer det altid lige lidt, inden du kobler af, når nu du kommer hjem**. Og så er det, det er bare irriterende, at, hvad skal man sige, at man som menneske skal nedgøres på den måde.

M: Ja, så det er en følelse af...

P2: Det er **en følelse af afmagt også i den forstand**, fordi alt det vi har postuleret helt fra starten, før vi fik kameraet, at det **ikke var nødvendigt**, fordi torsken er forholdsvis så små mængder, som den rent faktisk gør. Udtrykket, det der med **at skyde gråspurve med kanoner, det kan man jo lave om til, og så skriver man atombomber, som man skyder de her torsk med i stedet for**.

M: Ja, sådan føles det, ja

P2: Ja, sådan føles det faktisk, fordi det er **helt ude af proportioner**. Og hvis ikke det kan fjernes nu og her, så vil jeg håbe, når den forsøgsperiode, som hedder 31.12.23, at det så stopper der, fordi der er ikke noget incitament til at fortsætte.

M: Nej

P2: Det har det virkelig ikke, og det er **så fornedrende**. Og vi snakker... Min hustru snakker meget om hendes arbejde og **jeg plejer ikke at snakke så meget om mit**, det plejer jo at være hende der har taletiden, men **lige nu** er det blevet sådan meget 50-50, fordi **det fylder så meget af det her**.

M: Så du tager det helt sikkert med hjem?

P2: **Jeg tager det helt sikkert med hjem, det gør jeg.**

M: Og hvad med dig, [...]/?

P3: Ja, men det gør jeg også. Nu var jeg, som sagt en af de første, der fik det op. Og var med til det for at bevise, at vi egentlig havde ret. Og så tænkte jeg, det er så fint. Det var lidt derfor, vi gjorde det, og så for at få lidt arbejdstid på det. Og så bliver det bare fortsat. **De tror ikke på os. Så jeg tager det virkelig med hjem. Det kører i hovedet 24-7.**

M: Så det fylder rigtig meget, ja.

P3: Og det er en af de grunde til, at jeg skal aflevere båden på tirsdag, og så får noget, der er mindre [indforstået, mindre båd har ikke de samme krav]. **Jeg skal hjem hver dag, og med den båd jeg har, skulle vi gerne være noget mere på hav, og det kan jeg ikke klare.** Det er det simpelthen. Jeg skal hjem lige at dreje tørren, og nu lige snakke med hende derhjemme, **jeg kan ikke klare at være ombord så længe.**

M: nej

P3: Der er godt nok også kamera på den anden, men det bliver så noget mindre, og så skal jeg være én mand. Det er en af grundene til, at det der igen, det der mistænkeliggjort, ik, altså. Du står konstant halvvejs, **når man kører til havnen, så inden du er dernede, så har jeg ondt i maven.**

M: Jeg skulle lige til at sige det ja, om det er sådan, man får ondt i maven, når man skal på arbejde?

P3: Ja, for du går der igen, ik. **Og igen som jeg også siger sikkerhed. Vi skal jo også holde lidt øje, når vi står og arbejder.** Men jeg tager mig i så mange gange, hov jeg skal jo også lige huske alt det andet, for du står kun og har fokus på den der lille åndssvage fisk. **Får du gjort det rigtigt? Det pres der er der.**

M: Så det fylder så meget til, at det faktisk kan gå på kompromis med sikkerheden ombord.

P1: Det kan det ja

P3: **Jamen jeg er på lykkepiller, det er ingen hemmelighed. Og det er en af grundene til det der. Altså igen ik, også presset igennem.** Jeg også...

P4: Ja vi kan ikke sige, at vi ikke har det med hjem, det ved jeg i hvert fald, da det hele startede, mig og [...], ja, **vi snakkede sgu mere sammen, end vi snakkede med konerne.** Altså igennem det hele, ikke, for at få en ordning, en frivillig ordning. Og så tænkte jeg, så bliver vi sgu respekteret [indforstået, at hvis vi melder os frivilligt til at samarbejde, bliver vi respekteret og lyttet til].

M: Ja, så I føler at...

P3: Men **jeg føler mere, at vi næsten bliver pisset op ad nærmere nakken nu, end vi gjorde før [indforstået før frivillig ordning].** På grund af, at nu har vi egentlig vist at være velvillige. Og så de trusler igen, der kommer, hvis der er et eller andet.

M: Hvad er det, der får dig til at føle det? Er det fordi, I ikke får noget positivt tilbage?

P3: Jeg opdager, at den der lånekontrakt, der bliver lavet, med os frivillige, den udløb til nytår. Og så har jeg ikke lavet nogen ny. Det har Styrelsen [Fiskeristyrelsen] ikke selv fundet ud af. Til jeg så tager fat i Danmarks Fiskeriforening. Jamen det er jo rigtigt nok, siger Jacob dernede. Fint, så har jeg ikke en aftale mere, og jeg slukker mit kamera. Og så kommer han jo så, Christian derindefra, som jeg snakker med derindefra, og som så indtaler på telefonsvareren, om der var en grund til, at jeg havde slukket mit kamera? Og så skriver jeg tilbage til ham, at mit kamera kørte. De eneste kameraer her ombord, der er slukket, det er dine. Det er ikke mit.

P3: Og så kom der jo ellers den nye lånekontrakt og sådan nogle ting. **Og nu har vi sejlet med det i to år, men vi hæfter for, når garantien er udløbet. Jeg aner jo ikke sådan økonomisk, hvad er det? Nu er udstyret jo to år gammel, det har siddet nede med om bord. Alt det der er slet ikke på plads. Det pres, der egentlig er i det.**

P3: Så der går noget [tid], jamen jeg skulle skrive lånekontrakt om, eller under. Nej, skriver jeg til ham, vi kan lave en [anden] lånekontrakt. Du kan låne min båd til jeres kamera. **Jeg har ikke bedt om det. Altså sådan nogle ting, de forstår det ikke.**

M: Der er ikke ordentlig formalia på plads heller [?]

M: Hvad med dig, [...]/[P4]?

P4: Det er det samme, men så også det med frustrationen over det vi bliver pålagt, altså den daglige snak ude på havet, det er, at det vi gør, **det er meningsløst**. Altså de fisk, vi filmer og alt det der, det er, at vi skal stå og smide det ud igen. Og det er ikke til noget formål. **Det gav mening, hvis man kunne se formålet med det, men der er slet ikke er noget formål.**

P4: **Og så er det plus af det der, når man har ansatte, og så står din makker, han laver en fejl, så bliver jeg pålagt et bødeforlæg; hver gang. Du skal stå, [og sige] ”nu skal du fandme gøre det ordentligt”, og holde øje med ham.**

M: Så forholdet med at man kan mistænkeliggøre ham, at man kan få ballade for....

P4: Ja, altså om han nu gør sit arbejde. Nu har vi stået og kigget efter hummer i 30 år, nu skal vi til at kigge efter akvariefisk, og den der, hvilken art er det?

P1: Det er forfærdeligt.

M: Så det påvirker arbejdsgangen?

P4: Fordi vi arbejder fra solen, nu, fra den står op til den går ned. Og så hvis vi har mange hummer, så skal vi jo kunne nå at administrere det der også. Altså det er jo kårer, kurve, altså for at...

M: Så det griber ind i mange flere områder

P4: **Det er en stor stressfaktor, vi kan ikke nå det!** Det er simpelthen fordi solen... Så vores arbejdsdag bliver også forlænget, fordi vi ligger ude foran. Vi kan ikke nå at...

M: at sortere..?

P4: Nej

M: Så I føler det er fyldestgørende.

P5: [...] han har jo også den ulempe, han står som kaptajn på min båd. Han skal holde øje med ham makkeren, han har med, hvis han laver fejl, så er det [...] ansvar. **Hvis [...] laver fejl, eller makkeren laver fejl, så kan min båd komme til at ligge hernede i tre måneder. Det er jo en enorm stressfaktor. Han kan lukke min butik.**

P5: Det er det, sådan set også for mig, tænk, han [henviser til skipper ombord på hans båd] bliver sur på mig, så kan han reelt lukke min butik. **Og det er jo klart, det er en enorm stressfaktor, han lever under, for han skal både sørge for, at jeg er tilfreds, og myndigheden er tilfreds, og makkeren er tilfreds, og det er jo sådan en uha, det er forfærdeligt, simpelthen.**

M: Ja, det kan jeg godt føle, så det er sådan en ansat-medarbejder-skipper-forhold.

P4+P5: Ja

M: Hvad med dig, [...]?

P6: Det er jo den samme historie, som jeg siger hele vejen igennem. Og så det der med, nu fortalte [...], at vi har haft det før, og det er også fuldstændig rigtigt, og det gjorde jeg af akkurat samme årsag, eller det er noget vrøvl. Jeg gjorde det af samme årsag som [...] siger, at han gjorde det fra starten af, for nu skal vi fandme vise, at vi gør det rigtigt.

P6: Men dengang var der så meget anderledes, fordi at det var ikke så nidkært. **Det er fuldstændig hæmningsløst nidkært, det vi arbejder med nu.** Altså dengang, da fangede vi 100-vis a tons fisk

P5: Det var også frivilligt dengang.

P6: og vi fik en masse for det, jeg fik nok 20-30 tons torsk for det. **Den samlede fangst i Kattekat, sidste år var bare 30 tons!** Det fik jeg selv dengang.

P2/P5?: I Nordsøen

P6: Ja, og så var det slet, slet, slet ikke så nidkært. Jo jo, vi smed da ikke torsk ud, og så spekulerede vi ikke så meget mere i det, og så fik vi de ekstra torsk og så var der ikke nogen, der var efter os. De var nede og evaluere en gang, og snakke lidt med os og hvordan synes vi om det, så var den ikke længere.

P6: Men nu her ved vi, at det er de der små fisk, vi snakker om. Og så er vi så uheldige, som man synes, vi skulle være mega heldige, for fiskebestandene i Kattekat, den gør faktisk sådan her lige nu [viser en opadgående kurve med hånden]. Og det gør der sådan set både i Skagerrak og i Nordsøen, og det er da bare mega positivt. **Og vi spurgte ind til det, inden projektet startede, hvad gør vi, hvis der kommer fisk? Og det var der ikke nogen, der havde svar på. Og nu er vi blevet så uheldige, at der er kommet en masse, masse fisk, som vi burde være rigtig, rigtig glade for.**

M: Så nu er I endnu mere nervøse for...

P6: Ja - Og det der med at tænke på det derhjemme, og når man [selv] ikke er der på dækket. For jeg synes nemlig selv, har jeg sådan en fornemmelse, at jeg også render ud på dækket og sorterer. Og så kommer jeg ind og synes jeg bare at de træk, når jeg ikke selv er på dækket, jeg synes ikke, at der er så mange små fisk, som når jeg selv er derude. **Står de og smider dem ud? Altså man er sgu da sådan nervøs for.**

M: Man tænker jo efter det, bagefter om man har gjort det rigtigt.

P6: **Gør de det nu ordentligt, også når jeg ikke er der og sådan nogle ting**

P1: Det da pisseirriterende.

P6: Nu står jeg faktisk her de sidste dage. Jeg [...] skal til at skrive beretning. Og den står jo altid og kører rundt i hovedet af en, længe før jeg egentlig får lavet den. Og så står jeg [og tænker], hvordan fanden skal jeg finde på at skrive noget positivt der. Og hvordan skal jeg få det her til at blive positivt? Det kan jeg simpelthen ikke vende det til andet hold kæft, hvor er det træls det her. **Det er bare så røvsygt, det vi står og laver lige siden.**

M: Det er træls.

P6: Det er sgu træls

P3: Jeg har efterlyst forresten lige at få en ting at vide. Hvad kamera er det, der er fejl på, når det er noget? **Vi får de rapporter, hvor der står: Ja, så har du overset, og så mange kom du til at smide ud. Men jeg har også haft folk med. Men du aner ikke, er det dig selv, er det din mand, hvem er det?** Det kommer bare. Igen siger jeg, de må kunne se, hvad kamera det er, de ser fejlen.

M: Ja, Så det er fordi, undskyld, det kan godt være, jeg ikke lige har været ordentligt klar over det. Så der er flere kameraer?

P3: Ja, jeg sejler rundt med seks.

M: Ok, ja

P3: Og det er jo ikke fordi, jeg skal straffe. Det er jo også det, som [...] siger, **det er jo træls og gå ud og sig til hans mand, nu skal du kraftedeme gøre det ordentligt, og så er det ham selv.**

M: Så man kan også sige, at et eller andet sted, så er det også den der balance, hvis I har ansvaret for kameraet, men I kan jo ikke 100% have ansvaret for det, hvis I ikke også har styr på hvordan –hvad der virker, og hvad der fungerer.

P5: Du kan jo ikke lukke købmandsbutikken, fordi en af de ansatte laver en fejl.

M: Nej

P5: Det kan du her. Og det vender bare helt forkert. Og **man har bare besluttet for, at fiskeriet, de hører ikke ind under den danske lovgivning. Der er vi sådan set bedøvende ligeglade. Og man behandler os, som det passer dem fuldstændig derinde.** Bortset fra da vi begyndte at skrue, satte advokater på. Så skete der noget.

P1: Det er en myndighed.

P5: Og vi er jo egentlig blevet opdraget til at se to ting, kan den sælges, eller ikke sælges – så er sgu vi glade, hvad den hedder [viser billede af kurve med fisk].

P1: Jeg siger, det er en myndighed, der får alt for meget magt.

P5: De har taget den, de har ikke fået den.

P1: De kan faktisk komme, og så kan de tjekke skibet, men **hvis de mener, du eventuelt har taget noget med hjem, du ikke skulle have, så kan de kraftedeme komme, uden dommerkendelse, og skal bede om at kigge hjemme ved mig selv også.** Fiskerikontrollen, for f...

P5: **De (Fiskerikontrollen) har større magt, end politiet har.**

P1: Det er helt fuldstændig grotesk.

M: Havde du et billede, du ville vise [henviser til P5]?

P5: Det var fordi, det var lige her for nylig. Her kan man se, på det billede her, det er en fisker, der er ovre fra Strandby. Det er små, hvad hedder det, kuller. Det tror jeg, det var den der. Det er små, undermålskuller. Sådan nogle fisk her. Vi skal stå og pille fra nu. De vejer cirka 12 gram stykket.

Debbie: Når ja de er meget små ja,

P5: Når så du har pillet alt dem herfra, det tager en 2-3 timer ekstra at pille det der fra. Når så du kommer ind, så skal du gå sørme tilintetgøre dem.

P1: Så skal du bare hælde dem i havn.

P5: er det min tur nu? fordi der begynder virkelig problemerne at komme. **Vi forstår jo simpelthen ikke, at man skal tage undermålsfisk med ind og destruere.**

M: Nej.

P5: Altså, det giver jo ingen mening for at redde bestanden.

M: Så der er noget der, der er overhovedet ikke giver mening?

P5: Undermåls torsk, Vi skal tage undermåls torsk med ind, fordi vi skal redde torskebestanden. Det er vi ganske enkelt, ikke kloge nok til at regne ud, hvordan man gør det ved at tage dem med ind. Hvis jeg tænker vi mangler unge mennesker i Danmark, vi slår sgu da ikke alle børnene ihjel, for der kommer flere, vel?

M: Nej jeg kan godt følge din logik ja.

P5: Der sidder nogle mennesker derinde, der slet ikke ved, hvad de har med at gøre.

P1: Nej, de skal bare have skabt deres egne jobs

P5: Nu ved jeg ikke lige om [...] var færdig, eller hvad?

P6: jo jo

P5: Et af problemerne er jo også grundlaget man har gjort det på. Man har jo tilsyneladende opfundet nogle tal for, hvad vi snyder med. Der er ingen tal, der beviser noget som helst. Der findes ikke en eneste sag på, at vi ligger og smider undermålsfisk ud, for at bevare vores kvote.

M: I kunne godt tænke jer noget mere faktuel grundlag for, hvorfor de har valgt at indføre det her.

P5: Ja, men ikke nok med det, så har man opfundet et tal.

M: Hvad er det så, for et tal, som de har opfundet?

P5: Og det er tal som Mogens Jensen (forhenværende fiskeriminister) så blandt andet... Det var ham der startede med at sige, at fiskerne smider 65 procent undermålstorsk i havet.

P5: Og vi stod sådan her og sagde, der er et eller andet, der er helt galt. Så begyndte vi lige at regne på tallene.

P5: Ud fra den lillebitte mængde torsk, vi overhovedet har til rådighed efterhånden. Det svarer til 600 gram undermålstorsk per skib per dag. Det er det, de anklager os for. Ydermere, så de 600 gram, dem kan vi ikke engang taste ind i deres lortesystem. Så **man tvinger os til at være ulovlige, og så slår de os ordentligt i hovedet bagefter og siger, I skal have kamera, I snyder ad helvede til. Og så er der et eller andet sted, det eksploderer oppe i folks hjerner.**

P5: Og du kan ikke komme igennem til nogen som helst, med noget som helst.

M: Hvis man kunne få afdækket det, og hvor det ligger, så ville det måske komme noget ro på?

P1: Og hvis der er kommet nogle tal fra de steder der, så giver de sig ikke, og man forstår det jo ikke, fordi de har jo højt studeret. Og så er de klogere end os. Sådan er det bare [sarkasme]. Og selv de der knægter der, der sidder inde i styrelsen, nu de der Kristianiaere der, hvis du får fat i dem, **de snakker fandme ned til dig,** hvis det ikke lige passer.

M: Gør de?

P1: Ja, det gør de. Og man står der og tænker, nu er det fandme nok.

M: Det er jo heller ikke i orden, fordi I har jo erhvervet, og I kender det jo.

P1: Så det er lige meget, hvad vi kommer med af tal og fakta. **Og det er lige meget, om det er igennem lokale, eller om det er i Danmarks Fiskeriforening eller hvad. De tror ikke på det, fordi det er deres fiktive skrivebordstal, der passer.** Det er sådan, det er. **At virkeligheden er en helt anden, det er de fløjtenes lige glade med.** Og i min verden, så er det jo, fordi de sidder og sikrer deres egen jobs.

M: Så I føler jer i hvert fald ikke lyttet til, kan man sige?

P5: Nej, det starter jo også med, at man ligesom siger, at torskekvoten i Kattekat har det meget dårligt, og det er der ingen tvivl om. Den er tæt på kollaps. Og det har den været i mange år. Nu skal vi bare lige huske på, at nu har politikerne haft 20 år til at løse det her problem, og slået os oven i hovedet med alle mulige mystiske, mærkelige løsninger. Og det har ikke hjulpet en skid. Måske skulle man have skiftet spor. Der er jo noget, der tyder på, at de ikke har forstand på det.

P5: I 2011 kom DTU Aqua med en artikel om, at nu har de fundet, og det er ordret, det er citat, ”de vise sten”. Nu har de opfundet et panel, der kunne sortere 90 procent af torsken fra. Så gør vi sådan her, yes. Så er vi sgu fri for flere problemer.

P5: Nej, året efter. Nej, det duer ikke alligevel. Nu finder vi lige på noget andet. **Forskeren sidder og kommer med løsninger, og det får ingen konsekvenser, at deres lort ikke virker. Men fiskeren, dem slår vi sgu oven i hovedet hele tiden.**

M: Så de burde komme med ud på båden?

P5: Så med hensyn til det, du spurgte [...] om, om vi tager det med hjem. Ja, i den grad tager vi det med hjem. [min partner] **Hun sagde også til mig på et tidspunkt, at du må stoppe, fordi det her, det går ikke. Det går ud over det herhjemme.** Det gør det simpelthen, for mit vedkommende. Jeg har stået her for de kamera-skriverier. Så er det advokater, og så er det mails, og så er det fiskeriforeningen, og så er det konstant.

M: Så dit pres har været ekstra stort.

P5: Til sidst så går man jo ned. Det gør man jo, fordi man føler ikke, at uanset hvilke argumenter, du kommer med, som du også kan bevise; det er de fløjtende, ligeglade med. Så kommer vi til kameraerne, hvor man selv vil indføre kamera, og så bliver det først, da vi spørger om, hvorvidt det er lovligt? Det er der så ikke rigtig nogen, der kan svare på. Det skulle man nok lige have undersøgt først. Så laver man selv en bekendtgørelse, så tror man lige, det er lovligt. Så spørger vi ind til GDPR'en. Hvem er dataansvarlig her? "Det er I". Er vi? Nå, men okay, så bestemmer vi også, fordi det står der ligesom i GDPR'en. "Nej, det gør vi. Vi bestemmer, at I skal være dataansvarlige, I skal udlevere alle de materialer, og så bestemmer vi, hvem vi udleverer det til."

P5: Sådan fungerer det simpelthen ikke i det her land, efter min bedste overbevisning. Og ikke engang sådan nogle ting, nu kører vi igen, og nu har vi besluttet, **nu sætter vi tape på de kameraer. Indtil den fucking GDPR'er, den er kommet i orden.** Indtil vi ved, hvem der er hvad. Og der sker ikke en skid. De er ikke klar til noget som helst. Men de ringer så med jævne mellemrum, lige at slå os lidt over den hovedet. "Hvorfor ikke tændt dem?" Ja, det har vi ikke, fordi I ikke har jeres aftale på plads.

P3: Og de har haft to år til det, som I siger, igennem vores forsøgsperiode.

P5: Og så igen, så er der [...] og hans kameraer, de kører i øvrigt dernede. De kameraer, må ikke køre, når vi ligger i havn. Og det har vi så gentagende beviset på, at de gør. **Så ringer vi igen, og så er det en svar, vi får derindefra, det er, "jamen der er lige nogle tekniske problemer", det er vi da f*king ligeglade med, det overholder ikke loven. Hvis ikke vi overholder loven, så får vi en bøde. I kan ikke bare sidde derinde og sige, det er tekniske problemer.** "Det gør jeg ikke så meget ved, det må I godt nok undskylde. Men det skal vi nok få rettet." Ja, kan vi også sige det? Rasmus Prehn var jo selv ude og sige det med alle hans bilagssager. "Det må I godt nok undskylde, vi betaler pengene tilbage." Kan vi det? Nej, det kan vi ikke. Og det er derfor, det kommer alt det der med, man bliver simpelthen så gal.

M: I føler ikke, det går begge veje.

P1: Ja det kan du jo nok fornemme.

M: Jeg bliver nødt til at stoppe den her, så vi kan komme videre, medmindre du havde lige en kort bemærkning [henviser til P6]

M: Nu tænker jeg, det kan være, vi skal tage det i plenum, for at vi når det hele.

P5: Ja, det ved vi da virkelig ikke, hvad det betyder [sarkasme].

M: Det betyder, at I allesammen svarer i fællesskab.

TILLÆGSSPØRSMÅL TIL 1. SP:

M: Vi har et spørgsmål, der handler om, at der er udenlandske fartøjer, der fisker efter torsk og jomfruhummer i Kattegat uden kamera?

P1. Ja, det er der i den grad.

M: Og det er også medvirkende til..?

P1: Det er det, det er da **et kæmpe irritationsmoment**. Vi ligger herude i Kattegat hver eneste dag og fisker sammen med en masse svenskere. Der kommer flere og flere svenske fartøjer ind fra revet i øvrigt og fisker jomfruhummer.

P5: Nu er det ikke så galt, da torskekvoten er bedre lige nu i skærgården i øvrigt.

P1: Men de fisker i samme område, de slæber samme steder som os, og de skal ikke have kamera ombord. **Der er intet kamera på de svenske skibe. Og når den danske kontrol kommer, går han ikke ombord i de svenske skibe, han går ombord i de danske, hvor der er kamera på i forvejen.** Det er sådan, det fungerer. Det er det i den grad.

P5: Til trods for at I EU's regler siger, **Level Playing Field**

M: Ja det gør de nemlig

P5: Så hopper kæden jo helt af. Bare ikke for danskere, fordi ...

P2: Men du fanger heller ikke torsk, hvis du har under 20 dage i Kattegat.

F1. jeg skal lige have det her på plads. De der 20 dage, som er udgangspunktet, hvilket år bliver de målt fra? Er det 2020 eller 2021?

P1: [mumlen]

P5: Jeg kan ikke huske de to. Enten så er det 2019, 2020, eller så er det 2020 eller 2021.

P1: Jeg tror det er 18/19.

M: Er det to år?

P6 / P3: Du skal jo have 20 dage pr. år, ikke?

P5: **Men det er bare det, hvis du kun har haft 19 dage, så skader man ikke torskebestanden. Hvis du har 21 dage, så skader man torskebestanden** [sarkasme igen].

M: Ja, de har været lidt tvivlsomme.

P1: Der er kommet flere større skibe ned fra Skagerrak her. Jeg hørte faktisk nogen af dem sige, at de skulle herved at fiske, fordi der ikke var så meget i dag, og så kan de fiske herved. Men de skulle ikke være her mere end 19 dage.

P1: Fordi så risikerer de at få kamera på.

P1: Så **de er meget fokuseret på, at de ikke skal risikere at få kamera på.**

M: Oplever I andre det samme med de udenlandske fartøjer?

P6: Jamen, det er jo... **Hvis ikke vi arbejder under ens regler, så bliver man da forbandet.**

M: Jamen, det er klart.

P5: Vi har jo et andet eksempel her ved Gilleleje, hvor vi har haft et lukkeområde i 10-12 år nu for at beskytte torskebestanden. Men det er gælder så kun danskere og svenskere. **Tyskerne ligger derinde og fisker jomfruer, og de er ved at dø af grin. "Den der flok idioter til danskere hihhi"**

M: Så jeg tror, jeg går videre til det næste spørgsmål.

SPØRGSMÅL 2

M: Og det er: Synes I, der har været nok fokus fra mediernes og andres side i kamerasagen?

Fælles: Nej.

P5: De har simpelthen ikke forstået, hvad det her har gået ud på.

P6: Den eneste måde vi får fat i medierne på, det er, når vi laver et eller andet.

P1: Ja, det er, hvis du laver sladder eller et eller andet.

P6: Ellers så gør de sgu ikke sådan.

P4: Der skal blod på skærmen, faktisk.

P5: Men selv medierne er jo ikke klar over, hvad det er, det går ud på det her. Altså, hvor vi hele tiden siger, fordi **vi får skudt hele tiden i hovedet, jamen de overvåger også i Netto eller andre steder.** Ja, men hør nu efter her. **I Netto og alle mulige andre steder, banker mm., der skal man have en dommerkendelse, for at få udleveret en optagelse. Her er det staten, der sidder og overvåger 24-7 direkte.** Og det forstår de simpelthen ikke. Fordi det her, det er jo Danmarks historie. **Man overvåger en privat virksomhed af staten. Det er simpelthen Danmarks historie.**

P6: Men med fiskeriet generelt, det er sådan. Jeg har tit sagt sådan, at **fiskeriet er det erhverv, hvor flest har en mening om, men færrest ved noget om.** Og så for den almindelige borger kan det godt, måske være svært [at forstå], men nu på dag som [...] viser de der billeder der, **"uha hvorfor fanden smider de fisk ud? Det er da også fuldstændig åndssvagt."** Det kan da også godt være rigtigt, det virker forkert. Men nu er det måske 100 kilo, ikke? Nu ser vi, der kommer industrifartøjer hjem med 200 eller 2000 tons.

P6: Og så står der nogen og sorterer dem igennem og ser, om der er et eller andet. Og så lander vi, så regner vi i 600 gram. Så vi er nede og snakke i sådan nogle størrelser.

P3: Det er 3 stykker torsk.

P6: Når vi i andre år har taget, dengang fiskeriet var anderledes, så fangede vi industrifisk, så brugte vi sådan nogle små masker og slæbte tonsvis af de her fisk. Det var måske forkert, det der vi lavede, men det gør vi ikke mere. Nu bruger vi nogle store masker, så hovedparten vil gå ud.

P4: Der er ingenting at gøre med.

P6: Så der er ikke, kan man sige, noget problem, biologisk eller bestandsmæssigt eller noget andet. Det er ikke noget problem. Men det kan godt være svært at få overbevist befolkningen om, at det vi gør er sådan set rigtigt. Vi overholder reglen til punkt og prikke hele vejen igennem.

P2: Men det overhængende problem er jo også, at når styrelsen, direktorat eller **vores minister går frem i medierne, for de kan godt få mediedækning,** de går frem og siger, at vi fanger procentuelt så mange fisk, altså **procentuelt, så er vores udsmid steget så og så meget.** Jamen, men **de procenter, det er af hvad?** Hvis det er af, at vi fanger 600 gram i snittet om dagen per år.

P5: 60 procent, du har 600 gram, så de regner, at procenter er altså...

[Skramlen fordi en sidste deltager møder op, P7]

P2: De regner, at procenten er for stor, men **hvis du sætter det ned i kilo, og så er vi helt nede i at snakke i gram, så er det jo ingenting. Men den udlægning af sagen kommer jo ikke i medierne.**

P2: Det, at **ministeren står og siger, at nu har man bortskaffet det store procentuelle udsmid ved at indføre kamera, det er jo et mediestunt af rang, fordi udsmidet er der jo stadigvæk. Men det foregår ikke på dagen, det foregår først dagen efter.** Fordi når vi har haft det med i land, så er kontrollen, hvis de rent fysisk står på kajen og kan se, at vi har overholdt det, vi skal, så opfylder vi vores betingelser. Men hvis ikke de står der, så får vi lov til dagen efter at smide dem ud, for vi skal jo ikke blive ved med at gemme dem til de rådner. Så det, **man har bildt den danske befolkning ind, at man har afskaffet al udsmid ved at indføre kamera, det er jo forkert, for udsmid er der jo stadigvæk. Det er bare en forsinkelse.**

P1: Nu er man da helt sikker på, at vi slår dem ihjel.

P5: Ja, før var der måske procentdel, der overlevede

P2: Hvis nu man fanger ti små torsk om dagen, så kan det godt være, at det kun var en, der overlevede, hvis man fik lov at smide dem ud, nu og her, når man sorterede.

Nu er vi i hvert fald helt sikre på, at den ene, der ville overleve, den er også død, fordi den bliver først smidt ud næste morgen.

M: Så I har aldrig fået nogen forklaring på, hvorfor vi skal lande?

P2: Det er jo ingen fornuft i det.

P4: De siger, at **kamera er 100% dokumentation, men det er ikke dokumentation nok til, at den anden vej, vi skal tage fisken fra stadigvæk, så vi kan dokumentere.** Altså de kan godt gå ind og sige, at vi har smidt så mange kilo ud, men vi skal stadigvæk tage dem fra, så vi kan bevise, at hvis de kommer og møder op personligt, at vi har taget dem fra.

P5: De stoler ikke på deres egen kamera, så burde de jo ikke tage dem med ind, fordi nu har man set dem og fotograferet dem.

P3: De kommer ombord hernede den ene dag og spurgte, om de måtte gå ned og kigge i kontrollen. Ja, ja, ja. Nå, siger han så. Jeg kan se, du har en BMS-fisk og står derude på dækket.

P1: Undermålsfisk. [forklaring på BMS-fisk]

P3: "Har du registreret den?" Ja, siger jeg, det har jeg da. "Nå, nå, det er dog fint nok", siger han så. Han kiggede bare på det. Jamen, der er jo ingen grund til det.

M: Så det er ligesom, om der kører to systemer på en gang?

P3: Ja, **nu er det så blevet lavet om, at de må komme på hav og overvåge.** De kom til mig sidste år. Ej, forrige år må det jo så være blevet. Så kommer de ombord, to mand står og kigger i tre og en halv time på det. Det har de så ikke fundet ud af. **For det første vidste de ikke, at jeg var kamerafartøj til at starte med.**

P5: Nej det har de ikke styr på.

P3: Nej.

M: Det er ligesom, hvis man går til lægen, og man forventer, at de har styr på ens data, fordi man har et CPR, og der ligger alle de data, man har.

P3: Men to mand i tre og en halv time stod og overvågede mig, samtidig med et over kamera. For de skulle se, altså om kameraerne så det samme.

P5: Om vi snød med kameraerne.

P3: Men altså, kameraerne ser det. Jeg glemmer at tage fra, at de kun kunne se det. **Plus, jeg så skulle fortælle den ene kontrol, hvordan en fisk så ud, hvad det var for noget. For han vidste ikke, hvad det var, han så.**

P7: Det er jo nok egentlig startet med, at spisefisk ikke må gå til spilde. Når man så indfører det herhjemme, så vil man ikke opbygge, så skal det destrueres. Men nu siger man, så er der så mange procent, der overlever. Nu fisker jeg jo ikke mere, skal jeg lige sige.

P1: Han gik også ned.

P7: Ja, bevidst. Nej, de indgår jo i fødekæden. Hvis noget andet spiser noget andet, så er det da bedre at smide det ud igen, og så at det overlever, og måske er det en hummer der æder det. Det er jo helt gak, at det som var målet før, det var at fange store fisk. Nu skal du destruere de små.

P1: Du fjerner dem derudefra, dem du smider ud. Du fjerner et helt led i en fødekæde. Det er måger, det er bunddyr, det er krabber, det er hummere, det er hvad der ellers er dernede. De der bløddyr og søstjerner, de lever af alt det der. Men dem der så dør, de kommer ned og går tilbage i ringen, og så kører det igen. Nu ender det hele herinde; så ligger det lige herude i kysten og bøjen, hvor det ikke gør noget gavn alligevel.

M: Undskyld hvad hedder du? [moderator til den nyankomne deltager]

P7: Jeg hedder [...]. Det er, at **førhen var Danmark jo et foregangsland ved at have et højt fiskemål. De andre lande fangede revl og krat.** Og så får de os til det på en eller anden måde, og så kan man indføre sådan noget, det er helt gakketak.

M: Det virker på en eller anden måde som om, at de har de gamle kontrolsystemer, og de er ved at prøve at køre det over i noget nyt, men de kører dobbeltløb nu.

P6: Vi har nok i mange år, synes at, sådan set, at reguleringen har været åndssvag. Det er jo på nogle åndssvage måder, og det der med, at den der **bekendtgørelse med at vi ikke må smide fisk ud, det er noget der kommer fra Norge, for de har fuldstændig andre fiskemønstre end vi har.** Man kan slet ikke sammenligne det, men det lyder jo godt, at vi ikke skal smide og spisefisk ud. Det lyder jo meget fornuftigt. Og så kommer du over i det her, og **de har fuldstændig fået kludret det ind i små fisk og små gram og dit og dat.** Og det synes man bare, det er så træls, det er så træls. **Og så får vi kamera oveni, og så skal vi stå og administrere de der forbandede åndssvage regler, og vi skal kigges på i nakken, og det er fuldstændig...**

P6: Og så oven i igen og igen, så kommer kontrollen sgu stadigvæk rundt. For det er faktisk ganske beviseligt, at i Danmark, de har... Kontrollen har et problem. De har ingenting at lave mere. Hele Østersøen, der findes ingen skibe tilbage i Østersøen. **De har ingenting at lave. Så kommer der et skib med heroppe, så der kommer et kæmpestort, super duper lækkert kontrolskib.**

P1: Som er grimt af helvede, det.

P6: Ja, og de har ingenting at lave, fordi folk ikke er på havet Nordsøen, de har problemer. Så det er ikke også... Så der ligger tre kontrolskibe og kontrollerer, selvom vi er kontrolleret i forvejen. Selvom vi har kamera på.

M: Det bringer mig egentlig faktisk videre til næste spørgsmål, fordi ...

P7: De sejler en rundt i vildskab, kan man sige. Altså for at finde et eller andet.

SPØRGSMÅL 3

M: Fordi hvad er jeres forventninger til den nye (regering) fiskeriminister, Jacob Jensen?

P5: Jeg tænkte bare, at det kunne være helt sjovt her efter fem måneder at se ham på fjernsyn overhovedet. **Men jeg tror da, at han er rejst til udlandet, for vi har ikke set noget til ham.**

M: Nej, så I har ikke hørt noget fra ham?

P5: Og det er jo typisk venstrefolk, de stikker hovedet i busken, ikke? Og så ravler og bavler de om alt muligt mærkeligt lort.

P1: Men vi har da ikke hørt noget.

F1: Jeg kan fortælle dig, at jeg har forsøgt at få en samtale med en fiskeriminister nu i fem og en halv måned. Fordi der er ting, jeg gerne vil spørge ministeren om, eller en af topembedsfolkene. Og først havde de valgkamp, og så havde de forhandlinger, og så havde de juleferie. Nu er der bare ikke tid. Så jeg får det ene svar efter det andet med en ren afvisning. Det er faktisk ikke særlig sjovt arbejde. Så jeg forstår jer godt.

P5: Jeg har heller ikke set ham endnu nogen steder. Det kan godt være han har... **Men jeg har ikke set ham endnu nogen steder offentligt og sige, hvad vil vi med fiskeriet.**

M: Jo han har jo været til det der møde i en af bankernes...

P5: Ja, ja, men han har jo ikke været ude i medierne, ligesom præsentere sig der.

M: Den 3. februar, der har vi nogle tilbagemeldinger fra ham.

P3: [...] var med deroppe.

P7: For lige at vende tilbage til det med kameraet der, så skal jeg nok gøre det kort. Vi var med i det der tvungne første forsøg og alt det der. Og så er der nogen, der brokker sig over, at de filmer i havn, og siger, at jeg skal ringe også. Og jeg siger, at jeg er sgu ligeglad. De kan filme derhjemme, hvis de vil. Men jeg ringer så. Straks så skal de jo filme på mig. Så sender de et billede af 5 små kuller, og jeg lægger det bare til side. Jeg er lige glad. Så min kone, hun sidder og nærstuderer det. **De to fisk er fotograferet to gange. For sekunderne er næsten det samme på screenshot'et.** Der er taget ud af kameraet. De to fisk, som er fotograferet to gange, de ligger på den lige rampe, hvor de i princippet ikke er samlet op endnu. Der ligger sådan en lille fisk på den skrå rampe. Alt det der til sammen kan du ikke registrere, fordi det er jo nogle få gram, og du må kun regne i kiloer. Så hvis du står i retten med den der, så skal du jo overbevise dommeren om, at du ikke er kriminel med hans billeder.

M: Så det er det der nede i det der nitty gritty fejlfinding.

P7: Så hvor går grænsen henne.

M: Det kan jeg godt følge jer i.

P7: Og så fik vi at vide, at vi ville få mindre kontrol. Vi har aldrig haft så meget kontrol, som vi fik.

M: Nej, det er ikke sket endnu i hvert fald.

P7: For havtjernen var ombord på os. Tre kvarter fra Værstøya, da de hiver. Følger dem ind til havnen. Står af og kommer over igen, for de skulle være sikre på, da de lå uden for havnen, at vi ikke havde smidt de der døde fisk uden for havnen, men inde i havnen. Og det har vi også taget video af om sommeren.

P1: Det er så miljøsvineri, bare lige så ...

P7: Der har de torsk med ind der. Da de har stået en time på dækket i sommervarmen, så har jeg taget en video af, hvor de stadigvæk er i live. Og der er nogen af dem, der svømmer ned.

P7: Men du kan jo godt se, at det er jo...

M: Ja, det virker hul i hoved, ja. Så man kan sige, at det kunne være en forventning til den nye minister, at man ligesom... Enten eller, ikke? Havde du noget til det [...]/?

P6: Jeg spurgte ham til det, for hans oplæg, som ellers var ganske positiv, der nævnte han overhovedet ikke kameravogn.

P6: Så spurgte jeg så til det. Og bl.a. i hans oplæg, der har **han nævnt noget om, at kontrollen fremadrettet skulle være mere rådgivende og hjælpende, end den er i dag.** Der er dem, der bare giver bøder i dag.

P1: Det er der nogen af dem, der gør

P6: Ja, men det sagde han, det var ligesom hans fremadrettede ønske.

P6: Og så spørger jeg så til kameraerne, og så siger han, at det er et projekt, som løber til udgangen af 2023.

M: Okay. Men man kan sige, det er der positivt, hvis det bliver mere rådgivende.

M: Men du har en kommentar, som jeg skal høre. [P5 markerer]

P5: Ja, det har jeg i hvert fald, for nu glemmer vi lige at huske på, at Venstre lige nøjagtig. Det var dem, der hele vejen har bakket os op i det her, at de kameraer, de skal væk. **Erling Bondesen har stået og holdt store jubeltaler nede i den anden ende af landet. "Det skal vi have fjernet, det lort."** Nu sidder de **kraftedme selv derinde og gør ingenting.** Men der kan vi selvfølgelig nævne Minken og Mette, hun er jo også en idiot, hende kunne man ikke stole på, alligevel sidder hun derinde.

P5: **Altså, Venstre-folk, dem tror jeg sgu ikke på længere, det gør jeg godt nok ikke.** Men nu sidder de på taburetterne, og så er det helt sku' fint. De gider ikke engang svare os længere, vel.

P1: Jeg vil gerne se, jeg vil gerne se.

P5: Men Venstre har hele tiden sagt, at de har bakket os op i, at det skal fjernes, det her.

P1: Jeg vil gerne se, altså nu er jeg tænkt, når man ved, hvordan systemet arbejder. **Altså, systemet det arbejder tungt og langsomt. Så lad os nu se, hvis han siger udgangen 23, så lad os nu se, om ikke det er et spørgsmål om at tage det seje træk for eventuelt ministeren.** Og det går man ikke lige ud og

fortæller på alle avisernes forsider, vel? Fordi man ved godt, hvem man rammer, og hvad det så sker. At det seje træk, det gør måske, at man siger, når vi rækker 23, så udløber det her projekt. Så kan vi måske, **jeg tror aldrig, det kommer helt væk køre over i en frivillig ordning igen med en 8-10 skibe eller et eller andet.** En eller anden løsning den vej. Det kunne jo være, at det var sådan, man skulle arbejde på. Men hvis jeg arbejder på et eller andet, og jeg tænker, det skal jeg lige have til at køre lidt, så skal jeg heller ikke sidde og fortælle, hvad der er. Jeg kunne jo ikke være mand for det, fordi så kommer jeg jo aldrig i mål med det.

M: Det er jo til hans forsvar, det er jo heller ikke så længe, han har været minister.

P5: **Så vil jeg våge den påstand, at det er simpelthen noget vrøvl, det der, for hvis han virkelig ville hjælpe fiskerne imod det her lort, og han ikke lige kan gå og sige der er nogle steder, så kunne han stoppe det nu og her, bare ud fra, at deres lort ikke overholder loven, indtil det er bragt i orden.** Så lægger vi det lige ned på jorden, og så må de se at få de der udbydere, der er kommet med det der teknisk udstyr, til at få det til at fungere. Hvis han ville, **så kunne han bare lige sige tre måneder, nu lukker jeg lige tre måneder, fordi det fungerer ikke for dem.** Det gør han heller ikke. **Så hans intentioner, de er lige til at lukke op...**

P6: Men det hele er jo i bund og grund stemmer, vi skal have solgt det her projekt.

P5: Det er godt han ikke er minister for jul.

P3: **Det er, at hvis du skal fortælle en almindelig borger, hvad det her system er, så bliver det med procenter og regelsæt. Du kan ikke fortælle, du kan ikke nå at fortælle det i et interview, for folk de er faldet i søvn, fordi det er så røvkedeligt, og det er bare en fisker oppe fra Nordjylland, der altid er lidt sur, og det har han altid været. Vi har ikke formået at sælge det her erhverv. Altså minkavleren, dengang de begyndte at stå og græde, og de simpelthen stod, og så på de der aflivingskasser. Der kunne folk forstå, nu har vi et problem. Vi skal have solgt den historie her.**

P6: Nej, de har ikke fået penge.

P3: Men nogle steder har de. Nu er I her og sidder, men du får ikke Ekstrabladet til at sælge den historie her. Det er jo røvkedeligt, og så er det bare nogle bønder. De brokker sig altid.

P7: **Jeg vil sige, at det er jo også meget få politikere, der har kunne sætte sig ind i det. Så indviklet er det.** Så der skal virkelig en intelligens til, der ligger lige på vippen, for at forstå, hvor skørt det er.

P5: **Og ministeriet forstår ikke engang deres egne regler.**

P7: **Så de kan ikke gå ud forklare i pressen rundt omkring.** Nej det kan du ikke.

P3: Som jeg siger til turisterne, [når de spørger] "Så I de der bomtrawlere", nej ikke bomtrawlere, vi er bundtrawlere. Ja, bundtrawlere. "Ja, men det er jer, der splitter det hele ad". Nej - Så den almindelige borger ved jo ikke, hvad vi er.

P5: Når en turist får kik på vores garn, på vores net hernede.

M: [...] vil du skrive på denne her [udleverer samtykke erklæring til, P7, da interviewet skal til at stoppe]

P1: Det er samtykke til, at de må bruge det, [...].

P6: **Når turister ser vores trawl, de ligger hernede med de store masker. Så tror de, vi er fuld af løgn.**

P1: "Kan I fange de hummer derinde?"

P6: ”Det kan man da ikke fange jomfruhummer i.” Nej, det kan vi sgu ikke, men vi gør jo, hvad vi kan.

M: ja I arbejder med det, I har lov til

P6: Så ikke engang, når turister står hernede og ser vores trawl, kan vi overbevise dem.

RANGORDNING AF DE 5 EMNE KORT

M: Nå, som afslutningsvis, så vil jeg bede jer om at rangordne de fem emner, vi har udvalgt fra spørgeskemaet.

M: Ja, og dem får jeg så præsenteret nu. Og det er jo sådan noget, I skal gøre i fællesskab, så jeg håber, I kan blive enige.

P1: Nååå, det er så første gang i historien.

M: Jeg kan starte med at læse dem op, så I ikke behøver at have dem rundt alle sammen.

M: Vi har en, der hedder myndighedernes manglende tillid. Så har vi en, der hedder usikkerhed om fiskerierhvervets fremtid. Så har vi en, der hedder følelsen af magtesløshed.

P5: Det ligger på en fælles etter alle sammen.

M: Ja, det er jo lige her opgaven bliver lidt svær, jo.

M: Frygt for at lave fejl. Og så har vi stress påvirker mit helbred. Så det er de fem.

P1: Det ved man jo ikke før det går helt galt.

P6: Det er jo fem centrale emner alle sammen.

P1: Ja ja Med stress ved man det jo ikke, før det går helt galt.

P2: Det arbejder først med din krop.

P3/P4/P6: Jo, det ved du. I det øjeblik, du sidder hjemme med konen og blamerer dig med det. Så har du stressfaktoren, fordi det bør man ikke gøre, som...

P7: Jeg kan jo pege ud, hvem der er i risikozone. Jeg kan jo godt pege folk ud, der ser pressede ud.

P1: Du har sat oppe på Brønderslev og studeret. [henviser i sjov til regionale psyk afdeling? - griner] Nej, du kan ikke. [...] for helvede.

P7: Det har jeg jo.

P1: Det er det. Det er her, ja, du har ret. Risikoen er der.

M: Det er ikke altid en nem opgave, nej.

P7: Det er ikke så sjovt at blive fejlmedicineret.

P1: Hva?

P7: Nej, det er ikke sjovt at blive fejlmedicineret bagefter.

P1: Nej, fy for satan.

P6: Jeg synes det er det, jo, der er det altoverskyggende. Vi dør jo af det her.

P3: Det vil sige, der skal være lykkepiller i medicinkisten.

P6: Ja, det er jo det, man skal have.

P7: Den der, der er **frygt for at lave fejl, den er altså også god.**

P5: Jeg har sådan set ingen frygt for at lave fejl, for det gør alle mennesker. Det gør vi hver dag, det kommer vi til fra nu og så til jorden, den går under. Det har jeg ingen frygt for. Jeg har frygt for repressalierne.

P1: Ja, det er straffen.

P5: At min butik, den går konkurs.

P1: Altså, det er straffen for fejl, til at fejle.

P5: Men jeg vil sige det på den måde, at fuck up med lortet går konkurs, det dør man ikke af. Det gør man af det der [peger på kortet med hvor der står stress påvirker mit helbred].

P4: Medmindre man overlever.

P5: Det gør du så **ikke på længere sigt, fordi elastikken eller målebåndet bliver klippet af.**

P3: Nej. Så skal vi sådan set være glad for nogen af os - at vi sidder her nu.

P4: **Det er svært at sige det.**

M: Det er meget svært.

P6: **De hænger jo sammen**

P4: Men de understøtter jo, og det der kommer af det her [henviser til at "stress påvirker mit helbred", kommer fra "frygten for at lave fejl" og "magtesløshed"].

P1: Den der, den kan du jo lægge på toppen [peger på "stress påvirker mit helbred"-kortet].

P5: Det er det her, vi frygter allermost alle sammen, det er at vi går ned med stress hele tiden. For jeg frygter ikke en bøde fra myndigheden, det er fucking vildt, hvad det er vi betaler for. Men jeg frygter, at der bliver så mange ting, at vi ikke kan håndtere det, og så går konkursen ned.

P1: Den der [peger på "stress påvirker mit helbred"-kortet] kan du jo lægge på toppen, det er jo en følgevirkning af de her, for så kommer den jo længere op end de her, fordi følgevirkningen er det der.

P5: Den her er jeg ikke så nervøs for, fordi det er 15 år, så er det færdigt. [peger på "usikkerhed om fiskerierhvervets fremtid"-kortet]

P1: Jamen den har vi altid haft.

P6: Usikkerheden om fiskeriets fremtid?

P1: Den har vi haft de sidste 30 år.

P5: 15 år, så er det slut.

M: Så kan vi starte med, at den kan være nederst, så?

P5: Jamen det er helt sikkert, det er 100 procent sikkert. Og så har vi magt af 600 skibe dernede, så det er jo mere end 15 år, det er bare. Det er bare kun at gå én vej.

P7: Tag rundt i det danske havn og se, hvad der er tilbage, og hvor mange havne, der er i det hele taget.

P1: Ja, hvor stor et problem det er, rigtig mange...

P7: Så behøves du jo ikke at lave et ret stort regnestykke..

P1: Når man ser, hvor lidt der er tilbage, det er jo utroligt.

P5: Nej, det er jo så det der, der afføder det der, ikke? Det er, at vi skal have kamera, fordi de simpelthen tror, at vi er så fulde af løgn, at vi har et stor flok forbrydere, og så får vi det der, ikke?

M: Jeg kan godt se det er svært, ja. Jamen, I har to minutter.

P1: Du har den der, **den er jo også åbenlys ja, følelsen af magtesløshed.** Det har vi jo nævnt.

Alle: [mumlen mens kortenes lægges i rækkefølge sammen]

P3: Kan du ikke lægge dem den anden vej der, [...], så ... [henviser til at kortene placeres på bordet så alle kan se dem]

P1: Ja, det er nok meget passende synes jeg [henviser til endelige rækkefølge af kortene].

P6: Det er fint nok.

P1: Hva'?

M: Hvad siger du, P2?

P2: Ja, men det hænger jo, der burde jo hænge en kæde imellem.

P5: Men det er bare det, jeg siger, at frygten for at fejle, og det ved vi, vi kommer til. Der fik du orden i en grund, og det gør alle mennesker. Men det er konsekvenser for fejlen, ikke?

P1: Prøv at forestille dig, hvis det er dit arbejde, der bliver nærhedsstuderet på samme måde.

M: Jeg kan sagtens følge det.

P1: Nu tog de - Jeg havde lige fået kameraet på et tidspunkt i efteråret, så hiver de mit ind, og det er fint nok. Jeg har sgu ikke noget at skjule.

M: Som en, der kigger ind over skulderen.

P1: Så går de ind, så tager de det ind og skal nærstudere det. **Vi har så været ude i nogle døgn, vi har 11 træk, vi har lavet. De 11 træk har vi sorteret på 20 timer. Et eller andet i den stil. 20-25 timer. De bruger 30 dage på at kigge det igennem. Til at sidde og nærstudere det. Spole frem og tilbage, forstørre. 30 dage.** Og jeg kan ikke høre, om det var et eller to træk, de var nødt til at opgive og se, fordi de må kun have det i 30 dage. Det er jo ligesom VAR i sporten i slow-motion. Altså VAR i slow-motion. **Hvis vi alle sammen havde en chance for at sidde så længe og studere noget, som nogle andre har lavet, så kunne vi jo finde bunker af fejl.** Med alting. **Vi står der, vi skal være færdige, vi skal lave noget. Så sidder de virkelig og spoler frem og tilbage.** Og så forstørret vi det op.

P2: Og når vi så i forvejen ved, at bagatelgrænsen faktisk ikke eksisterer, fordi når nu vi snakker, eller **ministeren snakker, 65 procent udsnid, og det svarer til 600 gram. Vi er jo 9 bagateller, så forestiller de sig, at bagatellerne er så små, og de har så stor en loop, og kan se alting med.** Men det er jo derved, presset og stresset opstår hele tiden. Og det er da ikke menneskeligt at skal leve med det, fordi de ved jo godt, inden så ved de godt, at der foregår faktisk ikke nogen ulovlighed. Nu sætter vi dem bare under loop for at have et budskab til den danske befolkning om, at vi har styr på fiskeriet. Men **vi skal leve med presset, for at de kan realisere deres politiske budskaber.**

P1: Du har 12 frivillige, der går på for at bevise det her. Og de beviser, klokkeklart, og det kan de ikke modsige, at der ikke er et problem. Tingene er som fiskerne de har sagt til dem hele tiden, og ikke som man har regnet sig frem til. Så tænker vi, det er sgu fint, hvis vi kan bevise, det er derfor man gør det. Så kan vi bevise, at det er som vi siger, det er fakta. Nej, nej, det kan ikke passe, det er kun 12. Bum, vi smider de på helt lortet. **Det er jo lige meget, hvad du gør, du får aldrig nogensinde noget goodwill eller noget som helst tilbage. Det er hele tiden med hammeren. Konstant.**

P6: ... det de går ud at sige, de procenter, der er det også gamle tal.

P1: Ja, det var også nogle gamle tal. Det har de altid gjort. **De vidste jo godt på forhånd, at de kunne ikke sælge 600 gram til befolkningen, men de kunne sælge 65 procent.**

P5: Da man snakkede om at indføre kameraerne, da Mogens Jensen rejste ned, og endelig, bagefter påstår, at han gjorde fiskerne en tjeneste, uden at spørge sig for i organisationen overhovedet, men han gik bare lige ned og fik indført dem der. Så går man ned og siger, nu får I en kvote i år på 90 tons torsk, men når I tager kameraerne ombord, så får I 130 [ton]. Og det er for at redde torskebestanden. Og så stiller jeg mig bare et lille spørgsmål. Bliver der flere torsk af, at vi tager kameraer ombord. Hvis torskebestanden er truet, så kan det ikke hjælpe, når de andre uddeler fisk til os i øst og vest. Fordi vi tager kameraet ombord. Det er en helt anden dagsorden. Det er en helt anden dagsorden.

P4/6: Den [torsken] har aldrig været fisket op endnu. Det er jo ikke sådan vi har fanget vores kvote.

P3: **Vi har bedt om at få den totalfredet torsken.**

P5: Ja det har vi også oveni købet. Vi har bedt om at få dem totalfredet.

P2: Jeg synes, det er meget, meget vigtigt at have det for øje. Lige meget hvad arter man snakker om i vores økotopeiske sammensætning, så vil **en fisker aldrig nogensinde have økonomi til at skulle jage den sidste fisk af en art. Fordi han er gået fallit, inden han fanger den. Og derfor har fiskeriet altid været sådan, at fiskerne fisker på de arter, der har det godt. Fordi det er det, som er sundt.**

P5: Det er dem, der giver gode penge.

P2: Og de veksler sådan, at hvis nu man er torskefisker, for at tage et eksempel, det kan være, at vi var der for 40 år siden, hvor torskebestanden var god. Så faldt torskebestanden, og så kom hummerfiskeriet op, og så blev det sådan en veksling over, så gik man fra måske torskefiskeri, eller hvad man nu fiskede, over til, at

man begyndte at fange hummer, fordi nu er der økonomi i at fange hummer. Og sådan ville det også være i fremtiden. Hvis nu hummeren forsvinder, det kunne jeg ikke ønske mig, men hvis nu de forsvandt, og der kom en anden fisk, det kan være, at det er blæksprutter nede fra Portugal, eller røkker, eller et eller andet, så fisker vi på dem. Så derfor vil fiskeriet altid tilpasse sig den art, der har det bedst.

P2: Og så kan man sige, at alt kontrol er så overflødig. Nej, det er det ikke, fordi der vil altid være nogen i branchen, som er brådne kar, og de skal selvfølgelig følges op. Og derfor er det godt nok med kontrol, at man laver nogle statistiske tal, man følger lidt op på nogle ting og sådan, men det her er simpelthen så minimalistisk og så bureaukratisk. Så det er ikke for fiskeriets skyld, og det er ikke for fiskenes skyld, det er bare for systemets og en retfærdiggørelse af en masse store lønninger.

M: Det er i hvert fald sådan, det føles for jer.

P1: Prøv at tænke på, at han kommer hjem fra EU og siger, hvis ikke jeg havde gjort det her, så havde det været en nulvote. Så var jeg nødt til at gøre det her. Men han er jo fuld af løgn, mand. Det er ham, han har snakket med svenskerne om. Da vi så spurgte i svenske organisationen, så sagde svenskerne, det havde de lige godt aldrig hørt noget om. Den første, det var kommet ud af munden på med kamera, det var Mogens Jensen. Der var ingen i EU, der nævnte kamera, før han kom frem med det. Så det var noget, man lige havde handlet af.

M: Skal vi skrive numre på? [henviser til kortene på bordet]

P5: Det, det gik ud på dernede, det var jo, at vi i Danmark igen og igen skal kunne sidde og pudse vores glorie. Vi har fuld dokumentation på fiskeriet. Det er det, det gik ud på.

Bilag 3. Resultat af spørgeskema spørgsmål 39, 40 og 35 (andet)

Spørgsmål 39. Nævn de 3 ting der bekymrer dig mest i forbindelse med dit arbejde:

144 svar inkluderet i analysen

- Øget kontrol, Faldende kvoter, Stigende priser på brændstof
- Stress, stor påvirkning fra grønne organisationer der vil udslette mit fiskeri helt
- Krænkelser, stress, dårligt arbejdsklima
- Mangel på kompetente fiskere
- Brændstof priser
- Øget regulering uden begrundelse
- CO2 afgift
- Alt det kontrol det er en kæmpe belastning
- Uvidenhed uvidenhed uvidenhed.
- Fiskeriet stopper i DK
- co2 afgift
- Mere overvågning
- Hvis noget går i stykker om det kan svarer sig hvis de lukker fiskeriet, vindmøller der står i vejen,
- Kamera.
- Fiskeriet lukker
- Regulering, hvis den bliver lavet efter grønne ngo'er (Balkonbiologer) input og ikke efter fakta.
- Overvågning.
- Uvidenhed i indblanding fra Christiansborg.
- Myndighedernes afvikling af fiskeri
- CO2 afgift
- Spildevand der udledes i havet
- At jeg ikke kan få ansatte, når de skal overvåges af kamera.
- At vi skal straffes hvis vi ikke udføre vores arbejde til perfektion.
- At det tager længere tid at blive klar med et slæb, så det kommer til at gå ud over din hvile og søvn. Så det i værste fald kan
- føre til arbejdsulykke.
- dårlig samarbejde mellem rådgivning og ministeren.

- at vi ikke ved hvad der skal ske om et år.
- at vindmøller skal stå i vejen for fiskeriet.
- at lukkeområder skal stå i vejen for vores fiskeri.
- at de hele tiden finder på noget nyt og stoppe ned over hovederne på os.
- at smide fisk ud der skal med i land, som er dyrt hjernedødt.
- det jeg er mindst bange for i mit arbejde for og sætte tingene lidt op mod hinanden er, at synke, at komme til skade på arbejdet,
- og mand over bord.
- Politisk indblanding
- Dårlig kvote rådgivning
- Ingen mulighed for at sælge skib og kvote hvis man vil stoppe i min alder og ingen ophugning
- Frygt for at begå fejl
- Omkostninger til vedligeholdelse
- At vide at man bliver overvåget er yderst krænkende
- Kameraet, kvoter, brændstof priser
- 1. Det stresser vildt alt det man skal huske at melde ind i logbog og der må ikke laves store fejl uden der falder store bøder der
- er o tolerance ved den mindste fejl 2. Frygte fremtiden for os fiskere 3.
- Det overordnede pres på fiskeriet baseret på følelser, men ikke på fakta.
- (pres på trawlfiskeriet, krav om lukkede områder, havvindmølleparker, afstanden mellem by og land).
- Et regeltyranni der konstant stresser. Har jeg nu overholdt gældende regler om løbende tilmeldinger, landingserklæringer,
- transportdokumenter osv.
- Den manglende indsigt i fiskeriet fra myndighedernes side, og ikke mindst fra vore politikkeres side.
- Fiskerierhvervet er meget komplekst, men da der er meget få stemmer "i erhvervet", er det meget få politikere der reelt forsøger
- at sætte sig ind i problematikkerne.
- At regeringen laver så "grønne" bestemmelser, (som de er godt i gang med), at de lukker fiskerierhvervet.
- Regeringen indfører et kontrolsamfund (Kamaraovervågning)

- Og selvfølgelig truet på økonomien med de høje brændstofpriser vi har for øjeblikket og med udsigt til kommende afgifter .
- kamera overvågning. vindmøller. lukke områder.
- At man ikke kan rekruttere nye fiskere, på grund af
- regler.
- At de kvæler os langsomt, uden kompensation.
- At jeg ikke kan få andet job, pga min alder.
- At vi ganske enkelt ikke kan nå at udføre vores arbejde korrekt
- Når der er dårligt vejr vil der ske mange fejl.
- At jeg er nødsaget til at sige op på grund af psykiske problemer
- Lukning af Kattegat
- Mistro fra myndighederne
- Fysisk hårdt
- Jeg er fisker.ikke computermand. Det er virkelig stressende at man skal bruge mindst 1-2 timer om dagen på at udfylde det og
- laver man en tast fejl så fanger bordet og du får straks en bøde
- eu-trawl frie zoner -rød regerings afvikling af dansk fiskeri.
- Kameraovervågning
- Vi skal ta små torsk og kulle med ind til ingen verdens nytte
- Man føler sig mere presset (kameraovervågning)
- Glæden ved det frie fiskerliv forsvinder i regler og overvågning
- Giver dårlig stemning ombord
- inkompetente fiskerikontrollører. manglende forståelse for de helt urimelige krav der stilles .
- Trawlforbuddet i Østersøen hvor vi har hjemhavn.
- At der bliver mere og mere kontrol som gør usikkerheden på kvaliteten af ens arbejde større.
- At vi som fiskere skal være mere og mere væk hjemmefra, og ikke at kunne være mere hjemme og fiske i vores egen hjemhavn.
- Kamera
- Psykisk pres fra myndigheder
- Myndigheder vil lukke fiskeri
- Regler
- Kamera
- Kvoter
- Fiskeristyrelsen

- Bøder
- Point
- Kamera
- Kvoter
- Co2 afgift
- At de finder noget jeg har over set på Kameraet, at jeg får en bøde for det, at de ikke lytter til fiskeriet
- Der kommer for lidt nye fisker ind i fiskeriet.
- Der bliver mindre at fange, trods kamera.
- Flere og flere restriktioner.
- Politikernes heksejagt på bund trawle fiskeri.
- Fiskeristyrelsen manglende forståelse af dansk fiskeri.
- Kameraovervågning og ophugning af dansk fiskeri.
- Øget kontrol
- Faldende kvoter
- Stigende priser på brændstof
- De vil lukke fiskeriet
- Kamera ombord
- For lidt kvote
- At de ikke stoler på os
- At mine folk ikke vil fiske mere, på grund af kamera.
- Hele tiden skal tænke på om vi gør noget forkert, meget stressende og rammer mig Psykisk
- Diesel priserne samt afgiften. Statslig overvågning Og den konstante modstand fra eu og staten
- Hvor mange områder der bliver lukket for fiskeriet.
- Kamera overvågning
- Diesel priser
- Jeg er frustreret - vred og føler mig mistænkeliggjort.
- Jeg føler jeg tager mine frustrationer med hjem, så min familie er en del af det og dermed er deres liv også blevet påvirket.
- Konstant pres og dårlige psykiske forhold.
- Politisk modvind (Kamera, Trawlforbud og lukke områder).
- Vindmølleparker (ønske at de ikke ligger i fisketiområder).
- Energi priser

- Politikerne gider os ikke, og vil have udryddet småbåde
- Der er ingen der modsiger de løgner der ofte bliver spredt om fiskeriet
- Sæler, og skarv
- Overvågning. Kamera overvågning. Diesel krise.
- Stress, psykisk dårligt, usikkerhed
- Jeg er bekymret over de mange bøder der blir uddelt pga små fisk på 1-4 cm
- Jeg er bekymret over hvordan mit stress niveau vil blive når kamera kommer ombord.
- Jeg er mest bekymret over, at der er folk der virkelig tror på at, vi reder torskebestanden ved at tage torske yngel med i land, og
- slår ihjel
- Regler-
- Kamera, kvote, myndigheder
- Camara
- Overvågning stress arbejdsforhold
- Uvidenhed, Uvidenhed, uvidenhed
- Det er for hårdt
- Politisk modvilje
- Løgne fra NGOer
- Bekymring ligger i landingsforpligtelsen. (stop arter). Uvished, og overvågning i almindelighed.
- Indførelse af kamera = mistrivsel
- Indførelse af kamera = dårlig arbejdsmiljø
- Indførelse af kamera = stress - gør du dit arbejdet godt nok.
- Kamera og ryggen,kærligheden
- Stress, stor påvirkning fra grønne organisationer der vil udslutte mit fiskeri helt

Q40. Hvis du har yderligere kommentarer, venligst skriv dem her:

- Vi er så at vores stemmer ikke tæller. Derfor kan vi bruges til at lukke munden på de rød/grønne.

- Så beslutningerne i vores erhverv er hverken demokratiske eller biologisk retfærdige.
- Lige pt ligger min båd uden gear i, jeg tænker konstant på om det kan svarer sig at lave det eller om det er bedre og hugge
- Båden op, fordi der er så meget usikkerhed om fremtiden indenfor fiskeriet
- Har solgt mit skib 08. 2021 pga. kunne ikke folk til at fiske under de forhold
- I Kattegat trawles der vel på 30-40% af bunden, men fiskeriet får skylden for udryddelse af fiskebestandene, ynglepladser for
- Fiskene har altid været - stenrev og vrag altså områder hvor der ikke trawles - hvorfor kigger man ikke på de virkelige syndere (
- Udløb, forurening, overløb) og måske vigtigst af alt, stigende vandtemperatur.?????????
- Når den sidste fisker er væk og problemet stadig findes, så er det for sent.
- jeg håber at vi fiskere en dag kan få fred til at passe vores arbejde, og blive fri for diverse regler som ikke giver mening. det
- kunne være så godt, men det virker mest som om vi bare skal ned med nakken og tvinges til at gå konkurs.
- Har ikke helt bestemt om jeg overhovedet vil fortsætte som fisker, hvis det bliver relevant.
- Havets natur har det grundlæggende ganske udmærket i farvandene rundt Danmark, men naturen er dynamisk hvorfor der er
- arter i tilbagegang, og arter i fremgang.
- Dette forholder fiskeripolitikken sig overhovedet ikke til.
- Den tager 100 procent udgangspunkt i den artsammensætning der var for 40-50 år siden, og har som målsætning at opretholde status quo.
- Dette er ikke muligt. Det bedste eksempel herpå er målsætningen om at bevare en torskebestand i Kattegat, selv om torsken ikke længere vil være i Kattegat. Heller ikke i et meget stort område nord for Gilleleje, hvor alt fiskeri har været forbudt i mere end 12 år - helt uden effekt.
- Jeg elsker et land, der i høj grad bygger sine love på tillid
- Enig i at kvoter ,bifangstregler og loven skal overholdes .
- Men den bøderegn der skyller ned over mig som fisker er helt vanvittig der tales om få minutters fejl i ankomst , ubetydelig kommafejl i indberetning i logbog , ubetydelige skrivefejl i landingserklæringetc.etc.etc ----bøde på bøde
- Vi håber på myndighederne vil imødekomme ønsket om ingen kameraovervågning ombord.
- Der er så mange regler at det er uoverskueligt og det er umuligt at overholde dem altid.

- Frustrationer og presset bliver permanent - det er min allerstørst frygt. Følelsen af at fakta omkring fiskeriet er ligegyldige – den udøvende magt har kun et formål at nedlægge et erhverv, via genveje, der hele tiden skubber til læsset, der gør hverdagen for svær at være i.
- Der var engang det var dejligt og et frit liv at være fisker. Nu er det hele ødelagt med overvågning og mistillid til fiskeriet vi bliver jagtet af myndighederne hele tiden de vil have fiskeriet lukket
- Har været på lykkepiller i snart et år, og kamera og kampen for at få det stoppet har udløst det
- Kamera skulle aldrig have været ombord, og kamera filmer også mennesker, ikke kun hænderne.
- Meget psykisk nedbrydende. Båden blir sat til salg. lav ikke regler, som du ikke selv vil arbejde under.
- Vil du selv overvåges i dit arbejde? Indfør kontrol med dem der laver kontrollen, daglig kamera overvågning af dem !

Q35 andet. 7 svar er inkluderet I analysen.

- man bliver stresset af det da man kan få store bøder
- *man skal behandle andre som man selv vil behandles. vil dem som vedtager den lov overvåges konstant*
- Kameraerne ombord har ikke kun givet ovenstående afkrydsede felter - ikke nok man føler sig krænket, mistænkeliggjort og overvåget, ja så er det så hårdt psykisk at udføre sit arbejde, som man har valgt fordi man føler, det er der man høre til og har det godt. Den følelse er revet helt bort og nu kun styret af man har nogle økonomiske forpligtigelser, man skal opfylde. En helt erhverv bliver sat under mistanke - opsættelse af kamaraer i andre erhverv er som beskyttelse af medarbejderne - hos os er det overvågning af vores arbejdsplads. Det er en væsentlig forskel - man vil gerne beskyttes - men ikke overvåges, vi lever af havets ressourcer og hvem saver den gren over man sidder på. Det pres og følelse af mistro dræber ind indvendig og giver frustrationer, der slider på helbredet
- Prøv at forestille jer det nuværende pointsystem, hvor Skipperen tildeles strafpoint, for de fejl som mandskabet utilsigtet kommer til at lave. Disse fejl betyder i værste fald at mandskabet kan risikere at skibet bliver bundet til kaj i en periode på 3mdr. eller mere, for fejl de har lavet på dækket. Puhhaaaa ! Tænk situationen hvor der er opnået så mange

strafpoint, så næste gang der opstår en fejl så falder hammeren. Husk på at vores primære fangst er jomfruhummere, derfor fokus på denne art måske 90-95 % og 5-10 % på små torsk, kuller, kulmule o.s.v. Derfor vil der altid ske fejl i sorteringen. Det er blot et spørgsmål om hvornår hammeren falder.

- Man bliver stresset fordi man kan få en bøde for at smide små fisk ud
- Jeg vil under ingen omstændigheder arbejde under kameraovervågning. Den dag kameraet kommer op stopper jeg som fisker
- Det er stressende når man skal føle sig overvåget på sin arbejdsplads. Man bliver usikker på om arbejdsopgaver man godt ved hvordan udføres, nu også udføres godt nok. Det giver ikke mening at man ikke må smide levende fisk overbord. De siger vi skal passe på bestanden af torsk, men det hjælper ikke når de ikke må sættes ud efterfølgende. Jeg håber på at kunne fiske mange år endnu. Men sådan som det ser ud nu, tror jeg ikke på det, og jeg er nok ikke den eneste.
- Jeg sælger båden så snart jeg kan...

Bilag 4 – Statistics (på engelsk)

Experience and Stress with camera

Dependent variable q35 work related stress

35. Hvordan opfatter du at kameraerne vil påvirke dit daglige arbejde?

(How do you perceive cameras will affect your daily work?) with years of experience

There is a significant difference here. The more experienced expect more stress from the cameras.

Two-sample t test with equal variances

Table 1. Experience in years, fishermen with less than 20 years of experience vs fishermen with 21+ years of experience and perceptions about work related stress due to the installation of cameras on board

Fishermen	Obs	Mean	Std. dev.
<20	26	.5384615	.5088911
21+	59	.779661	.418033
Combined	85	.7058824	.4583492

Mean(<20) < Mean(21+); p=0.0122

Dependent variable q35 work related stress

35. Hvordan opfatter du at kameraerne vil påvirke dit daglige arbejde?

(How do you perceive cameras will affect your daily work?) with age of fishermen

Table 2. Age of fishermen in years and perceptions about work related stress due to the installation of cameras on board

Two-sample t test with equal variances

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. dev.
<52	47	.5957447	.4960529
52+	33	.8181818	.3916747
Combined	80	.6875	.4664368

Mean(<52) < Mean(52+); p=0.0174

11. Er dit arbejde ombord psykisk belastende? (Is your work psychologically demanding?)

Table 3 emotionally demanding work and ownership (non-owners vs owners)

There is a significant difference here. Owners are much more likely to find the work psychologically demanding.

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. dev.
0	23	.4782609	.5107539
1	57	.8070175	.3981473
Combined	80	.7125	.4554522

Mean(owners) > Mean(non-owners); p = 0.0015

**35. Hvordan opfatter du at kameraerne vil påvirke dit daglige arbejde?
(How do you perceive cameras will affect your daily work?) (Privacy violation) with ownership**

Table 4. Expectations about camera impact on daily work in relation to privacy violation, and ownership

Owners expect the privacy violation much more

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. dev.
0	27	.5555556	.5063697
1	58	.8103448	.3954521
Combined	85	.7294118	.4469003

Mean(owner) > Mean(non-owner); p = 0.0068

Table 5. Expectations about camera impact on daily work in relation to privacy violation and years of experience

More experienced expect the privacy violation much more

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. dev.
0	26	.5769231	.5038315
1	59	.7966102	.4059752
Combined	85	.7294118	.4469003

Mean(owner) > Mean(non-owner); p=0.0180

Q35 (3) De viser en manglende tillid fra myndighederne. (Mistrust by the government)

Table 6. Lack of trust from the authorities, due to installation of cameras onboard and ownership

Ownership more likely to feel lack of trust

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. dev.
0	27	.5925926	.5007117
1	58	.7931034	.4086186
Combined	85	.7294118	.4469003

Mean(owner) > Mean(non-owner); p = 0.0268

Table 7. Lack of trust from the authorities, due to installation of cameras onboard and years of experience

More experienced more likely to feel lack of trust

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. dev.
-------	-----	------	-----------

Group	Obs	Mean	Std. dev.
0	26	.5769231	.5038315
1	59	.8135593	.392805
Combined	85	.7411765	.4405878

Mean(21+ exp) > Mean(<21 exp); p=0.0108

Q35 (4) Causes work dissatisfaction

Table 8 Job dissatisfaction due to installation of cameras onboard and ownership

Owners much more likely to expect work dissatisfaction from cameras

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. dev.
0	27	.2962963	.4653216
1	58	.7068966	.459161
Combined	85	.5764706	.4970501

Mean(Owner)>Mean(non-owner); p=0.0001

Q35 (5) Powerless

Table 9. Powerless due to installation of cameras onboard and years of experience

More experienced expect to feel more powerless

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. dev.
0	26	.4230769	.5038315
1	59	.6949153	.4543957
Combined	85	.6117647	.4902409

Mean(21+ exp) > Mean(<21 exp); p=0.0088

Table 10. Powerless due to installation of cameras onboard and age

Older fishermen expect to feel more powerless

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. dev.
52+	47	.4680851	.5043749
Under52	33	.7878788	.4151488
Combined	80	.6	.4929888

Mean (52+) > Mean (under 52) ; p=0.0018

Table 11. Powerless due to installation of cameras onboard and experience

More experienced choose this with more frequency. The lesser experience group almost never chooses it.

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. dev.
<21 exp	26	.0384615	.1961161
21+ exp	59	.2033898	.4059752
Combined	85	.1529412	.3620669

Mean (21+ exp) > Mean (<21 exp); p=0.0262

Table 12. Cameras already installed and help prove I am in compliance with rules

Camera already installed fishermen more likely to choose this

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. dev.
No cam	47	.0851064	.2820567
Has cam	39	.2307692	.4268328
Combined	86	.1511628	.3603084

Mean(Has cam) > Mean (No cam); p=0.0308

Bilag 5. De oprindelige argumenter:

Aftale 18.12.19

Kameraovervågning skal sikre bæredygtigt fiskeri

Miljø- og Fødevareministeriet

Danmark indfører som det første land i Europa elektronisk monitorering af fiskeriet i stor skala. Aftalen kom i stand under forhandlingerne om 2020 fiskekvoterne i Nordsøen, Skagerrak og Kattegat.

I det første europæiske projekt i stor skala går Danmark nu forrest og indfører elektronisk monitorering af fiskefartøjer. Ved hjælp af f.eks. kameraer kan myndighederne langt bedre kontrollere både hvilke arter der bliver fanget, og den præcise størrelse på fiskene.

- Elektronisk monitorering af fiskeriet er den rigtige vej hen imod en mere moderne, mere grøn og mere bæredygtig fiskeriforvaltning, siger fiskeriminister Mogens Jensen.

Den elektroniske monitorering indføres i bundtrawlfiskeriet i Kattegat. Her har internationale eksperter anbefalet, at man i 2020 slet ikke må fange torsk. En 0-kvote vil dog lukke fuldstændigt ned for fiskeri af f.eks. jomfruhummer i Kattegat, hvor torsk er en uundgåelig bifangst. Derfor har Danmark valgt at følge en anbefaling fra EU-Kommissionen, der fastlægger en bifangstkvote på 130 tons, hvoraf de 80 tons er fordelt på danske fartøjer. Til gengæld indføres altså en elektronisk monitorering, for at sikre en langsigtet, bæredygtig forvaltning af fiskebestandene.

- Vi har en særlig udfordring med torsk i Kattegat, hvor bestanden ikke har det godt. Samtidig er jomfruhummerfiskeriet helt afgørende for fiskerihavnene rundt om Kattegat, og derfor er det vigtigt for regeringen at ramme den rette balance mellem fiskeriet og arbejdet for at genoprette torskebestanden, siger fiskeriminister Mogens Jensen.

Den elektroniske monitorering skal installeres på fiskefartøjerne gradvist indtil udgangen af 2021. Fartøjer der først får installeret det elektroniske udstyr i 2021 bliver pålagt at bruge et særligt skånsomt trawl i mellemtiden.

Bæredygtige kvoter

Projektet kom i stand under ministerrådsmødet i Bruxelles. Her indgik EU's medlemslande og EU-Kommissionen en aftale om fiskekvoterne i 2020 i Nordsøen, Skagerrak og Kattegat.

Aftalen fastlægger kvoter i mere end 200 forskellige fiskeområder. Samlet set er der taget store skridt hen imod en mere bæredygtig fiskeriforvaltning for de bestande i EU som er vigtige for Danmark. Det glæder fiskeriminister Mogens Jensen, der inden forhandlingerne havde sikret sig et bredt politisk mandat i Folketinget.

- Det har været helt afgørende for regeringen at sikre, at forvaltningen skulle være bæredygtig. Samtidigt er kvoterne på et niveau, hvor der stadig kan finde et fiskeri sted, siger fiskeriminister Mogens Jensen.

18. dec 2019, kl. 08:00

[Ritzau](#)

Nyhedstjeneste

[Malene Skree Nordsmark](#)

Journalist

Efter forhandlinger natten til onsdag i Bruxelles har fiskeriminister Mogens Jensen (S) landet en aftale, hvor Danmark som det første land i Europa indfører elektronisk monitorering af fiskeriet i stor skala.

Det oplyser han i en pressemeddelelse fra Miljø- og Fødevareministeriet.

Fiskeriministeren har siden mandag været involveret i forhandlinger om fiskekvoterne i Nordsøen, Skagerrak og Kattegat.

Elektronisk monitorering af fiskeriet er den rigtige vej hen imod en mere moderne, mere grøn og mere bæredygtig fiskeriforvaltning

Mogens Jensen

- Elektronisk monitorering af fiskeriet er den rigtige vej hen imod en mere moderne, mere grøn og mere bæredygtig fiskeriforvaltning, siger Mogens Jensen i pressemeddelelsen.

Den elektroniske monitorering bliver indført i bundtrawlfiskeriet i Kattegat. Internationale eksperter har ifølge ministeriet anbefalet, at man næste år slet ikke må fange torsk i Kattegat. Det ville imidlertid betyde, at man ville blive nødt til at lukke ned for fiskeriet af jomfruhummer i Kattegat, hvor torsk er en uundgåelig bifangst.

[Fiskere raser: Minister foreslår videoovervågning på kutterne](#)

Danmark har derfor besluttet at følge en anbefaling fra EU-Kommissionen, der fastlægger en bifangstkvote på 130 tons torsk. Heraf vil de 80 tons komme fra dansk fiskeri.

- Vi har en særlig udfordring med torsk i Kattegat, hvor bestanden ikke har det godt. Samtidig er jomfruhummerfiskeriet helt afgørende for fiskerihavnene rundt om Kattegat, og derfor er det vigtigt for regeringen at ramme den rette balance mellem fiskeriet og arbejdet for at genoprette torskebestanden, siger Mogens Jensen.

Hvide Sande

Ti spørgsmål til ministeren: Hvorfor er kameraovervågning på fiskefartøjer en god idé?

1/1

Mogens Jensen (S) er fiskeriets minister, men han er kommet i modvind på grund af sit ønske om kameraovervågning på fiskefartøjer. Det kunne ellers også forhindre snyd i tobisfiskeriet, siger han. (Pressefoto udeladt.....)

Fiskeriets minister Mogens Jensen (S) har indført kameraovervågning af fartøjer i de indre farvande. Nu siger han, at overvågning også kunne have stoppet snyd indenfor tobisfiskeriet i Nordsøen. Er kameraer på vej på alle fiskefartøjer?

29 jun. 2020 kl. 05:30

Benny Gade gade@folkebladetlemvig.dk

1) *Hvordan virker ordet "overvågningssamfund" på dig?*

Det får mig først og fremmest til at tænke på Georg Orwells roman "1984", som stadig står som skræmmebilledet på et overvågningssamfund. Og selv om der er tale om fiktion, så har historien desværre vist, at Orwells skrækvisioner blev til delvis virkelighed i nogle dele af verden.

2) *I hvilke situationer synes du, det er i orden at lave overvågning?*

Annonce

Den teknologiske udvikling betyder, at man kan bruge kamera-monitorering i mange sammenhænge. Nogle steder kan kamera supplere eller ligefrem erstatte fysisk kontrol, eksempelvis ved grænserne.

3) *Hvorfor er kameraovervågning på fiskerfartøjer en god idé?*

Elektronisk monitorering kan give konkret viden om, hvilke fisk og hvilke mængder af fisk der fanges, og hvor de fanges.

4) *Har du indtryk af, at fiskerne snyder bevidst?*

Jeg har stor tillid til, at langt hovedparten af fiskerne gerne vil følge reglerne. Men når Fiskerikontrollen ser konkrete indikationer på, at reglerne ikke overholdes, og når forskerne siger, at det også er deres billede, så er jeg nødt til at reagere. Når man ser på fiskernes landingstal og sammenligner med forskernes observatørture og Fiskerikontrollens kontroller, så er der desværre store afvigelser.

5) *Hvorfor så bruge kameraovervågning i de indre farvande?*

Situationen for torsken i Kattegat er ganske særlig og samtidig meget alvorlig. Der er i dag en EU-forpligtelse, som omfatter, at alle torsk, som fanges, ikke må smides over bord igen. Der er stærke indikationer på, at denne forpligtelse ikke overholdes af alle. For at sikre, at vi får det fulde billede af, hvor mange torsk der hives op af vandet i Kattegat, er det nødvendigt at indføre elektronisk monitorering.

6) Hvorfor mener du, at netop tobis-snyd kunne være undgået med kameraovervågning?

Elektronisk monitorering vil give viden om, hvor et fiskefartøj præcist har befundet sig under sit fiskeri, og desuden vise, hvad der præcist er taget op af vandet, hvor og hvad der smides ud igen.

7) Overvejer du at indføre kameraovervågning af tobis-fiskere?

Ikke for nuværende. Nu skal vi i første omgang have høstet erfaringerne fra projektet i Kattegat.

8) Hvorfor skal netop fiskere tolerere, at de bliver kigget over skulderen på deres arbejdsplads?

Det er ikke fiskeren men fiskene, som vil blive monitoreret. Der er tale om udnyttelse af en fælles naturressource, og vi skal sammen sikre, at den udnyttes på en forsvarlig og bæredygtig måde. Elektronisk monitorering forekommer bredt inden for fødevarerindustrien i dag, så det er ikke noget særligt for fiskerne at tolerere.

9) Hvorfor skal Danmark gå enegang inden for EU med kameraovervågning? Der er vel også andre lande, hvor bedre kontrol er ønskværdig?

Danmark var i en forhandlingssituation, hvor alternativet havde været, at vi ikke ville kunne forsætte med at udøve det vigtige fiskeri efter jomfruhummer i Kattegat.

Herudover mener jeg helt principielt, at elektronisk monitorering er grøn og moderne fiskeripolitik, og vi går forrest for at sikre, at danske fiskere kan udøve et både bæredygtigt og ansvarligt fiskeri. Og Danmarks holdning i EU er også, at de andre lande bør indføre kameraovervågning. Det arbejder vi blandt andet for i forhandlingerne om den nye fiskerikontrolforordning.

10) Kan kameraovervågning afløse dele af Fiskerikontrollens arbejde?

Med tiden vil elektronisk monitorering, som er et meget omkostningseffektivt kontrolinstrument, kunne mindske behovet for fysisk kontrol af fiskefartøjer betydeligt samt give mulighed for færre krav til redskaberne.

Bilag 6. Danske forsøg med elektronisk overvågning af danske fiskefartøjer 2008-2015

De nationale og internationale erfaringer bygger på forsøg i udvalgte fiskerier i en lang række europæiske lande, herunder Tyskland, Holland England og Danmark. De danske forsøg er vist i A.T.M. van Helmond, Lars O. Mortensen et al, 2019 og dele af den følgende tabel 3 fra den oprindelige kilde er gengivet nedenfor. Der henvises til den oprindelige kilde for yderligere informationer.

Danish FDF Tabel 3 Danske forsøg (A.T.M. van Helmond, Lars O. Mortensen et al, 2019)						
Study	Trial	Years	Vessels	Fisheries	Reference	Study objectives
16	Danish FDF trial for CQM	2008–2016	6–27	Trawl, seine, gill net	Dalskov and Kindt-Larsen (2009); Kindt-Larsen et al. (2011)	Establish whether EM can supply the sufficient documentation for a CQM. Discuss implementation of CQM, in regard to new technologies
17					Ulrich et al. (2015); Plet-Hansen et al. (2015)	Collate and assess the data collected during the FDF trials and estimate discard rates.
18					Bergsson and Plet-Hansen (2016); Bergsson et al. (2017); Plet-Hansen et al. (2019)	Development of EM as a documentation measure for fisheries applicable to the landing obligation. Assessment of whether data can be transmitted by means of 4G network, satellite or WI-Fi.
19					Plet-Hansen et al. (2017)	Describe specific areas of convergence or divergence of perceptions between fishery inspectors and fishers.
20	Minimizing discards in Danish fisheries (MINIDISC project)	2014-2015	14	Trawl, seine	Mortensen et al. (2017)	Analyse the effect of a free gear selection in a CQM setting, using EM as documentation tool. Analyse observer bias in EM
21					Mortensen et al. (2017)	Evaluate the discard estimates made by EM video inspectors for several species and contrast the estimates with the reports of fishers and on-board observers to estimate precision and accuracy of the EM observations
22	Danish trial on by-catch registration of harbour porpoise	2010–2011	6	Gill nets	Kindt-Larsen et al. (2012)	Assess by-catch levels of harbour porpoise in gill nets using EM.
23	Swedish trial on by-catch registration	2008	2	Gill nets	Tilander and Lunneryd (2009)	To test whether EM is more efficient in by-catch monitoring than on-board observers.

Kilde: A.T.M. van Helmond, Lars O. Mortensen et al, 2019

Bilag 7. Samtykkeerklæring

Samtykke til behandling af personoplysninger

I forbindelse med projektet "Konsekvenser af elektronisk overvågning af bundtrawlfiskeriet i Kattegat for danske fiskere", ønsker SDU at indsamle oplysninger om dig. SDU er ansvarlig for beskyttelsen af dine personoplysninger til brug for forskningsprojekter. Det er frivilligt at deltage i projektet. Indsamlingen sker via fokusgruppe / uddybende interviews i Østerby på Læsø februar 2023. Interviewene vil blive optaget for bedre at kunne behandle den indsamlede information efterfølgende.

Oplysning om behandling af personoplysninger (GDPR)

I forbindelse med projektet "Konsekvenser af elektronisk overvågning af bundtrawlfiskeriet i Kattegat for danske fiskere", ønsker SDU at indsamle oplysninger om dig. SDU er ansvarlig for beskyttelsen af dine personoplysninger til brug for forskningsprojekter. Det er frivilligt at deltage i projektet. Indsamlingen sker via SurveyXact online samt ved interviews.

Formål med behandlingen af personoplysninger

Formålet med undersøgelsen er at afdække hvorledes den samlede overvågningspolitik i fiskeriet opfattes af fiskerne og de relevante interessenter, for derigennem at kunne udrede fordele og ulemper af det eksisterende overvågningssystem i dansk fiskeri.

De personoplysninger, der behandles er:

Af personoplysninger vil der blive spurgt til din alder, køn, antal år du har arbejdet som fisker og dit generelle helbred.

Sådan bruger vi personoplysningerne

SDU behandler personoplysningerne fortroligt - i overensstemmelse med gældende ret. Oplysningerne vil kun blive brugt til forskning mens formidling af forskningsresultater vil ske i anonymiseret form. Vi sørger for at opbevare dem sikkert, så det kun er de relevante forskere på SDU og øvrige forskere med tilknytning til projektet, der har adgang til dem. Oplysningerne blive slettet eller anonymiseret, og dette vil ske senest fem år efter afslutning af projektet. Det er d. 31.12.2027.

Ønske om at deltage

Når der skal bruges personoplysninger til forskningsprojektet, er der nogle særlige bestemmelser i lovgivningen, som giver mulighed for at indsamle og bruge personoplysninger uden samtykke fra del-tageren. De findes i databeskyttelseslovens § 10 og databeskyttelsesforordningens art. 6, stk. 1, litra e.

Bestemmelsen giver os lov til at bruge dine personoplysninger til forskning uden dit samtykke, men forbyder også, at bruge oplysningerne til andre formål end forskning og statistik. Du risikerer derfor ikke, at dine oplysninger vil blive brugt til andre formål.

Databeskyttelseslovens § 10 og databeskyttelsesforordningens art. 6, stk. 1, litra e giver også mulighed for, at vi kan videregive oplysningerne til andre forskningsprojekter, men der vil fortsat være tale om forskning.

Du skal derfor beslutte dig for, om du vil deltage i projektet, så vi kan anvende dine personoplysninger til forskning. Ved at indvillige i deltagelse, vil vi indsamle de oplysninger, som er nævnt ovenfor, og anvende dem i projektet. Skulle du, på et tidspunkt i forløbet, ikke længere have lyst til at deltage, kan du trække dig fra projektet. Det medfører at vi ikke længere vil indsamle nye oplysninger om dig, men vi har fortsat lov til at bruge de oplysninger, vi allerede har fået.

Yderligere information

Hvis du har spørgsmål til undersøgelsen, kan du til, enhver tid, kontakte Eva Roth på tlf. 60114186 eller er@sam.sdu.dk.

Hvis du har spørgsmål omkring databeskyttelse og dine rettigheder kan du kontakte vores Databeskyttelsesrådgiver, Simon Kamber på e-mail: dpo@sdu.dk.

Ønsker du at klage over behandlingen af personoplysninger, kan du rette henvendelse til Datatilsynet via www.datatilsynet.dk

Jeg er bekendt med ovenstående og ønsker at deltage i fokusgruppen / interviewet. Samtidig giver jeg samtykke til at interviewet bliver optaget.

Dato

Underskrift
